

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΝΤΙΝΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κτηνοτροφία αποτελεί έναν από τους παλαιότερους και σπουδαιότερους κλάδους της εγχώριας παραγωγής. Παλαιότερος, διότι υφίσταται υπό την ποιμενική και νομαδική μορφή πριν από εκατοντάδες χρόνια και σπουδαιότερος, διότι είναι ένας κλάδος που συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση του εθνικού εισοδήματος. Η ανάπτυξη της ελληνικής κτηνοτροφίας οφείλεται στην επιτυχή προσαρμογή της στις επικρατούσες φυσικές συνθήκες της χώρας μας. Πράγματι η κτηνοτροφία αξιοποιεί σε υψηλό ποσοστό τους σχετικά άφθονους ορεινούς και ημιορεινούς βοσκοτόπους, τις οριακές και ακατάλληλες για δυναμικές καλλιέργειες εκτάσεις, καθώς και εκείνες που αφήνουν εποχιακά ορισμένα υπολείμματα όπως οι καλαμιές σιτηρών και οι λαχανόκηποι.

Από την εμφάνισή της στον Ελλαδικό χώρο, η κτηνοτροφία ικανοποιούσε τις ανάγκες του καταναλωτικού κοινού τόσο σε γάλα όσο και σε κρέας, δηλαδή προϊόντα με μεγάλη βιολογική και διαιτητική αξία για τον άνθρωπο.

Εκτός συνόρων, η κτηνοτροφία δεν φαίνεται να δέχεται, τουλάχιστον άμεσα, τον ισχυρό ανταγωνισμό από τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού κατέχει σημαντική θέση σε αυτήν. Αντίθετα μάλιστα οι προοπτικές και οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης είναι ευνοϊκές, αν ληφθεί υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ελλειμματική σε πρόβειο και αίγιο κρέας. Αυτό όμως δε σημαίνει πως η οικονομικότητά της και ακόμα περισσότερο η βιωσιμότητά της είναι εξασφαλισμένες.

Τα κίνητρα, οικονομικά κυρίως, για τους Έλληνες κτηνοτρόφους δεν είναι δελεαστικά. Οι επιδοτήσεις είναι λίγες και ο φόρτος εργασίας του επαγγέλματος αρκετά υψηλός. Θεωρούμε λοιπόν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας περισσότερων κινήτρων έτσι ώστε να μην υπάρξει αποστροφή για τα κτηνοτροφικά επαγγέλματα.

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1. Γενικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ηπείρου

Η Ήπειρος καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της χώρας (Χάρτης1). Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος. Νότια εκτείνεται μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και το ν. Αιτωλοακαρνανίας, ενώ βόρεια συνορεύει με την Αλβανία. Η βόρεια Πίνδος χωρίζει την Ήπειρο από την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ η νότια

Χάρτης 1. Η Ήπειρος στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Πίνδος από την Περιφέρεια της Θεσσαλίας και αποτελεί φυσικό εμπόδιο και βασικό παράγοντα απομόνωσης της Ηπείρου από την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα. Έχει συνολική έκταση 9,203Km², καλύπτοντας το 6,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η γεωμορφολογία της χαρακτηρίζεται από το ορεινό ανάγλυφο και την αφθονία των επιφανειακών υδάτων. Αποτέλεσμα είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, με άφθονα δάση, μοναδική χλωρίδα και πανίδα και σπάνια φυσική ομορφιά. Η Ήπειρος κατά 74,3% είναι ορεινή, κατά 15,1% ημιορεινή και κατά 10,6% πεδινή

Οι βοσκότοποι στην Ήπειρο καταλαμβάνουν το 50% της συνολικής έκτασης της περιφέρειας, έναντι του 33% της χώρας. Οι βοσκότοποι εντοπίζονται κυρίως στο νομό Ιωαννίνων και στα ορεινά των άλλων νομών και αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας.

Στην Περιφέρεια της Ηπείρου υπάρχουν τέσσερις βασικές ζώνες (Χάρτης 2) :

α) η παράκτια ζώνη των νομών Πρεβέζης και Θεσπρωτίας, η οποία χαρακτηρίζεται από την τουριστική ανάπτυξη, τις θαλάσσιες μεταφορές και τη αλιεία, και συγκεντρώνει σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες,

β) η ζώνη των ορεινών όγκων που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας στους νομούς Ιωαννίνων (Ζαγόρι, Μέτσοβο, Κόνιτσα, βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (κεντρικά και νότια Τζουμέρκα) και παρουσιάζει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει (παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορική – πολιτιστική κληρονομιά, περιοχές φυσικού κάλλους),

γ) η ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα υψηλής απόδοσης, η οποία περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας (τμήματα των νομών Πρέβεζας και Άρτας) και στην οποία συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος των αρδευτικών έργων και

δ) η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών. Η τελευταία αυτή ζώνη, που είναι και η πλέον εκτεταμένη, παρουσιάζει περιορισμένες αναπτυξιακές δυνατότητες, λόγω της ορεινότητας του εδάφους και της γεωγραφικής απομόνωσης.

Χάρτης 2. Γεωφυσικός χάρτης της Ηπείρου

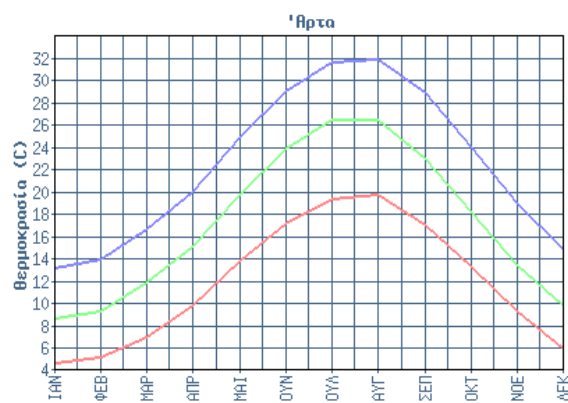
Οι μόνες πεδινές εκτάσεις είναι των νομών Άρτας και Πρέβεζας, καθώς και οι κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Θύαμη. Οι κυριότεροι ποταμοί είναι ο Αώος, ο Θύαμις (Καλαμάς), ο Αχέροντας, ο Λούρος, ο Σαραντάπορος, ο Βοϊδομάτης και ο Άραχθος, και σημαντικότερη λίμνη αυτή των Ιωαννίνων (Παμβώτιδα).

1.2. Το κλίμα της Ηπείρου

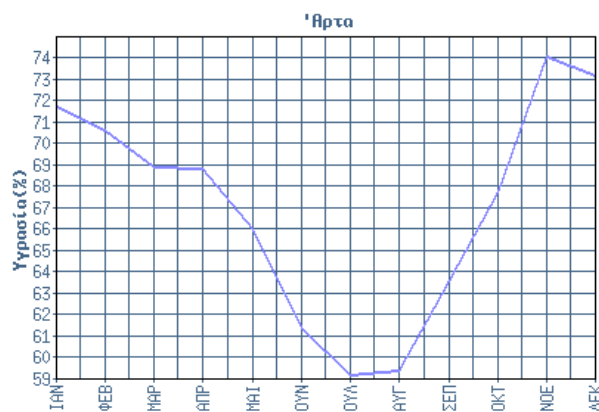
Η Ήπειρος είναι ορεινό διαμέρισμα, με ανώμαλη γεωμορφολογία και ιδιόμορφες κλιματικές συνθήκες. Οι βασικότεροι παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση των κλιματικών αυτών συνθηκών είναι ο ορεινός χαρακτήρας της, η γειτνίαση με τη θάλασσα στα νοτιοδυτικά και η οροσειρά της Πίνδου στα ανατολικά με το μεγάλο της υψόμετρο.

Το κλίμα της Ηπείρου χαρακτηρίζεται από άφθονες και παρατεταμένες βροχές κυρίως κατά τη διάρκεια της περιόδου Οκτωβρίου – Απριλίου (Διάγραμμα 1γ, 2γ) και από πολλά χιόνια το χειμώνα στα ορεινά. Είναι το βροχερότερο διαμέρισμα της χώρας, και για το λόγο αυτό η υδρομορφία της είναι πλούσια, τόσο σε επιφανειακά νερά, που συγκεντρώνονται κυρίως σε πέντε ποταμούς και σε πυκνό δίκτυο χειμάρρων, όσο και σε υπόγεια στις υδρολογικές λεκάνες.

α)

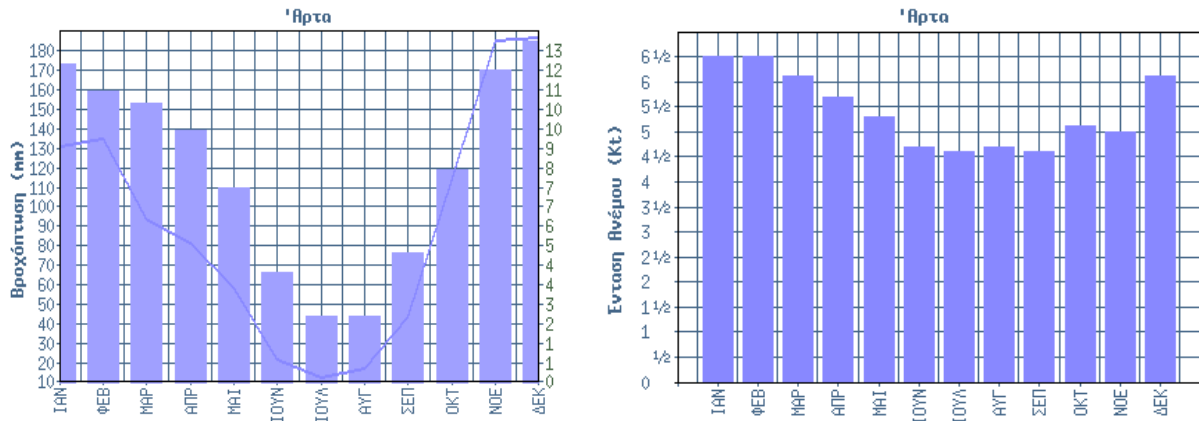

β)

γ)

δ)

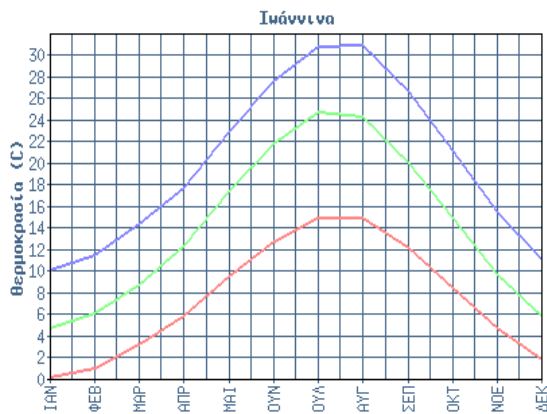

Διάγραμμα 1. Κλιματικά στοιχεία (E.M.Y.) νομού Άρτας που αφορούν: α) ελάχιστη μηνιαία Θ (C°), μέση μηνιαία Θ (C°) και μέγιστη μηνιαία Θ (C°). β) μέση μηνιαία υγρασία (%). γ) μέση μηνιαία βροχόπτωση (mm) και συνολικές ημέρες βροχής. δ) μέση μηνιαία ένταση ανέμων (kt).

Στο μικρό χώρο της Ηπείρου, συναντά κανείς μεγάλη ποικιλία στη θερμοκρασία του αέρα (Διάγραμμα 1α, 2α) , με συνέπεια τη διαμόρφωση διαφορετικών κλιματικών συνθηκών και μεταξύ γειτονικών ακόμα περιοχών.

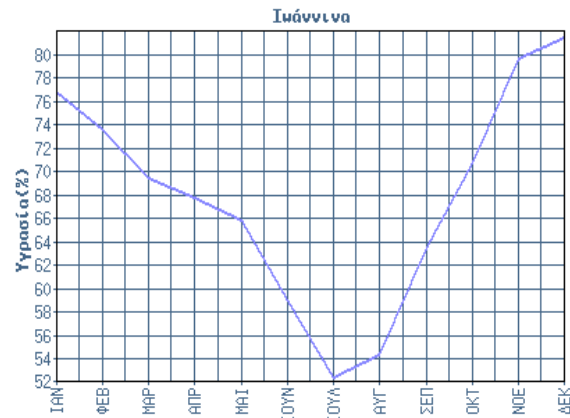
Η οροσειρά της Πίνδου με το μεγάλο της υψόμετρο, και η θάλασσα του Ιονίου στα νοτιοδυτικά της συντελούν στη διαμόρφωση δύο διαφορετικών κλιμάτων, ενός ψυχρού στο εσωτερικό και ορεινό τμήμα της και ενός θερμότερου στη χαμηλή παράκτια ζώνη.

α)

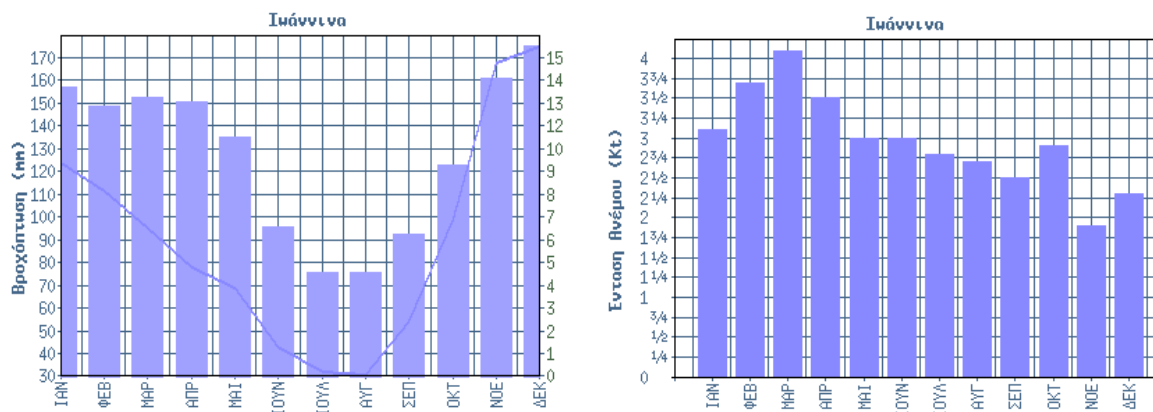

γ)

β)

δ)

Διάγραμμα 2. Κλιματικά στοιχεία (E.M.Y.) νομού Ιωαννίνων που αφορούν: α) ελάχιστη μηνιαία Θ ($^{\circ}\text{C}$), μέση μηνιαία Θ ($^{\circ}\text{C}$) και μέγιστη μηνιαία Θ ($^{\circ}\text{C}$). β) μέση μηνιαία υγρασία (%). γ) μέση μηνιαία βροχόπτωση (mm) και συνολικές ημέρες βροχής. δ) μέση μηνιαία ένταση ανέμων (kt).

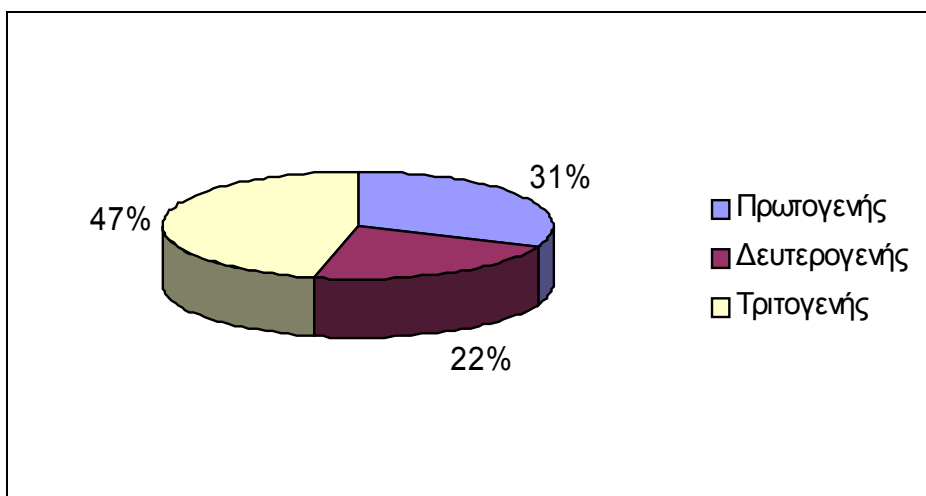
Η θερμοκρασία και η βροχόπτωση έχουν μεγάλη σημασία για την παραγωγικότητα ενός λιβαδιού και κατά συνέπεια των βοσκοτόπων. Τα φυτά μειώνουν ή διακόπτουν τη δραστηριότητά τους, όταν οι θερμοκρασίες είναι ακραίες ή η βροχόπτωση χαμηλή. Εκτός από το ετήσιο ύψος βροχόπτωσης μεγάλη σημασία για την παραγωγικότητα ενός λιβαδιού έχει και η κατανομή αυτής μέσα στο χρόνο.

1.3. Η οικονομία της Ηπείρου

Σύμφωνα με στοιχεία της Γ.Γ Ε.Σ.Υ.Ε. η Περιφέρεια Ηπείρου είναι από τις πλέον αραιοκατοικημένες, με πυκνότητα πληθυσμού 40,5 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, έναντι 79,7 της χώρας. Συγκεντρώνει ποσοστό 3,2% του πληθυσμού και παράγει 2.7% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας. Μεταξύ των απογραφών 1991 και 2001 ο πληθυσμός της αυξήθηκε 3,7%, αύξηση χαμηλότερη από του συνόλου της χώρας (6,6%).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της ανέρχεται σε 124.235 άτομα, με ποσοστό εργαζομένων στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα 31,31%-22,43%-46,25% αντίστοιχα. Το ποσοστό της ανεργίας είναι 10,54%. Ο πρωτογενής τομέας

Διάγραμμα 3. Κατανομή εργαζομένων της Ηπείρου κατά τομέα (πρωτογενής- δευτερογενής – τριτογενής τομέας).

συμβάλει κατά 52,90% στο ΑΕΠ, ο δευτερογενής κατά 24,10% και ο τριτογενής κατά 23%.

Στην Περιφέρεια της Ηπείρου παράγεται το 4,5% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 1,3% της μεταποιητικής παραγωγής και 2,6% των υπηρεσιών.

Η αγροτική οικονομία της Περιφέρειας εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία, όπου η αιγοπροβατοτροφία και η πτηνοτροφία κατέχουν εξέχουσα θέση στο σύνολο της εγχώριας παραγωγής και αποτελούν τη βάση σημαντικής μερίδας του δευτερογενούς τομέα (κλάδος τροφίμων). Επίσης, άλλες σημαντικές δραστηριότητες είναι τα εσπεριδοειδή 20% και τα κτηνοτροφικά φυτά.

Η γεωργία ασκείται από μικρές οικογενειακές κυρίως κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Συγκεκριμένα το 90% των εκμεταλλεύσεων έχουν και κτηνοτροφική δραστηριότητα ενώ η κτηνοτροφία αποτελεί τον κύριο κλάδο παραγωγής στο 60% των εκμεταλλεύσεων.

Η κτηνοτροφία είναι ο σημαντικότερος τομέας της γεωργίας της περιοχής. Συμμετέχει με ποσοστό 53% περίπου στην ακαθάριστη αξία της παραγωγής του πρωτογενή τομέα, που στην πραγματικότητα όμως ξεπερνάει το 60%, αν ληφθεί υπόψη ότι ένα σημαντικό ποσοστό της γεωργικής γης αξιοποιείται με κτηνοτροφικά φυτά, τα προϊόντα των οποίων χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας και επομένως αποτελούν ενδιάμεσα προϊόντα.

Ορθά λοιπόν το γεωργικό πρόγραμμα της περιοχής ρίχνει το βάρος στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, ιδιαίτερα της προβατοτροφίας, αιγοτροφίας και εγχώριας αναπαραγωγικού – κρεατοπαραγωγού βοοτροφίας, λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος που στηρίζεται κυρίως στις μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων.

1.3 Η κτηνοτροφία της Ηπείρου

Λέγοντας για κτηνοτροφία, εννοούμε κυρίως τις εκτροφές αιγοπροβάτων, βοοειδών και χοιριδίων.

Μέχρι και τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, η κτηνοτροφία μας ακολουθούσε τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής με αβελτίωτες φυλές ζώων, που κατά κανόνα ήταν πολύ χαμηλών αποδόσεων. Η διατροφή των ζώων στηριζόταν κυρίως στην ελεύθερη βοσκή και σε όσα υποπροϊόντα της γεωργίας δεν μπορούσαν να αξιοποιηθούν με άλλον τρόπο.

Στη διάρκεια της εικοσαετίας 1970 – 1990 η κτηνοτροφία αρχίζει να αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς. Εκσυγχρονίζονται οι εκμεταλλεύσεις, επεκτείνεται η χρήση βελτιωμένων ζώων, εφαρμόζονται ολοκληρωμένα προγράμματα γενετικής βελτίωσης και συγχρόνων μεθόδων εκτροφής και συστηματοποιείται η διατροφή των ζώων. Όλα αυτά οδήγησαν στην αύξηση του όγκου παραγωγής και στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Παράλληλα, βοήθησαν και στη μείωση του κόστους παραγωγής.

Η ζωική παραγωγή στη χώρα μας αποτελεί έναν από τους σημαντικούς παραγωγικούς κλάδους της εθνικής οικονομίας, που εξασφαλίζει, βασικό ή συμπληρωματικό, εισόδημα σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού.

Το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας της Ηπείρου, στηρίζεται και αυτό στην κτηνοτροφία αφού αποτελεί κύρια πηγή εσόδων για πάνω από τις μισές οικογένειες.

2. ΒΟΟΕΙΔΗ

2.1 Η σημασία της βοοτροφίας

Τα βοοειδή είναι μεγάλη οικογένεια μηρυκαστικών (Bovidae) στην οποία περιλαμβάνονται πολλές υποοικογένειες και γένη, με κοινό χαρακτηριστικό την παρουσία ισχυρών μη διακλαδιζόμενων κοίλων κεράτων (κοιλόκερα). Ως επικρατέστερος πρόγονος του κατοικιδίου βοός θεωρείται ο άγριος τύπος αουρόχης (*Bos primigenius Bosanus*), που απεικονίζεται σε τοιχογραφίες ευρωπαϊκών σπηλαίων, οι οποίες χρονολογούνται από το τέλος της παλαιολιθικής εποχής. Ο τύπος αυτός που επέζησε στην Ευρώπη μέχρι το 1627, είναι γνωστός από νεότερες αξιόπιστες περιγραφές και απεικονίσεις σαν ένα ζώο μεγαλόσωμο, με πολύ μακριά κέρατα. Η εξημέρωση του βοός, που θεωρείται σαν το πιο σημαντικό βήμα του ανθρώπου για την κατάκτηση και εκμετάλλευση των ζώων, έγινε κατά τη νεολιθική εποχή. Η εκτροφή του βοός είχε βαθιά επίδραση στην ανάπτυξη της οικονομίας και του πολιτισμού των αρχαίων λαών. Στη σημερινή εποχή όμως, τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι.

Τόσο οι κρεατοπαραγωγικές όσο και οι γαλακτοπαραγωγικές φυλές βρίσκονται κυρίως σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας. Εξαιτίας εδαφοκλιματικών και γεωργοοικονομικών αντιξοοτήτων, η ελληνική βοοτροφία είναι σε αριθμό ζώων αναλογικά περιορισμένη σε σχέση με τη βοοτροφία άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό έχει ως συνέπεια να δημιουργούνται διάφορα προβλήματα, όπως η αδυναμία κάλυψης των αναγκών της ελληνικής αγοράς σε βοδινό κρέας από την εγχώρια παραγωγή. Η ελληνική βοοτροφία στηρίζεται κατά πλειονότητα σε μικρές και μεσαίες οικογενειακές αγελαδοτροφικές εκμεταλλεύσεις, που κατά μέσο όρο αποτελούνται από μικρό αριθμό ζώων. Τελευταία ωστόσο, η τάση για εντατικοποίηση και τα οικονομικά κίνητρα, έδωσαν ώθηση σε δημιουργία ορισμένων μεγάλων επιχειρηματικού τύπου μονάδων γαλακτοφόρων αγελάδων και πάχυνσης μόσχων, που υπάρχουν κυρίως στις πεδινές περιοχές και κοντά στα αστικά κέντρα. Έτσι, το γάλα των περισσότερων εκμεταλλεύσεων διοχετεύεται σε ένα δίκτυο εργοστασίων παστερίωσης και άλλης επεξεργασίας, το οποίο επεκτείνεται και προς τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας και μπαίνει στα σπίτια των ανθρώπων καθημερινά.

2.2 Φυλές Βοοειδών

Από την εποχή της εξημέρωσης των άγριων βοοειδών, κατά τη νεολιθική περίοδο, διαπιστώνεται μια προοδευτική εξέλιξη των πληθυσμών τους που οφείλεται στην παρέμβαση του ανθρώπου, ο οποίος επιδιώκει να απομακρύνει τα ζώα που δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του και να διατηρεί αυτά που τον εξυπηρετούν καλύτερα. Η επιτυχία αυτής της επιλογής ήταν άλλοτε μεγαλύτερη και άλλοτε μικρότερη, ανάλογα με τις περιοχές, με αποτέλεσμα να πραγματοποιείται μετακίνηση βοοειδών από τις ζώνες που είχαν πιο βελτιωμένα ζώα προς τις υπόλοιπες. Αυτό το φαινόμενο, που άρχισε εδώ και πολλούς αιώνες, τείνει σήμερα να γενικευτεί με την πρόοδο των μεταφορών, σε τέτοιο σημείο, που να παρατηρείται σχεδόν σε όλα τα μέρη του κόσμου μία αντικατάσταση ή τουλάχιστον μία αναβάθμιση των ντόπιων φυλών από μεγάλες βελτιωμένες φυλές που δημιουργήθηκαν στην Δυτική Ευρώπη το 19^ο αιώνα. Αν και ο άνθρωπος εκμεταλλεύτηκε παραδοσιακά τα βοοειδή για πολλαπλούς αντικειμενικούς σκοπούς (εργασία, κρέας, γάλα, δέρματα), πρέπει να αναγνωριστεί ότι αυτό που επιδιώκεται σήμερα από αυτό το είδος των αγροτικών ζώων είναι κυρίως η παραγωγή κρέατος και γάλακτος. Υπάρχουν βέβαια ακόμη περιοχές στον κόσμο που τα βοοειδή εξακολουθούν να παίζουν σημαντικό ρόλο και σαν ζώα εργασίας.

Οι πολυάριθμες σημερινές φυλές βοών, που δημιουργήθηκαν από τη φυσική και τεχνητή επιλογή και διαφέρουν σημαντικά στη διάπλαση, τα εξωτερικά γνωρίσματα και την παραγωγική κατεύθυνση, κατατάσσονται σε τέσσερις σημαντικές ομάδες

Ακολουθούν στοιχεία μόνο για τις σημαντικότερες φυλές από κάθε μια από τις παραπάνω ομάδες, επειδή ο συνολικός αριθμός των φυλών των βοοειδών σε όλο τον κόσμο ξεπερνά τις διακόσιες (200).

Ομάδα 1^η: Περιλαμβάνει τις ειδικευμένες κρεατοπαραγωγικές φυλές, που ουσιαστικά δεν αρμέγονται, γιατί τι περισσότερο γάλα καταναλώνεται από το μοσχάρι (500 με 2.500 kg ανά γαλακτική περίοδο).

- Φυλή Σόρτχορν (Shorthorn): Κατάγεται από την Βορειοανατολική Αγγλία και ο χρωματισμός της ποικίλλει μεταξύ του κόκκινου, του κόκκινου ανάμικτου με άσπρες τρίχες και του άσπρου. Αυτή η φυλή έχει δύο μεγάλους κλάδους, από τους οποίους ο ένας είναι εξειδικευμένος στην κρεατοπαραγωγή (Beef Shorthorn) και ο άλλος στην γαλακτοπαραγωγή (Dairy Shorthorn).
- Φυλή Χέρεφορντ (Hereford): Κατάγεται από την Κεντροδυτική Αγγλία και ο χρωματισμός της είναι χαρακτηριστικός, αφού έχει άσπρο στο κεφάλι, την κοιλιά και την ραχιαία γραμμή και κόκκινο στο υπόλοιπο σώμα. Είναι φυλή ανθεκτική, που παχαίνεται εύκολα με χόρτο και φυσικά προσφέρεται για εκτατικές συνθήκες εκτροφής.
- Φυλή Άνγκους (Aberdeen Angus): Κατάγεται από την Βορειοανατολική Σκωτία και διακρίνεται από την μικρότερη σωματική της διάπλαση (οι αγελάδες ζυγίζουν περίπου 550 kg αντί των 650 kg που ζυγίζουν οι προηγούμενες φυλές), από την απουσία κεράτων και από το ολόμαυρο χρώμα της. Πρόκειται επίσης για πολύ πρόιμη φυλή που παχαίνει πολύ εύκολα και έχει εξαιρετική διάπλαση, σύμφωνα με τα πρότυπα του κλασικού κρεατοπαραγωγικού τύπου.
- Φυλή Σαρολέ (Charolais): Κατάγεται από την Γαλλία και χαρακτηρίζεται εκτός από το λευκό της χρώμα, από τη θαυμάσια μυϊκή διάπλασή της και από τη δυνατότητα να μην εναποθέτει παρά ελάχιστο υποδερμικό λίπος, έχοντας ταυτόχρονα κρέας μαρμαρώδες. Επίσης, εκτιμάται για την μεγάλη αντοχή της στη ζέστη και στις παρασιτικές αρρώστιες. Αυτά τα προτερήματα, μαζί με μια μεγάλη ταχύτητα αναπτύξεως, δικαιολογούν τη σημερινή διάδοση της φυλής αυτής σε όλες τις μεγάλες κτηνοτροφικές χώρες, όπου συναγωνίζεται τις προαναφερθείσες φυλές.
- Φυλή Λιμουζίν (Limousine): Κατάγεται από την Νοτιοδυτική Γαλλία και συγκαταλέγεται στις ονομαζόμενες ξανθές φυλές, οι οποίες έχουν πολύ καλή μυϊκή ανάπτυξη και πολύ λεπτό σκελετό, γεγονός που τις κάνει να εκτιμώνται ιδιαίτερα για παραγωγή παχυνόμενων μοσχαριών.

Ομάδα 3^η: Περιλαμβάνει τις φυλές μικτών αποδόσεων, (παράγουν γάλα και κρέας), με καλύτερη μυική διάπλαση από τις προηγούμενες, αλλά με μικρότερη παραγωγή γάλακτος (2.500 με 6.000 kg ανά γαλακτική περίοδο).

- Φυλή Νορμανδική: Κατάγεται από τη Γαλλία και έχει πολύ καλές γαλακτοπαραγωγικές αποδόσεις (4.000 kg κατά γαλακτοπερίοδο, με 4% λιπαρά) και ταυτόχρονα εκτιμάται για την ποσότητα και την ποιότητα του κρέατός της, που την καθιστούν έτσι εξαιρετική κρεατοπαραγωγική φυλή.
- Φυλή Ερυθρόλευκη: Κατάγεται από τις πεδιάδες κατά μήκος της Β. Θάλασσας και της Βαλτικής γι' αυτό την λένε και πεδινή φυλή. Οι διάφορες παραλλαγές της ποικίλουν ανάλογα με τις χώρες που την συναντάμε. Είναι πραγματικά μικτών αποδόσεων όπως στην Γερμανία και την Ολλανδία, ή κλίνουν προς την κρεατοπαραγωγή.
- Φυλή ορεινή Ερυθρόλευκη Ζίμμενταλ (Simmental): Είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα φυλή με τόπο καταγωγής της την κοιλάδα του Simmen στην Ελβετία και με μεγάλη διάδοση στην Δυτική και την Κεντρική Ευρώπη. Αν και ο αρχικός τύπος Ζίμμενταλ θεωρείται ο πιο διαδεδομένος, με εξαιρετική εξισσορόπιση ανάμεσα στο γάλα και το κρέας, υπάρχουν ωστόσο και παραλλαγές διαφορετικού προσανατολισμού, όπως οι γαλλικές Μοντπελιάρντ (Montbeliarde), που πλησιάζει τον εξειδικευμένο γαλακτοπαραγωγικό τύπο και Αμποντάνσε (Abodance), που είναι προσαρμοσμένη στις συνθήκες ζωής των αλπικών κοιλάδων.
- Φυλή Σβίτς – Φαιά των Άλπαιων (Schwyz): Κατάγεται από την Ελβετία και για την Ελλάδα η φυλή αυτή έπαιξε σημαντικό ρόλο, λόγω της βελτίωσής της με την τεχνητή σπερματέγχυση και την αναβάθμιση έτσι του μεγαλύτερου μέρους του εγχώριου βόειου πληθυσμού.

Ομάδα 4^η: Περιλαμβάνει τις εγχώριες φυλές, που είναι προσαρμοσμένες σε δύσκολες συνθήκες περιβάλλοντος (ορεινές περιοχές, ξηροθερμικά κλίματα) και έχουν πιο χαμηλά επίπεδα παραγωγής και που χρησιμοποιούνται ακόμα για δυναμοπαραγωγή (βελτιώσεις). Οι φυλές αυτές παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον, διότι, σε πολλές περιπτώσεις οι εξαιρετικές τους δυνατότητες προσαρμογής στο περιβάλλον (κλίμα, παράσιτα, διατροφή), οι μικρές τους απαιτήσεις και η χρησιμοποίησή τους σε

αγροτικές εργασίες, τους δίνουν πολλές δυνατότητες αξιοποίησης. Οι δύο βασικοί τύποι που συναντάμε στην Ελλάδα, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν, με την συνεχόμενη διασταύρωσή τους με ξένες φυλές, που γίνεται στην προσπάθεια βελτίωσης των αποδόσεων.

➤ Στεππικός τύπος: Έχει χαρακτηριστικά πρωτογενούς βοός και εκτρέφεται ιδιαίτερα σε περιοχές της Μακεδονίας, της Θράκης και της Θεσσαλίας. Στον τύπο αυτό ανήκουν οι αρχικές φυλές της Κατερίνης και της Συκιάς Χαλκιδικής, από τις οποίες έχουν απομείνει μικροί μόνο πυρήνες με καθαρά χαρακτηριστικά. Το χρώμα τους είναι λευκό – γκρί.

➤ Βραχυκερατικός τύπος: Έχει βραχυκερατικά χαρακτηριστικά και κατάγεται από την Ιλλυρική φυλή. Έχει μεγαλύτερη διάδοση στα ορεινά και ημιορεινά της Κεντρικής Ελλάδας, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου και των νησιών και μικρότερη στις βόρειες περιοχές της χώρας μας. Μια παραλλαγή της φυλής αυτής είναι η φυλή της Τήνου, που δυστυχώς έχει πλέον εξαφανιστεί. Τα ζώα των εγχώριων φυλών είναι γενικά μικρόσωμα (βάρος αγελάδων 180 - 350 kg), έχουν μικρή γαλακτοπαραγωγή (500 – 1.200 kg το χρόνο) και κρεατοπαραγωγή, αλλά εκτιμώνται σαν ζώα εργασίας επειδή είναι ανθεκτικά, λιτοδίαιτα και πολύ προσαρμοσμένα σε εκτατικές συνθήκες εκτροφής για την εκμετάλλευση φτωχών περιοχών.

2.3 ΒΟΥΒΑΛΙΑ

Εκτός από τα κυρίως βοοειδή, στη χώρα μας εκτρέφεται ένας σημαντικός αριθμός βουβάλων. Οι βούβαλοι είναι μηρυκαστικά που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τα κοινά βοοειδή, αλλά δεν διασταυρώνονται μεταξύ τους. Στη χώρα μας εκτρέφεται ο Μεσογειακός βούβαλος ο οποίος ανήκει στους Ποτάμιους Βούβαλους και είναι γαλακτοπαραγωγικός τύπος που συνδυάζει κρεατοπαραγωγικές ιδιότητες. Το buffalo, που ζεί στη Βόρεια Αμερική, αναφέρεται ως βούβαλος, αλλά ανήκει στους Βίσωνες.

Σήμερα 2.000 περίπου ζώα εκτρέφονται σε μονάδες της Μακεδονίας και της Θράκης, στη περιοχή των λιμνών της Κερκίνης, Βόλβης και Βιστωνίδας και στο Καλοχώρι Θεσσαλονόκης.

Ο βούβαλος είναι σωματικά πιο ογκώδης από τον κοινό βού. Τα κέρατα των περισσότερων ειδών βουβάλων είναι μεγάλα με πλατιά βάση. Έχουν μαύρο χρώμα δέρματος και τριχώματος. Αρκετά ζώα εμφανίζουν λευκές ουρές και λευκές περιοχές, κυρίως στο μέτωπο. Τα αρσενικά ζυγίζουν 400 – 750 kg και τα θηλυκά 350 – 600 kg).

Τα γάλα των βουβάλων υπερέχει του γάλακτος των αγελάδων ως προς την λιποπεριεκτικότητα και είναι σχεδόν ίδιο με το γάλα του ανθρώπου ως προς τη περιεκτικότητά του σε βιταμίνες. Από το γάλα του βουβάλου παράγεται ποικιλία προϊόντων όπως γιαούρτι, τυριά, παγωτό, συμπυκνωμένο γάλα κτλ. Το γάλα του είναι ιδιαίτερα κατάλληλο για επεξεργασία, επειδή είναι πιο συμπυκνωμένο και προσφέρεται για τυροκόμιση και σε μικρής κλίμακας εκμεταλλεύσεις. Ενώ το γάλα του βουβάλου έχει μεγάλη ζήτηση για μαλακά τυριά, δεν είναι και τόσο επιθυμητό για σκληρά τυριά. Ως προς το κρέας, η σύνθεσή του σε λιπαρά οξέα ανταποκρίνεται πλήρως στις διατροφικές απαιτήσεις του σύγχρονου ανθρώπου.

Η συγκέντρωση υλικού που έχει σχέση με τα προϊόντα των βουβάλων και η γνωριμία του κοινού με αυτά, είναι επείγουσα ανάγκη, ενώ η ανάπτυξη και η προβολή ενημερωτικού υλικού σχετικά με τους βούβαλους θα συντελέσει ουσιαστικά στη διαφύλαξη του πληθυσμού.

3. ΧΟΙΡΟΙ

3.1 Η σημασία της χοιροτροφίας.

Η συστηματική χοιροτροφία είναι ο πιο νέος κλάδος της κτηνοτροφίας στη χώρα μας. Άρχισε να αναπτύσσεται κυρίως στις αρχές της δεκαετίας του 1970, λόγω των πολλών και μεγάλων δανείων που δόθηκαν για τη δημιουργία χοιροτροφικών επιχειρήσεων, οι περισσότερες των οποίων διέκοψαν τη λειτουργία τους, γιατί τα δάνεια είτε δόθηκαν σε ακατάλληλους ανθρώπους, είτε δεν χρησιμοποιήθηκαν όπως έπρεπε.

Οι λόγοι που έκαναν την χοιροτροφία ένα σημαντικό κτηνοτροφικό κλάδο είναι:

1. Αποτελεί πλούσια πηγή ζωικών πρωτεϊνών, πιο φθηνή, σε σύγκριση με τα άλλα είδη κρέατος.
2. Οι χοίροι είναι πολύτοκα ζώα και έχουν γρήγορο ρυθμό αναπαραγωγής και ανάπτυξης, με αποτέλεσμα να παράγεται μεγάλη ποσότητα κρέατος σε σύντομο χρονικό διάστημα. Μια χοιρομητέρα ηλικίας 19 μηνών έχει δώσει μέσω των απογόνων της 600 kg κρέας, ενώ μια προβατίνα 30 kg και μια μοσχίδα μόλις μπαίνει στην αναπαραγωγή. Η απόδοση των χοίρων σε σφάγιο είναι περίπου 70%.
3. Οι χοίροι έχουν υψηλό δείκτη μετατρεψιμότητας της τροφής, χρειάζονται περίπου 2,8 kg τροφής για να αυξηθεί το σωματικό τους βάρος κατά 1 kg και αυτό έχει θετική επίδραση στο κόστος παραγωγής του χοιρινού κρέατος.
4. Είναι αρκετά επικερδής κλάδος. Οι παραγωγοί εξασφαλίζουν ένα καλό εισόδημα και ωφελείται η εθνική οικονομία, με την συμμετοχή της χοιροτροφίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και με την εξοικονόμηση συναλλάγματος, λόγω της μείωσης των εισαγωγών κρέατος και των προϊόντων του.

3.2 Τα προβλήματα χοιροτροφίας.

Τα κυριότερα προβλήματα της κτηνοτροφίας είναι:

- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου, που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια και που δεν συνοδεύτηκε από την ανάλογη αύξηση της κατανάλωσης χοιρινού κρέατος.
- Η τιμή διάθεσης του χοιρινού κρέατος εξαρτάται από τις συνθήκες της αγοράς (προσφορά και ζήτηση).
- Οι εισαγωγές χοιρινού κρέατος σε χαμηλές τιμές.
- Το υψηλό κόστος των επενδύσεων που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός σύγχρονου χοιροστασίου, σε συνδυασμό με το κόστος του χρήματος που στην Ελλάδα είναι ακόμη υψηλό.
- Η συγκέντρωση πολλών ζώων σε περιορισμένο χώρο είναι δυνατόν να προκαλέσει σοβαρά υγειονομικά προβλήματα, δηλαδή ένα λοιμώδες νόσημα μπορεί να μεταδοθεί γρήγορα και να προκαλέσει μεγάλες οικονομικές ζημιές.
- Τα απόβλητά τους δημιουργούν έντονα προβλήματα ρύπανσης.

Ενώ στη χώρα μας συστηματική εκτροφή χοίρων γίνεται κυρίως στους Νομούς Τρικάλων, Εύβοιας, Λάρισας, Πρέβεζας, Θεσσαλονίκης, Άρτας, Αιτωλοακαρνανίας, Σερρών, Αττικής και Πιερίας, το κόστος παραγωγής του χοιρινού κρέατος στην Ελλάδα, είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

- Στη μη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Στη συνεχή αύξηση των τιμών των μέσων παραγωγής (ζωοτροφές, καύσιμα, μηχανήματα και εξοπλισμός, φάρμακα κτλ.), ενώ αντίθετα οι τιμές πώλησης του χοιρινού κρέατος είναι σταθερές ή αυξάνουν σε μικρότερο βαθμό.
- Στο υψηλό κόστος του χρήματος στην Ελλάδα.
- Στη μη σωστή διατροφή των χοίρων.
- Στη χρήση ζώων χαμηλού γενετικού δυναμικού.
- Στις μέτριες συνθήκες εκτροφής και υγιεινής των ζώων.

3.3 Τα μέτρα για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας.

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της ελληνικής χοιροτροφίας πρέπει:

1. Να αυξηθεί η εγχώρια παραγωγή, για να μειωθεί το έλλειμμα σε χοιρινό κρέας και να περιορισθεί η εισαγωγή του χοιρινού κρέατος και των προϊόντων του.
2. Να βελτιωθεί η ποιότητα του παραγόμενου στη χώρα μας χοιρινού κρέατος και να γίνει πιο ανταγωνιστικό.
3. Να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του κλάδου, με την αύξηση της παραγωγικότητας και της οικονομικής απόδοσης των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων.
4. Να δημιουργηθούν σύγχρονα σφαγεία και εργαστήρια κοπής και τυποποίησης του χοιρινού κρέατος, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς.
5. Να οργανωθεί σωστά το δίκτυο εμπορίας και διακίνησης του χοιρινού κρέατος.
6. Να επιμορφωθούν οι παραγωγοί και να συνεργάζονται στενά με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες και τους χοιροτροφικούς συλλόγους.
7. Να μειωθεί η γραφειοκρατία που έχει σχέση τόσο με την έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, όσο και με την εφαρμογή των υγειονομικών διατάξεων.
8. Να μειωθεί το κόστος του χρήματος και οι περιορισμοί στην δανειοδότηση για ίδρυση νέων χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων.

3.4 Φυλές Χοίρων

Σύμφωνα με τον Kropacher, φυλή είναι μια ομάδα ζώων που:

- Παρουσιάζουν συγγένεια ως προς την κοινή καταγωγή τους, ορισμένα μορφολογικά και φυσιολογικά χαρακτηριστικά και τη χρησιμοποίησή τους.
- Διαφέρουν από άλλες ομάδες ζώων του ίδιου είδους ως προς τα παραπάνω χαρακτηριστικά.
- Όταν συζευχθούν δίνουν απογόνους όμοιους τους.

Το μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ των γενεών και το μεγάλο μέγεθος των τοκετοομάδων, συντέλεσαν στη δημιουργία ενός μεγάλου αριθμού φυλών χοίρων σε όλες τις περιοχές της γης, που συνηθίζεται η κατανάλωση χοιρινού κρέατος.

Σήμερα το περισσότερο χοιρινό κρέας, παράγεται από ένα μικρό αριθμό φυλών και των διασταυρώσεών τους, οι οποίες διακρίνονται για την υψηλή

παραγωγικότητά τους και έχουν διαδοθεί σε όλες τις χώρες που η χοιροτροφία αποτελεί σημαντικό κλάδο της ζωικής παραγωγής τους.

Στην Ελλάδα, λόγω των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούσαν μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και της μέχρι πρόσφατα (δεκαετία 1990) χαμηλής κατανάλωσης του χοιρινού κρέατος, δε δημιουργήθηκε μια ελληνική φυλή χοίρων υψηλών αποδόσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ελληνική χοιροτροφία που τα τελευταία 20 – 30 χρόνια παρουσιάζει μια αξιόλογη πρόοδο, να στηρίζεται αποκλειστικά σε εισαγόμενα ζώα.

Τα κριτήρια σύγκρισης των διαφόρων φυλών είναι οι αναπαραγωγικές (τοκετοί ανά χρόνο και αριθμός χοιριδίων ανά τοκετό) και οι παραγωγικές ιδιότητες (ρυθμός ανάπτυξης, συντελεστής αξιοποίησης της τροφής, απόδοση σε κρέας, ποιότητα κρέατος κτλ.)

- **Large White.** Η φυλή αυτή αποτελεί σήμερα μια από τις σπουδαιότερες φυλές χοίρων και κατάγεται από την Αγγλία. Είναι μεγαλόσωμη φυλή, άσπρου χρώματος με μεγάλα όρθια αυτιά. Χαρακτηρίζεται για την ανθεκτικότητά της, την υψηλή γονιμότητά της, την πρωιμότητά της, τις καλές μητρικές της ιδιότητες, την καλή αξιοποίηση της τροφής, την γρήγορη ανάπτυξη και την καλή ποιότητα των παραγόμενων σφαγίων, λόγω μικρής εναπόθεσης λίπους.
- **Landrace.** Η φυλή Landrace αποτελεί σήμερα μία από τις σπουδαιότερες φυλές χοίρων και κατάγεται από την Δανία. Το χρώμα της είναι άσπρο και χαρακτηρίζεται για την ανθεκτικότητά της, τη μεγάλη γονιμότητά της, την υψηλή γαλακτοπαραγωγή των μητέρων και τις καλές μητρικές της ιδιότητες. Τα παχυνόμενα χοιρίδια αξιοποιούν καλά την τροφή, έχουν πολύ καλό ρυθμό ανάπτυξης και δίνουν σφάγιο άριστης ποιότητας. Τα τοιχώματα της κοιλιάς (πανσέτα) δίνουν πολύ καλής ποιότητας μπέικον γιατί αποτελούνται από στρώσεις λίπους και κρέατος. Μειονέκτημα της φυλής είναι οι συχνές παθήσεις των ποδιών.
- **Hampshire.** Η φυλή αυτή δημιουργήθηκε στις Η.Π.Α., αλλά έχει καταγωγή Αγγλική. Είναι ανθεκτική, έχει μέτρια σωματική ανάπτυξη, ελαφρά σκελετική κατασκευή και ισχυρά πόδια. Το χρώμα της είναι μαύρο και έχει μια άσπρη περιμετρική ζώνη στο ύψος των ωμοπλάτων και των μπροστινών ποδιών. οι χοιρομητέρες έχουν υψηλή γονιμότητα και πολύ καλές μητρικές ιδιότητες. τα

παχυνόμενα χοιρίδια δεν αξιοποιούν καλά την τροφή και έχουν χαμηλό ρυθμό ανάπτυξης, το σφάγιό τους όμως είναι άριστης ποιότητας, με λίγο λίπος και πολύ κρέας.

- **Duroc.** Η φυλή Duroc δημιουργήθηκε στις Η.Π.Α., όπου αποτελεί την πιο διαδεδομένη φυλή χοίρων. Έχει μεγάλη σωματική διάπλαση και διακρίνεται για την πρωιμότητά της. Το χρώμα της είναι ομοιόμορφο καστανό, με δύο αποχρώσεις, το καστανόξανθο και το βαθύ καστανό. Χαρακτηρίζεται από την ανθεκτικότητά της, τη μεγάλη γονιμότητά της, την πρωιμότητά της, τις εξαιρετικές μητρικές της ιδιότητες και τη γαλακτοπαραγωγή της. Μειονέκτημά της είναι η μέτρια ποιότητα του σφαγίου, διότι περιέχει πολύ λίπος και οι ανωμαλίες που παρουσιάζονται πολλές φορές στις θηλές των χοιρομητέρων.
- **Pietrain.** Η φυλή αυτή δημιουργήθηκε στο Βέλγιο. Το χρώμα της είναι σταχτί με ακανόνιστες μαύρες και κοκκινωπές κηλίδες. Οι χοιρομητέρες δεν έχουν καλή γονιμότητα, αλλά έχουν πολύ καλές μητρικές ιδιότητες. Έχει μέτρια σωματική ανάπτυξη, με καλά αναπτυγμένους τους μηρούς και τους βραχίονες, γι' αυτό και αποκαλείται «η φυλή των τεσσάρων χοιρομητέρων». Τα παχυνόμενα χοιρίδια αξιοποιούν μέτρια την τροφή και ο ρυθμός αύξησής τους είναι χαμηλός. Αντίθετα, έχουν πολύ καλή απόδοση σε σφάγιο, που είναι πλούσιο σε κρέας και φτωχό σε λίπος και έχει τη μεγαλύτερη απόδοση σε καθαρό κρέας σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη φυλή χοίρων. Τα ζώα της φυλής Pietrain είναι ευαίσθητα στην καταπόνηση και έχουν την τάση να παράγουν ωχρό, μαλακό και υδαρές κρέας, που είναι ανεπιθύμητο στους καταναλωτές.

3.5 Χρησιμοποίηση των φυλών.

Σήμερα, σχεδόν όλο το παραγόμενο χοιρινό κρέας, προέρχεται από την εκτροφή διασταυρωμένων ζώων και όχι από την εκτροφή καθαρών φυλών. Σε ένα χοιροστάσιο αναπαραγωγής και πάχυνσης, ανάλογα με το σχήμα που έχει επιλεγεί, υπάρχουν αρσενικά και θηλυκά ζώα δύο καθαρών φυλών, που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ζώων χρήσης, τα οποία προορίζονται για πάχυνση και σφαγή. Τα ζώα χρήσης, που είναι οι απόγονοι δύο διασταυρωμένων

φυλών, ονομάζονται υβρίδια και εκδηλώνουν μερικές από τις ιδιότητες των γονέων τους σε μεγαλύτερο βαθμό, λόγω του φαινομένου της ετέρωσης ή του υβριδισμού. Ο λόγος που γίνονται οι διασταυρώσεις είναι η εκμετάλλευση της μητρικής και της ατομικής ετέρωσης καθώς και της συμπληρωματικότητας των φυλών. Η αξιοποίηση των φαινομένων αυτών προϋποθέτει την επιλογή του σωστού σχήματος διασταύρωσης και τη σωστή επιλογή και τοποθέτηση των φυλών στο σχήμα διασταύρωσης.

Οι παραγωγοί έχουν σήμερα στη διάθεσή τους το αναγκαίο γενετικό υλικό (βελτιωμένα ζώα) και μπορούν με τα κατάλληλα σχήματα διασταύρωσης, να προσαρμόζουν την παραγωγή τους, στις συνθήκες των εκμεταλλεύσεών τους ή στις απαιτήσεις της αγοράς.

Τα αρσενικά ζώα που χρησιμοποιούνται συνήθως στις διασταυρώσεις είναι τα Large White και Large White X Pietrain, ενώ τα θηλυκά είναι τα Landrace, Landrace X Duroc και Landrace X Large White.

4. ΠΡΟΒΑΤΑ

4.1 Η καταγωγή των προβάτων

Το πρόβατο με το μικρό σωματικό του μέγεθος και το έντονο κοινωνικό του ένστικτο, ήταν από τα πρώτα ζώα που εξημερώθηκαν από τον άνθρωπο. Είναι λιτοδίαιτο, με ικανότητα να εκμεταλλεύεται και την πλέον φτωχή βλάστηση και με τη μεγάλη προσαρμοστικότητα που το διακρίνει, κατάφερε να εξαπλωθεί γρήγορα σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτή η διασπορά του σε παγκόσμια κλίμακα, είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας μεγάλος αριθμός φυλών προσαρμοσμένων σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Μόνο στις ερήμους και τις περιοχές με μεγάλη υγρασία και υψηλές θερμοκρασίες δεν κατάφερε να προσαρμοστεί.

Το κατοικίδιο πρόβατο (*ovis aries*) ανήκει στην οικογένεια Bovidae, την υποοικογένεια Caprinae (Ovinae) και το γένος *ovis* (πρόβατο) από όπου προέρχονται οι σημερινές διαφορετικές φυλές προβάτων. Σήμερα διακρίνονται τέσσερις βασικοί τύποι άγριων προβάτων με τις παρακάτω κοινές ονομασίες:

- Argali, που απαντάται στην Κεντρική Ασία.
- Urial, που απαντάται δυτικότερα της περιοχής του Argali.
- Mouflon, που απαντάται δυτικότερα όλων και του οποίου ο ευρωπαϊκός τύπος απαντάται στη Σαρδηνία και την Κορσική.
- Bighorn, που απαντάται στη Βόρεια Αμερική.

4.2 Κριτήρια κατάταξης των φυλών προβάτων.

Για την κατάταξη των σημερινών φυλών προβάτων λαμβάνονται υπόψη οι παρακάτω τρεις κατηγορίες κριτηρίων:

1. Το μήκος και η διάπλαση της ουράς.
2. Η κύρια παραγωγική κατεύθυνση.
3. Ο τύπος και η ποιότητα του μαλλιού.

Τα ζώα που ανήκουν σε καθεμιά από τις παραπάνω κατηγορίες παρουσιάζουν διαφορετικά σωματικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την παραγωγική κατεύθυνση του ζώου.

1. Βάση της διάπλασης της ουράς:

Οι παχύουρες ή ημιπαχύουρες φυλές, με αντιπροσωπευτικότερες τις Καρακούλ στις Ασιατικές χώρες, την Αβάσι στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, της Χίου και της Λέσβου στην Ελλάδα κτλ.

2. Βάση της παραγωγικής κατεύθυνσης:

➤ Γαλακτοπαραγωγικές (αρμεγόμενες), που κυρίως συναντάμε στο Βαλκανικό χώρο, την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία, τη Βόρεια Αφρική και την Ελλάδα. Πιο γνωστές είναι οι φυλή της Χίου, της Γλώσσας Σκοπέλου, της Φρισλανδίας, η Αβάσι, η Φριζάρτα, η Λακόν και άλλες.

➤ Κρεατοπαραγωγικές, με κλασικότερους εκπροσώπους τη Καλλαρύτικη φυλή.

4.3 Η Προβατοτροφία στην Ελλάδα

Το πρόβατο είναι ένα από τα πρώτα ζώα που εξημερώθηκαν από τον άνθρωπο. Στην εξημέρωσή του σημαντικό ρόλο έπαιξαν το μικρό του σωματικό μέγεθος και το έντονο κοινωνικό του ένστικτο που διευκολύνει τη διαχείριση πολλών προβάτων ταυτόχρονα. Γρήγορα το πρόβατο εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας μεγάλος αριθμός φυλών παγκόσμια (περισσότερες από 900) , οι οποίες προσαρμόστηκαν σε διαφορετικά περιβάλλοντα και συστήματα εκτροφής.

Ο κλάδος της προβατοτροφίας βοήθησε ουσιαστικά στην επιβίωση του λαού μας σε δύσκολες περιόδους, ενώ ακόμα και σήμερα αποτελεί τον πιο σημαντικό κλάδο αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη συνολική συμμετοχή του στη Ζωική Παραγωγή (33%) και στη συνολική παραγωγή γεωργικών προϊόντων (8% περίπου). Η προβατοτροφία αποτελεί ανταγωνιστικό κλάδο ζωικής παραγωγής και μέσα στο χώρο της Ε.Ε., που είναι ως γνωστό ελλειμματική σε προϊόντα της αιγοπροβατοτροφίας.

Η μεγάλη οικονομική σημασία της προβατοτροφίας στηρίζεται:

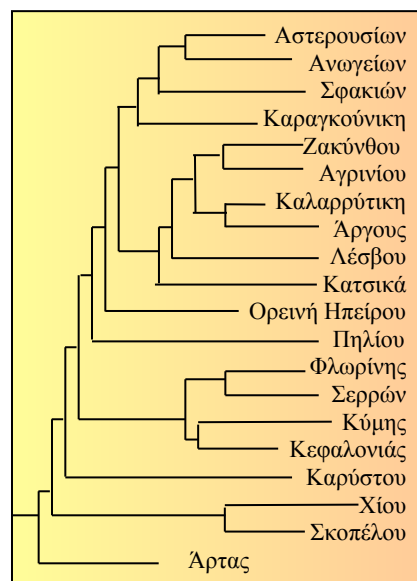
- στην παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων ποικίλων προϊόντων (π.χ. γάλα, κρέας, μαλλί, δέρμα) μεγάλης βιολογικής και διατροφικής αξίας για τον άνθρωπο,
- στην εξασφάλιση απασχόλησης και ικανοποιητικού σταθερού εισοδήματος σε μεγάλο αριθμό κτηνοτρόφων, και
- στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας από τη μεταποίηση και την εμπορία των προϊόντων αυτών.

Στη χώρα μας έχουν αναφερθεί περισσότερες από 30 φυλές προβάτων (περιλαμβανομένων και αυτών που θεωρείται ότι έχουν εξαφανιστεί). Κάποιες από αυτές ενδείκνυται περισσότερο για εκτροφή σε εντατικά συστήματα, άλλες σε εκτατικά και άλλες σε ενδιάμεσα συστήματα εκτροφής.

Η κατοχύρωση της φέτας ως ελληνικό τυρί Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και κατά συνέπεια η δεδομένη ζήτηση του αιγοπροβείου γάλακτος τα επόμενα χρόνια, σε συνδυασμό με οικονομικά κίνητρα που προσφέρονται μέσω του Γ΄ Κ.Π.Σ. και του αναπτυξιακού νόμου φαίνεται ότι αναθερμαίνουν το ενδιαφέρον αρκετών νέων ανθρώπων για την ενασχόλησή τους με την αιγοπροβατοτροφία.

Ο αριθμός των εκτρεφόμενων προβάτων στη χώρα μας εκτιμάται σε 9 εκατομμύρια πρόβατα αντιπροσωπεύοντας περίπου το 10% των προβάτων της Ε. Ε.. Η εκτροφή καθαρόαιμων ελληνικών φυλών προβάτων (κυρίαρχων και σπανίων) αντιστοιχεί περίπου στο 10% της εκτροφής των προβάτων της χώρας μας.

Οι γενετικές σχέσεις συγγένειας μεταξύ 20 ελληνικών φυλών προβάτων έχουν μελετηθεί και ερμηνευτεί πρόσφατα και παρουσιάζονται στο σχήμα 1.

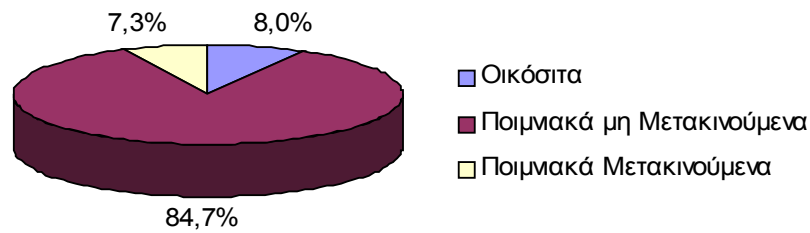
Σχήμα 1: Δενδρόγραμμα διερεύνησης των γενετικών σχέσεων συγγενείας μεταξύ 20 ελληνικών φυλών προβάτων.

Η κύρια κατεύθυνση των ελληνικών φυλών προβάτων, όπως και των περισσότερων της Μεσογειακής λεκάνης, είναι η γαλακτοπαραγωγή σε συνδυασμό με την πώληση των απογαλακτισθέντων αμνών σε ηλικία περίπου 40-45 ημερών. Αντίθετα, η συνεισφορά της κρεατοπαραγωγής στο εισόδημα του Έλληνα προβατοτρόφου έχει οριακή οικονομική αξία. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι προβατοτρόφοι - εκτροφείς καθαρών φυλών που συμμετέχουν σε προγράμματα ελέγχου γενεαλογίας και αποδόσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΑΑΤ) έχουν επιπλέον μία σημαντική συνιστώσα εσόδων από την πώληση των παραγώγων των εκτροφών τους ως ζώα αναπαραγωγής.

Ο κύριος όγκος των προβάτων στη χώρα μας (περίπου 90%) προέρχεται από τυχαίες και απρογραμμάτιστες διασταυρώσεις μεταξύ διαφορετικών φυλών οι οποίες έλαβαν χώρα ιδιαίτερα κατά τα τελευταία 40 χρόνια. Τα γενετικά ανομοιογενή αυτά ποιμνία χαρακτηρίζονται τόσο από ανομοιομορφία των εξωτερικών, μορφολογικών χαρακτηριστικών των προβάτων όσο και από μεγάλες διακυμάνσεις στις αποδόσεις τους (συνήθως χαμηλές). Η προσαρμοστικότητά τους στο περιβάλλον δημιουργίας τους είναι ικανοποιητική.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που εμφανίζουν οι γενετικά απροσδιόριστοι πληθυσμοί προβάτων είναι: 1) ότι δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα, 2) η μεγάλη παραλλακτικότητα στις αποδόσεις τους που εμφανίζουν από γενεά σε γενεά, 3) η δυσκολία στο να δοθούν κατευθυντήριες γραμμές για την αναβάθμισή τους, καθώς είναι άγνωστη η γενετική τους σύσταση και 4) στο μέλλον ενδέχεται να δώσουν επιπλέον επιχειρήματα στους αμφισβητίες της ελληνικής αποκλειστικότητας στην παραγωγή φέτας καθώς εξ' ορισμού το γάλα με το οποίο παράγεται η φέτα θα πρέπει να προέρχεται από προβατίνες και αίγες τοπικών φυλών.

Είναι προφανές ότι δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τους άγνωστης γενετικής σύστασης πληθυσμούς ούτε αυτοί μπορούν να αντικατασταθούν στο σύνολό τους από καθарές φυλές προβάτων καθώς στην πράξη αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής προβατοτροφίας. Αντίθετα, θα πρέπει να γίνει προσπάθειες να μελετηθούν διεξοδικά και να τους δοθεί μια συγκεκριμένη ταυτότητα.

Τα συστήματα εκτροφής των προβάτων στην Ελλάδα διαφοροποιούνται ανάλογα με τη φυλή, την περιοχή και το μέγεθος των ποιμνίων. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ελληνικής προβατοτροφίας είναι ο μεγάλος αριθμός των εκμεταλλεύσεων και το μικρό τους μέγεθος. Το κύριο σύστημα εκτροφής των προβάτων είναι το ποιμνιακό μη μετακινούμενο. Ως ποιμνιακά μη μετακινούμενα ζώα εκτρέφονται το 84,7% των προβάτων και ως οικόσιτα το 8,0%. Το υπόλοιπο 7,3% των προβάτων (Διάγραμμα 1), μετακινούνται εποχιακά (στοιχεία Ε.Σ.Υ.Ε.,2006).

Διάγραμμα 1. Κατανομή εκτρεφόμενων προβάτων στην Ελλάδα το έτος 2006 κατά μορφή εκμετάλλευσης.

4.4 Οι εκτρεφόμενες φυλές προβάτων στην Ήπειρο

Όπως συμβαίνει σε όλη την Ελλάδα έτσι και στην Ήπειρο, ο μεγαλύτερος πληθυσμός (90%) των εκτρεφόμενων προβάτων προέρχεται από τυχαίες και απρογραμματίστες διασταυρώσεις μεταξύ διαφορετικών φυλών οι οποίες έλαβαν χώρα ιδιαίτερα κατά τα τελευταία 40 χρόνια. Αυτό οφείλεται στην προσπάθεια των εκτροφέων για αύξηση των αποδόσεων των ζώων τους και για μεγιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος των εκμεταλλεύσεών τους. Τα γενετικά ανομοιογενή ποίμνια χαρακτηρίζονται τόσο από ανομοιομορφία των εξωτερικών, μορφολογικών χαρακτηριστικών των προβάτων όσο και από μεγάλες διακυμάνσεις στις αποδόσεις τους (συνήθως χαμηλές). Η προσαρμοστικότητά τους στο περιβάλλον δημιουργίας τους είναι ικανοποιητική.

Καθαρόαιμες φυλές (κυρίαρχες και σπάνιες) που εκτρέφονται στην Ήπειρο είναι οι ακόλουθες:

- **Φυλή Άρτας (Φριζάρτα)**

Η φυλή Άρτας δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα συντονισμένων ζωοτεχνικών επεμβάσεων που έλαβαν χώρα στο πεδινό τμήμα το νομού Άρτας κατά την περίοδο

1960–1980. Αρχικά, κατά το διάστημα 1961 – 1967 χρησιμοποιήθηκαν στην αναπαραγωγή κριάρια της φυλής Ανατολικής Φρισλανδίας και στη συνέχεια (1968 – 1980) έγινε χρήση τεχνητής σπερματέγχυσης (με

σπέρμα από κριάρια της ίδιας φυλής) στον τοπικό πληθυσμό προβάτων του πεδινού τμήματος. Σήμερα, την εξέλιξη της φυλής Άρτας παρακολουθεί ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Προβατοτρόφων Φυλής Φριζάρτας που εδρεύει στην Άρτα.

Φωτογραφίες 1 και 2. Προβατίνα και κριός φυλής Άρτας

Ο πληθυσμός αυτός, με καταγωγή αρχικά από πρόβατα της Ορεινής φυλής Ηπείρου, ήταν ήδη σχετικά αναβαθμισμένος για τα δεδομένα της εποχής, καθώς στην πορεία είχε διασταυρωθεί και με άλλες φυλές όπως Κατσικά, Αγρινίου, Καραγκούνικη, Ζακύνθου, Χίου και Σαρδηνίας. Σήμερα, το πρόβατο Άρτας είναι αναγνωρισμένο ως εγχώρια ελληνική φυλή προβάτων με

σταθεροποιημένα εξωτερικά χαρακτηριστικά αλλά και περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης των αποδόσεων της.

Το πρόβατο της Άρτας είναι γαλακτοπαραγωγικό πρόβατο από τα καλύτερα της χώρας μας. Ως βασικός πυρήνας εκτροφής του προβάτου Άρτας εξακολουθεί να παραμένει η πεδινή περιοχή του νομού Άρτας, που είναι η κοιτίδα της φυλής και ο κύριος προμηθευτής καθαρόαιμων ζώων. Σήμερα ο αριθμός των αμιγώς εκτρεφόμενων προβάτων υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 47.000 ζώα (Κ.Γ.Β.Ζ. Ιωαννίνων 2009). Η υψηλή γαλακτοπαραγωγή, η αυξημένη γονιμότητα και πολυδυμία του, το βάρος των αρνιών του καθώς και η απόδοση καλής ποιότητας σφαγείου, το κατατάσσουν πρώτο σε ζήτηση, τόσο στη δυτική Ελλάδα όσο και σε άλλες περιοχές της χώρας μας.

- **Φυλή Ορεινή Ηπείρου**

Το πρόβατο της Ορεινής φυλής Ηπείρου κατατάσσεται στην εγχώρια φυλή και

έχει την καταγωγή του από το Βλάχικο, Σαρακατσάνικο και το Γραμμουσιανό πρόβατο. Εξαιτίας της μακροχρόνιας φυσικής επιλογής του, το πρόβατο αυτό απέκτησε τέλεια

Φωτογραφίες 3 και 4. Κριός και προβατίνα Ορεινής φυλής Ηπείρου

προσαρμοστική ικανότητα στις εδαφοκλιματικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του ορεινού ηπειρωτικού χώρου. Η προσαρμογή του αυτή, το επέβαλε ως το μόνο εκμεταλλεύσιμο οικονομικά πρόβατο στις ορεινές, δύσβατες και φτωχές σε βλάστηση εκτάσεις.

Γενικά είναι πρόβατο μικρόσωμο, λιτοδίαιτο, ανθεκτικό και σκληρής ιδιοσυστασίας. Οι αποδόσεις του είναι χαμηλές τόσο σε ότι αφορά την παραγόμενη ποσότητα γάλακτος όσο και το βάρος των αρνιών στον απογαλακτισμό. Αντιθέτως τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προϊόντων του, όπως η υψηλή λιποπεριεκτικότητα

γάλακτος και η ποιότητα σφαγίου είναι

εξαιρετικά. Τα πρόβατα της Ορεινής φυλής Ηπείρου εκτρέφονται ποιμνιακά σε μέσου μεγέθους ποίμνια των 75-100 προβάτων, αξιοποιώντας κατά τους θερινούς μήνες τους ορεινούς κοινοτικούς βοσκότοπους της υψηλής ζώνης.

Το Κ.Γ.Β.Ζ. Ιωαννίνων εκτιμά ότι σήμερα στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου, εκτρέφονται περίπου 10.000 καθαρόαιμα πρόβατα της Ορεινής φυλής Ηπείρου με φθίνουσα τάση.

- **Φυλή Καλαρρύτεκη** (απειλούμενη με εγκατάλειψη φυλή)

Ο τύπος αυτός είναι μια από τις αρκετές παραλλαγές του Ορεινού Ηπειρωτικού προβάτου. Οι παλαιοί προβατοτρόφοι υποστηρίζουν ότι το πρόβατο αυτό προήλθε από διασταύρωση του Ορεινού Ηπειρωτικού προβάτου με το πρόβατο της φυλής Comisana της Σικελίας, άτομα της οποίας είχαν εισαχθεί στα μέσα του 18^{ου} αιώνα από Συρρακιώτες εμπόρους. Στόχος τους ήταν η αύξηση της παραγωγής και βελτίωση της ποιότητας του μαλλιού, για την κατασκευή χονδρών ρούχων.

Σήμερα ο πληθυσμός του Καλαρρύτεκου προβάτου που έχει εντοπισθεί από το Κ.Γ.Β.Ζ. Ιωαννίνων στην περιφέρεια αρμοδιότητάς του ανέρχεται περίπου σε 1.500 άτομα, διατηρούμενα σε 3 - 4 ποιμνία των νομών Άρτας και Ιωαννίνων.

Φωτογραφία 5. Κριός Καλαρρύτεκης φυλής

Το Καλαρρύτεκο πρόβατο είναι μικρόσωμο, λιτοδίαιτο, πολύ ανθεκτικό και καλά προσαρμοσμένο στο ορεινό περιβάλλον με υψόμετρο 1.300 μ. και άνω. Υπερέχει όσον αφορά την ποιότητα κρέατος έναντι όλων των άλλων αντίστοιχων φυλών. Η εμπορεύσιμη γαλακτοπαραγωγή είναι χαμηλή, αλλά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του

γάλακτος είναι

Φωτογραφία 6. Προβατίνα Καλαρρύτεκης φυλής

εξαιρετικά. Σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της φυλής έπαιξαν κατά το παρελθόν, οι εκτροφείς του, οι οποίοι είναι συναισθηματικά δεμένοι με τη φυλή και αρνούνται κατηγορηματικά την εισαγωγή ξένου γενετικού υλικού στα ποιμνιά τους.

Σήμερα, την εξέλιξη της Καλαρρύτεκης φυλής παρακολουθεί η Ένωση Μετακινούμενων Κτηνοτρόφων Ηπείρου, που εδρεύει στα Ιωάννινα. Εκτροφείς της Καλαρρύτεκης φυλής συμμετέχουν στο Πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Αλέξανδρος Μπαλατατζής 2007 - 2013» με τίτλο "Διατήρηση γενετικών πόρων στην κτηνοτροφία".

- **Φυλή Κατσικά** (απειλούμενη με εγκατάλειψη φυλή). Το πρόβατο Κατσικάς Ιωαννίνων προέρχεται από διασταυρώσεις του Ορεινού Ηπειρωτικού με το καραμάνικο πεδινό πρόβατο, που είχε εισαχθεί από την κεντρική Τουρκία. Δημιουργήθηκε προπολεμικά, ύστερα από πολυετή επιλογή στο Λεκανοπέδιο

Ιωαννίνων και συγκεκριμένα στην κοινότητα Κατσικά. Τα επόμενα χρόνια διαδόθηκε σε

Φωτογραφία 7. Πρόβατα φυλής Κατσικά

ολόκληρο το Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων, όπου διατηρήθηκε αμιγώς στα ποίμνια της περιοχής. Με την πάροδο του χρόνου οι εκτροφές του ελαττώθηκαν σημαντικά εξαιτίας της διάδοσης πιο βελτιωμένων προβάτων.

Σήμερα ο εκτρεφόμενος πληθυσμός του προβάτου αυτού, που έχει εντοπιστεί από το Κ.Γ.Β.Ζ. Ιωαννίνων, ανέρχεται περίπου σε 2000 άτομα διατηρούμενα στο νομό Ιωαννίνων. Τα ποίμνια της φυλής είναι κατά κύριο λόγο μετακινούμενα. Την καλοκαιρινή περίοδο τα ζώα μετακινούνται σε ορεινούς βοσκότοπους του νομού, όπου η διατροφή τους στηρίζεται αποκλειστικά στη βόσκηση (φωτογραφία 8).

Το πρόβατο Κατσικά είναι λιτοδίαιτο και ζωηρού χαρακτήρα, με πολύ καλή προσαρμογή και αντοχή στις αντίξοες εδαφοκλιματικές συνθήκες της Ηπείρου και κυρίως στις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα. Δεν διακρίνεται για τις υψηλές

παραγωγικές του αποδόσεις, αλλά για την πολύ καλή ποιότητα των προϊόντων του (υψηλή λιποπεριεκτικότητα γάλακτος, ποιότητα σφαγίου). Διαφοροποιήσεις στη γαλακτοπαραγωγή, μεταξύ των προβατίνων, παρουσιάζονται αρκετές και μια συστηματική επιλογή των παραγωγικότερων με σκοπό τη γενετική βελτίωση του πληθυσμού, θα είναι προς όφελος της διατήρησης του προβάτου και προς το συμφέρον των ασχολούμενων εκτροφέων.

Φωτογραφία 8. *Πρόβατα φυλής Κατσικά σε βοσκότοπο του όρους Λάκμος νομού*

Ιωαννίνων κατά τη θερινή διαβίωση τους

6. ΜΕΛΕΤΗ

6.1 Διεργασίες μελέτης

Όπως προαναφέρθηκε, το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας της Ηπείρου, στηρίζεται στην κτηνοτροφία αφού αποτελεί κύρια πηγή εσόδων για πάνω από τις μισές οικογένειες. Δεν θα μπορούσε λοιπόν, παρά να ισχύει αυτό και στον μεγαλύτερο Νομό της Ηπείρου, το Νομό Ιωαννίνων. Η κτηνοτροφία εξασφαλίζει, βασικό ή συμπληρωματικό, εισόδημα σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού του Νομού και γι' αυτό το λόγο επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν τα οικονομικά στοιχεία της κτηνοτροφίας, της Ελλάδος, της Περιφέρειας Ηπείρου και του Νομού Ιωαννίνων για μια εξαετία (έτη 2001 – 2006). Τα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν, τα έχει παραχωρήσει η Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Οργάνωσης της Διεύθυνσης Στατιστικής Πληροφόρησης & Εκδόσεων, του Τμήματος παροχής Στατιστικής Πληροφόρησης, της Γενικής Γραμματείας Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος. Σε όλους τους πίνακες που ακολουθούν, κρίθηκε απαραίτητο να υπάρχει και το αντίστοιχο διάγραμμα, έτσι ώστε να αντιλαμβάνεται με την πρώτη ματιά ο αναγνώστης της εργασίας τα μεγέθη για τα οποία διαβάσει, χωρίς να κουράζεται το μάτι με τα συνεχή οικονομικά στοιχεία και τους αριθμούς.

Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν, είναι μια σειρά από δεδομένα που απεικονίζουν πλήρως τα οικονομικά στοιχεία της κτηνοτροφίας στο Νομό Ιωαννίνων. Όπως θα παρατηρήσει κάποιος που θα διαβάσει την εργασία, η παραγωγή του γάλακτος (βοδινού, αίγιου και πρόβειου) δεν αναφέρεται. Αυτό συμβαίνει διότι τα στοιχεία που προκύπτουν από την παραγωγή γάλακτος, απέχουν πολύ από τα πραγματικά, διότι στη Στατιστική Υπηρεσία υπάρχουν μόνο τα στοιχεία που μπορούν με ακρίβεια να καταγραφούν. Η παραγωγή γάλακτος είναι μη μετρήσιμο με ακρίβεια στοιχείο, διότι το 100% των κτηνοτρόφων κρατούν μέρος του γάλακτος που συλλέγουν για ίδια χρήση.

Τα στοιχεία που θα παραθέσουμε υπάρχουν στους πίνακες με την εξής ονομασία:

- Ζώα ανά τεμάχιο και με διάκριση άρρενα – θηλυκά για τα βόδια, τους ταύρους, τα δαμάλια και τις αγελάδες.

- Ζώα ανά τεμάχιο για τα πρόβατα, τις αίγες και τους χοίρους.
- Μικρά ζώα ανά τεμάχιο για τα μοσχάρια, τα αρνιά, τα κατσίκια και τα χοιρίδια.
- Παραγωγή κρέατος σε τόνους για το βοδινό, το πρόβειο, το αίγιο και το χοιρινό κρέας.
- Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων.
- Παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων.

6.2 Η οικονομική σημασία της κτηνοτροφίας στο Νομό Ιωαννίνων

Όπως παρατηρούμε σε όλα τα έτη (Πίνακας 1, Διάγραμμα 1) τα θηλυκά ζώα είναι σε ποσοστό διπλάσια από τα άρρενα για τα βόδια, τους ταύρους, τα δαμάλια και τις αγελάδες. Αυτό συμβαίνει, διότι, όλοι οι εκτροφείς επιθυμούν να εκτρέφουν τα ζώα που τους αποφέρουν περισσότερο κέρδος όπως είναι στην προκειμένη περίπτωση τα θηλυκά ζώα. Για όλους τους κτηνοτρόφους είναι πολύ σημαντική η παραγωγή γάλακτος αλλά και η δυνατότητα αναπαραγωγής.

Επίσης, σε όλα τα έτη (Πίνακας 2, Διάγραμμα 2), βλέπουμε πως ο αριθμός των προβάτων είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τις αίγες και τους χοίρους. Δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς πως τα πρόβατα είναι ζώα ήμερα, που δεν δυσκολεύουν ιδιαίτερα του παραγωγούς στη φύλαξή τους και που δεν χρειάζονται απαραίτητα τροφές του εμπορίου, που επιφέρουν σημαντικό κόστος, αλλά μπορούν με απλή βόσκηση να είναι το ίδιο παραγωγικά. Είναι αξιοσημείωτη και η αύξηση του αριθμού των χοίρων για το έτος 2006 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Αυτό συνέβηκε διότι στο Δ΄ ΚΠΣ (2007 – 2013) με βάση το Πρόγραμμα « Αλέξανδρος Μπαλτατζής» προβλεπόταν επιδότηση για κάθε χοιρομητέρα της τάξεως των 800 ευρώ. Καταλαβαίνουμε λοιπόν πως όλοι οι κτηνοτρόφοι που είχαν ενημερωθεί για το σχετικό ΦΕΚ και το ποσό αυτό, άμεσα ενίσχυσαν τις ήδη υπάρχουσες εκτροφές τους με χοιρίδια ή δημιούργησαν νέες από την αρχή, έτσι ώστε να επωφεληθούν.

Αξίζει να σημειώσουμε πως η προτίμηση των Ελλήνων κτηνοτρόφων στην αιγοπροβατοτροφία είναι ένα γεγονός που δίνει το στίγμα του σε όλες τις ελληνικές περιοχές. Αυτό φαίνεται από τα στοιχεία της εξαετίας για τις γεννήσεις ζώων (Πίνακας 3, Διάγραμμα 3), τόσο στην επικράτεια, όσο και στην Περιφέρεια Ηπείρου και κατά συνέπεια στο Νομό Ιωαννίνων όπου τα αιγοπρόβατα που γεννιούνται

ξεπερνούν κατά πολύ τα χοιρίδια ή τα μοσχάρια. Μη ξεχνάμε πως ένα πρόβατο ή μία αίγα γεννά το πολύ δύο μικρά κάθε έτος ενώ μια χοιρομητέρα με ένα τοκετό γεννά 8 ή ακόμη και 12 μικρά (ανάλογα με την ράτσα).

Στα επόμενα στοιχεία που παρουσιάζονται παρατηρούμε πως η παραγωγή κρέατος παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα για όλη την εξαετία (Πίνακας 4, Διάγραμμα 4). Αυτό μας δείχνει ότι οι Έλληνες καταναλωτές είναι πιστοί στις προτιμήσεις τους και παρ' όλες τις εισαγωγές η ζήτηση για τα ελληνικά προϊόντα του συγκεκριμένου κλάδου παραμένει σταθερή.

Επίσης, σε όλα τα έτη (Πίνακας 5, Διάγραμμα 5), βλέπουμε πως η παραγωγή των λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων έχει μια σταθερά ανοδική πορεία για τα δέρματα των ζώων, τις τρίχες και τα μαλλιά και στις τρεις εξεταζόμενες περιοχές. Αντίθετα όσον αφορά το χοιρινό λίπος παρατηρούμε πως ενώ η παραγωγή του στον Ελλαδικό χώρο είναι σταθερά αυξανόμενη, για το Νομό Ιωαννίνων τα έτη 2005 και 2006 παρατηρείται μία μείωση της παραγωγής. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπενθυμίσουμε πως τα ποσά της παραγωγής είναι εκφρασμένα σε τόνους και όταν στους πίνακες βλέπουμε τον αριθμό μηδέν (0) δεν σημαίνει πως είχαμε μηδενική παραγωγή λίπους, αλλά κάποιες χιλιάδες κιλών. Επιπλέον, παρατηρούμε πως η παραγωγή χοιρινού λίπους από το 2004 και μεταγενέστερα παραμένει σταθερή σε τόνους στην Περιφέρεια Ηπείρου.

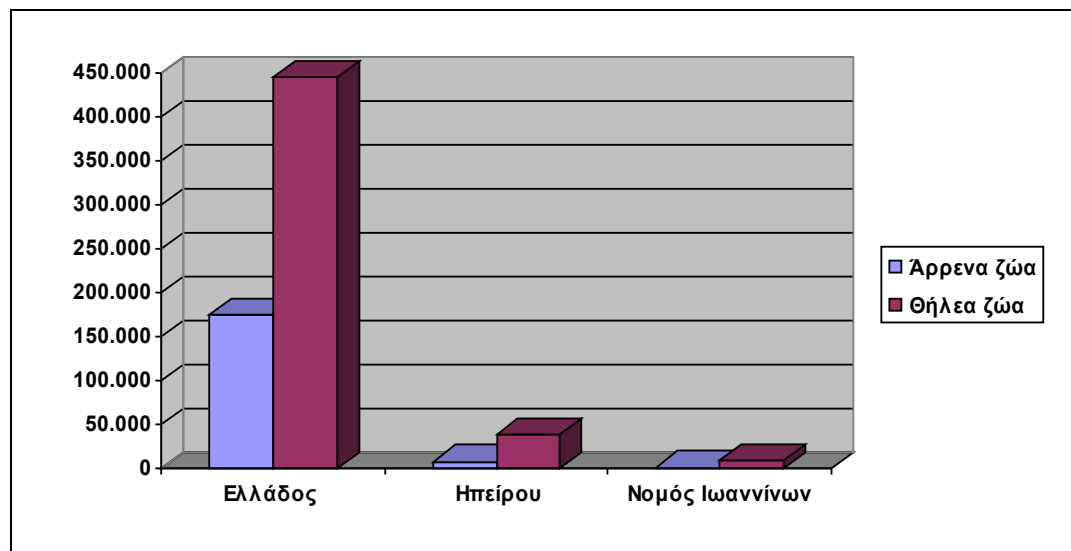
Τέλος, εξετάζοντας την παραγωγή των δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων για τα έτη 2001 – 2006 βλέπουμε πως τα ποσά παρουσιάζουν μια ανοδική πορεία (Πίνακας 6, Διάγραμμα 6) και πως όσον αφορά το νωπό βούτυρο και την νωπή κρέμα, η παραγωγή τους στο Νομό Ιωαννίνων, καλύπτει σχεδόν εξ' ολοκλήρου την παραγωγή της Περιφέρειας Ηπείρου σε όλη την εξαετία. Αυτό συμβαίνει διότι ο Νομός Ιωαννίνων, όντας ο μεγαλύτερος της Περιφέρειας Ηπείρου, κέντρισε το ενδιαφέρον των γαλακτοβιομηχανιών που εδρεύουν οι περισσότερες σε αυτόν, άρα συγκεντρώνουν την μεγαλύτερη παραγωγή της νωπής κρέμας που χρησιμοποιείτε σε πολλές περιπτώσεις ως πρώτη ύλη (παρασκευή γάλακτος, γιαουρτιού). Ας μην ξεχνάμε ακόμη πως το περίφημο «Βούτυρο Δωδώνης» είναι ένα προϊόν ζήτησης από την πλειοψηφία των ελλήνων καταναλωτών του κλάδου.

6.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2001 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.918	446.359
Ηπείρου	7.711	39.207
Νομός Ιωαννίνων	1.091	9.560

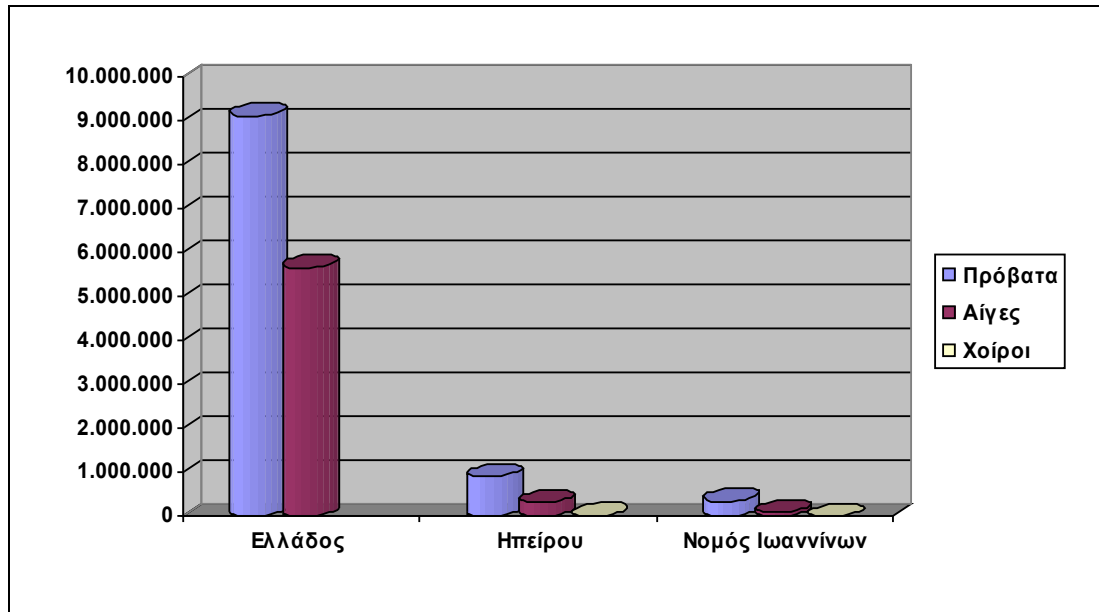
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2001 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.124.437	5.661.624	933.784
Ηπείρου	914.655	322.870	19.065
Νομός Ιωαννίνων	346.025	93.908	3.748

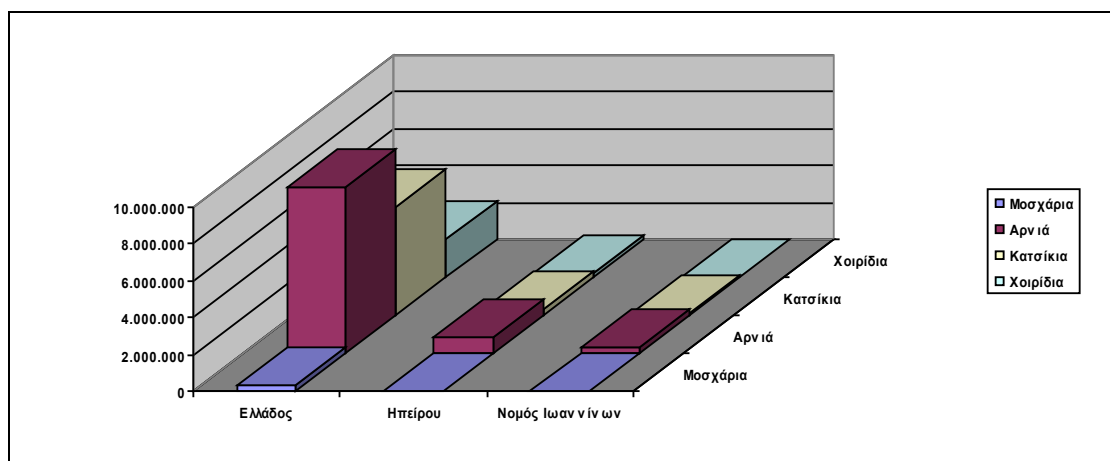
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2001 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2000 έως 30.9.2001) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	312.514	9.032.616	5.909.587	2.036.330
Ηπείρου	26.447	878.320	323.168	250.666
Νομός Ιωαννίνων	6.166	316.778	90.556	53.098

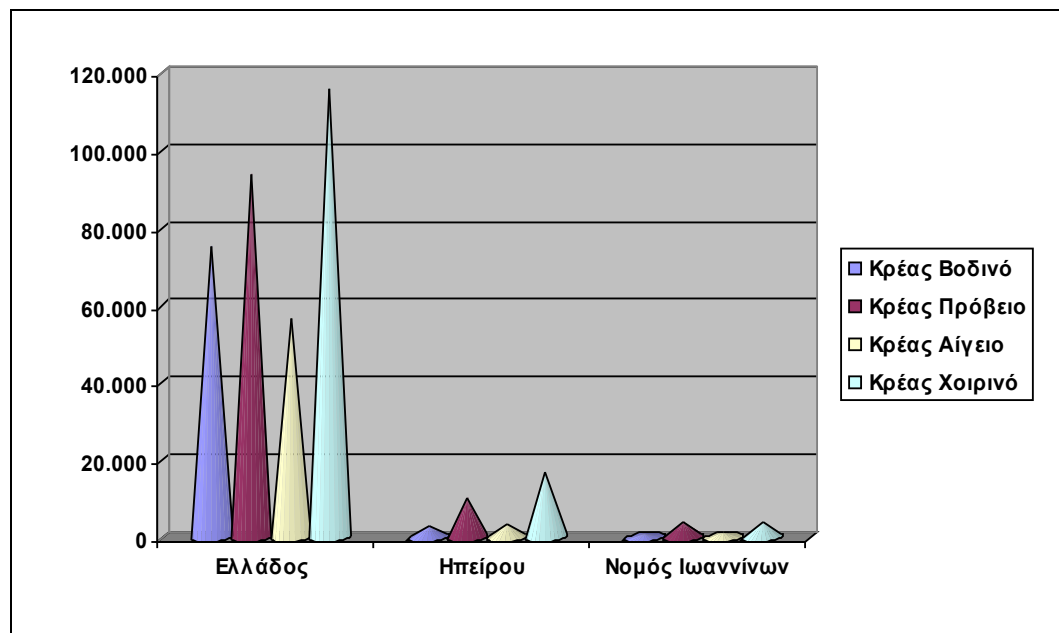
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγιο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	74.950	93.451	56.496	115.268
Ηπείρου	2.728	9.923	3.619	16.812
Νομός Ιωαννίνων	703	3.910	1.217	3.800

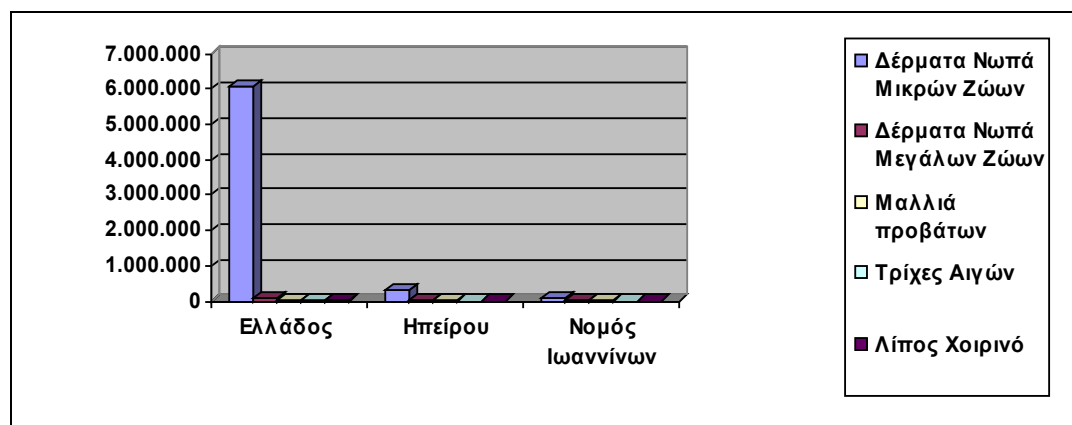
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	6.047.102	106.582	9.528	1.672	1.387
Ηπείρου	289.143	7.573	1.162	108	17
Νομός Ιωαννίνων	85.680	1.993	398	30	1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

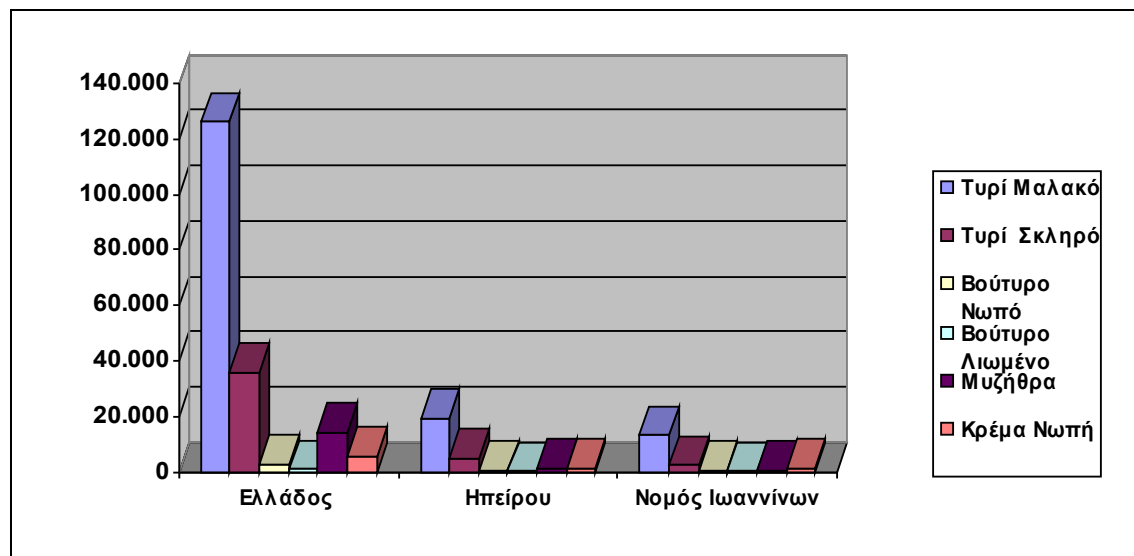

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	126.203	35.828	2.610	799	14.098	5.487
Ηπείρου	19.115	4.792	486	20	1.154	1.210
Νομός Ιωαννίνων	13.123	2.206	405	4	521	1.157

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

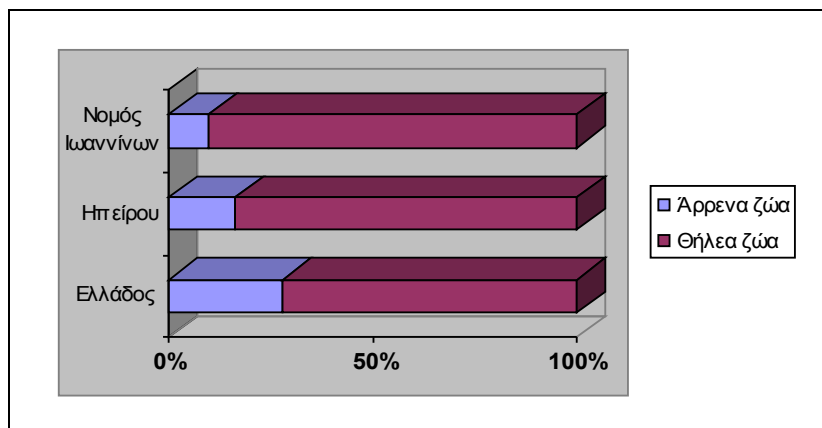

6.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2002

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2002 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.929	450.925
Ηπείρου	7.784	39.921
Νομός Ιωαννίνων	1.098	10.268

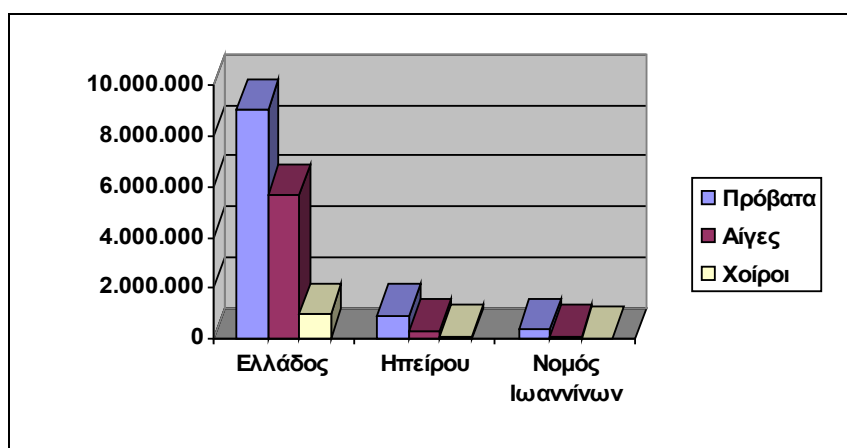
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2002 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.057.877	5.666.088	940.145
Ηπείρου	909.573	319.632	92.746
Νομός Ιωνανίνων	344.224	93.025	22.022

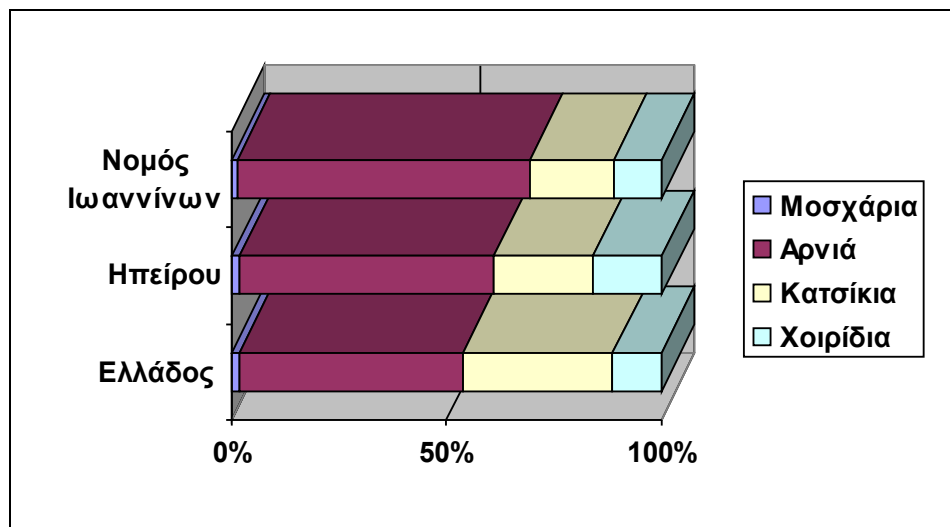
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2002 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2001 έως 30.9.2002) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	324.905	9.034.187	6.032.092	1.992.997
Ηπείρου	28.486	880.224	340.490	242.280
Νομός Ιωαννίνων	6.690	317.807	90.302	53.019

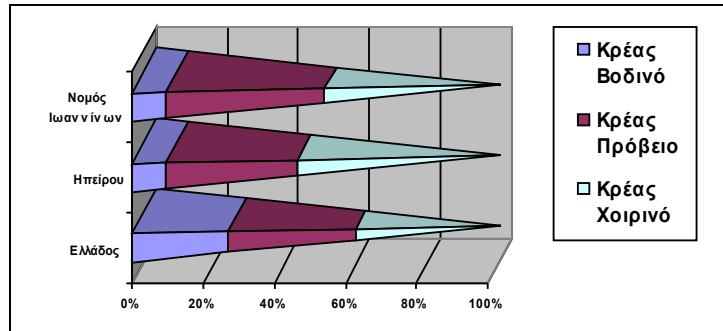
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγειο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	73.176	96.183	59.199	109.605
Ηπείρου	2.796	10.388	3.356	16.219
Νομός Ιωαννίνων	761	3.553	1.018	3.925

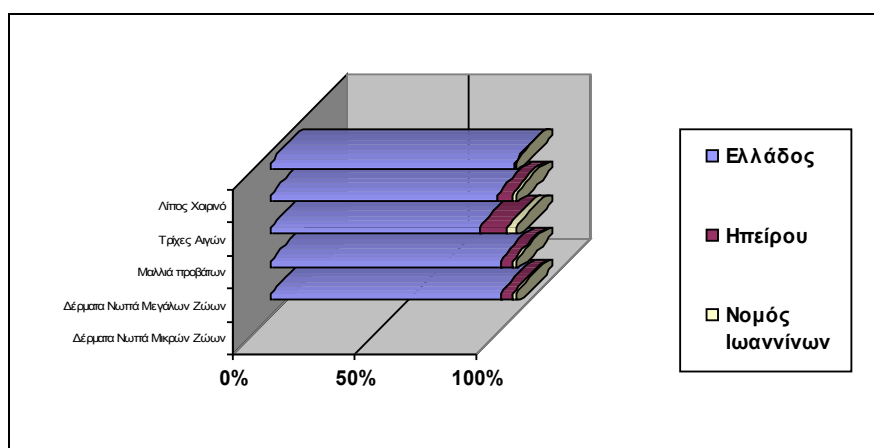
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	6.480.250	132.259	9.572	1.827	1.450
Ηπειρού	334.319	6.694	1.245	119	5
Νομός Ιωαννίνων	87.751	1.716	386	28	1

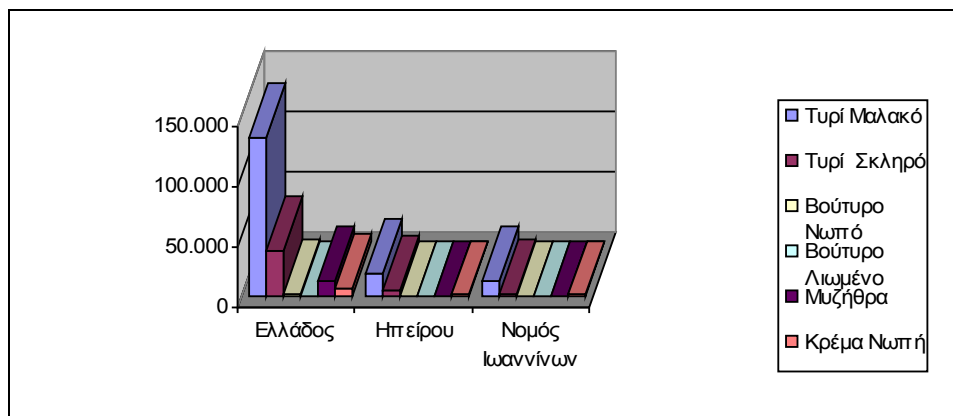
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	132.335	38.083	2.636	75	12.864	6.323
Ηπείρου	18.988	4.820	480	18	1.064	1.200
Νομός Ιωαννίνων	13.224	2.285	404	4	487	1.158

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

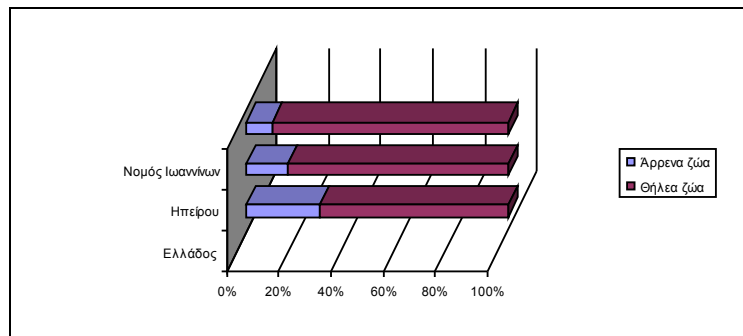

6.5 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2003

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2003 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	172.218	448.417
Ηπείρου	7.708	40.467
Νομός Ιωαννίνων	1.113	10.050

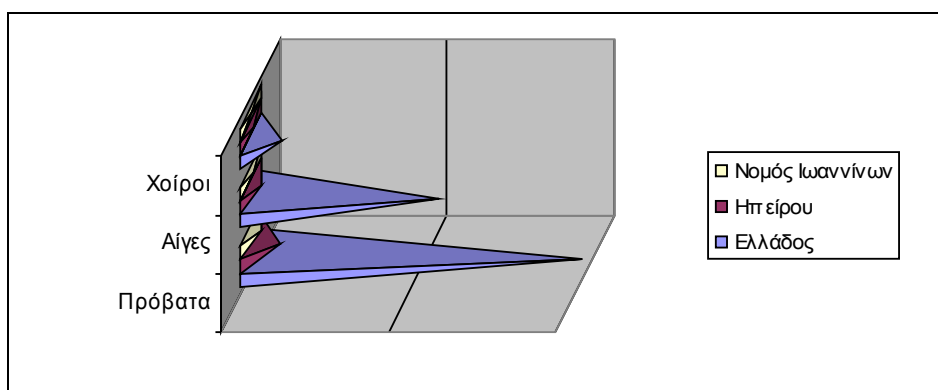
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2003 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.899.805	5.619.13	934.424
Ηπείρου	899.994	314.654	91.082
Νομός Ιωαννίνων	337.146	91.376	21.632

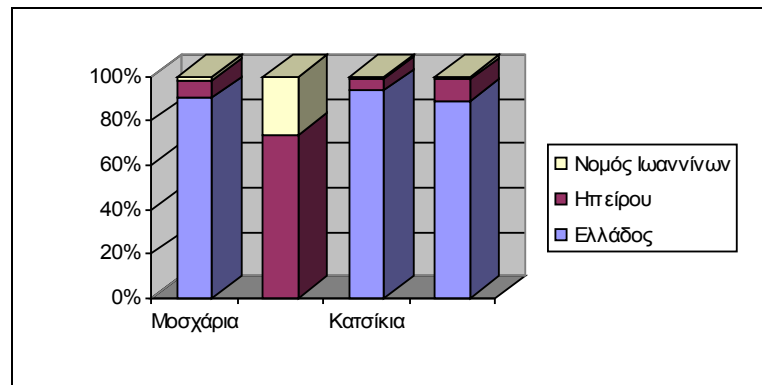
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2003 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2002 έως 30.9.2003) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	324.105	9.0465.98	6.001.631	1.997.128
Ηπείρου	28.773	881.631	329.802	224.226
Νομός Ιωαννίνων	7.080	313.278	89.507	33.214

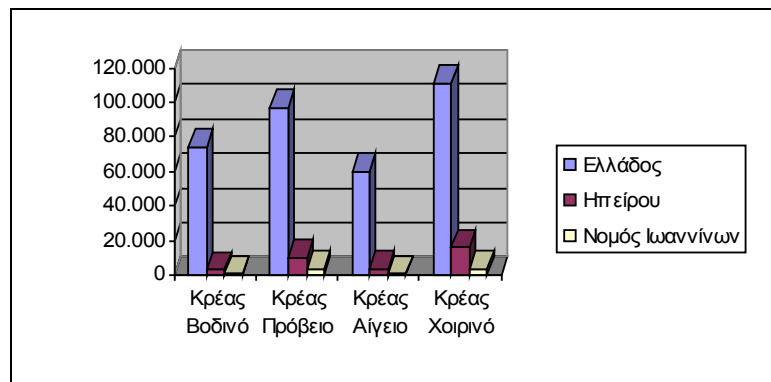
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγιο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	74.428	96.985	59.881	111.087
Ηπείρου	2.922	9.703	3.379	15.956
Νομός Ιωαννίνων	816	3.739	994	3.767

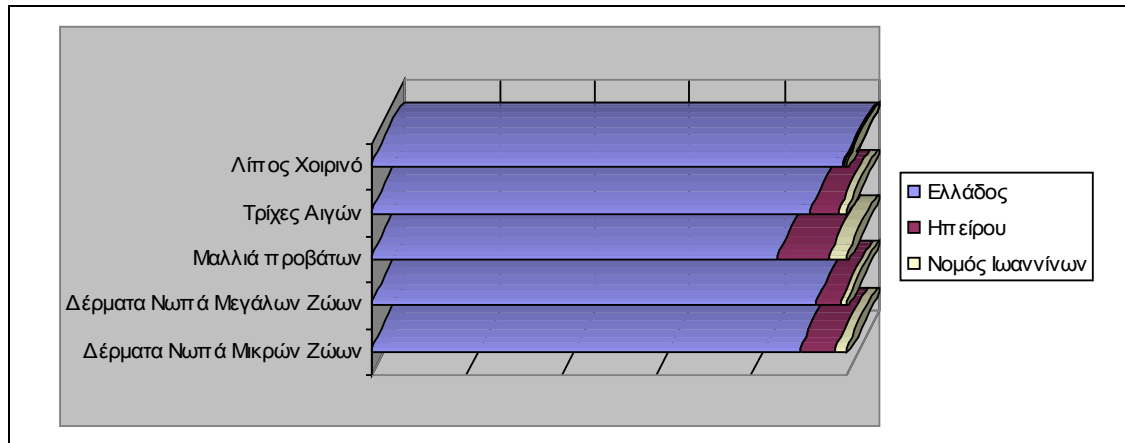
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	9.789.299	242.259	9.224	1.729	1.637
Ηπείρου	813.454	13.250	1.148	110	7
Νομός Ιωαννίνων	233.600	2.990	385	30	1

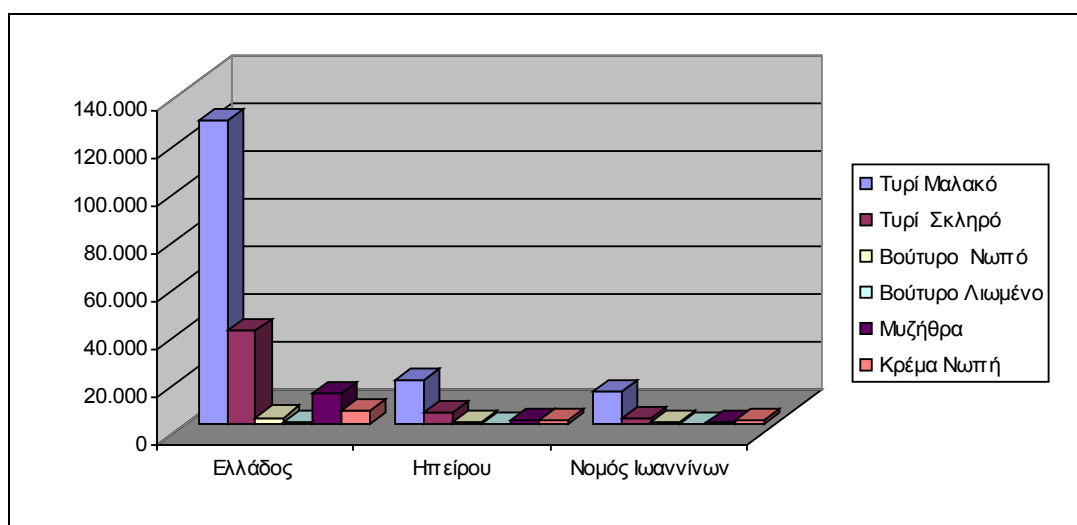
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	126.426	38.552	2.596	794	12.593	5.656
Ηπείρου	18.265	4.685	477	16	1.071	1.199
Νομός Ιωαννίνων	13.204	2.289	403	2	486	1.158

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

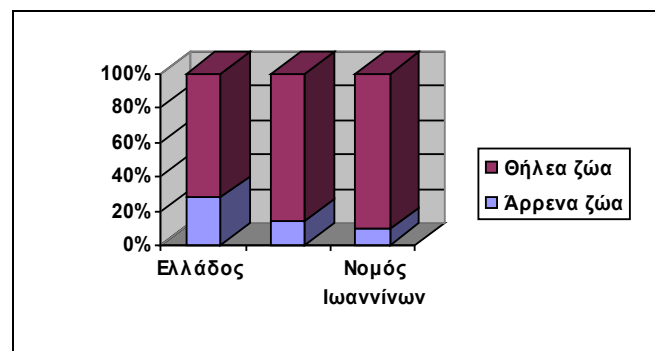

6.6 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2004 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	167.730	436.263
Ηπείρου	6.860	41.461
Νομός Ιωαννίνων	1.103	10.498

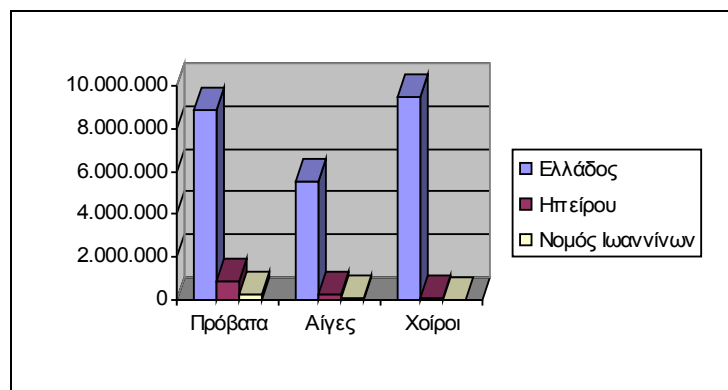
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2004 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.827.078	5.509.233	940.3609
Ηπείρου	872.437	302.077	87.265
Νομός Ιωαννίνων	327.508	86.915	18.528

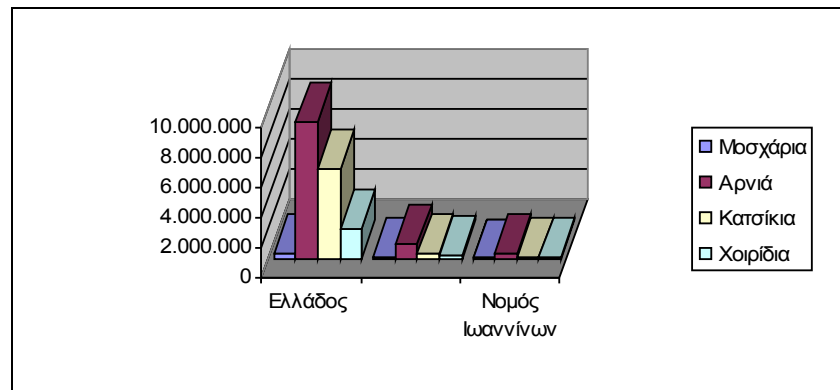
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2004 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2003 έως 30.9.2004) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	323.257	9.029.223	5.971.085	1.920.638
Ηπείρου	29.595	889.827	328.312	234.216
Νομός Ιωαννίνων	7.355	309.949	89.435	45.893

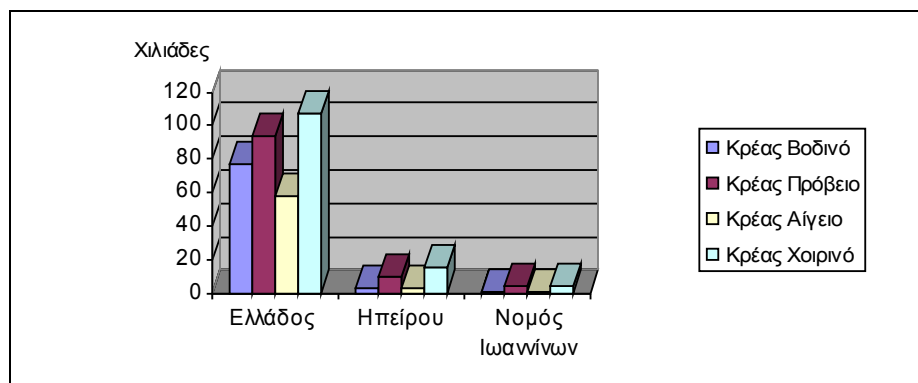
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγειο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	77.128	93.538	57.759	107.521
Ηπείρου	3.176	9.296	3.294	15.122
Νομός Ιωαννίνων	848	3.420	970	3.442

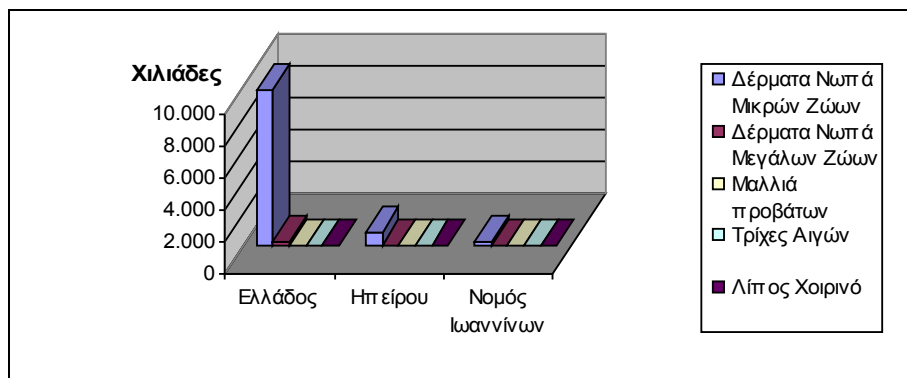
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	9.874.989	268.973	9.076	1.762	1.916
Ηπείρου	788.750	15.156	1.098	110	3
Νομός Ιωαννίνων	198.960	3.893	436	30	1

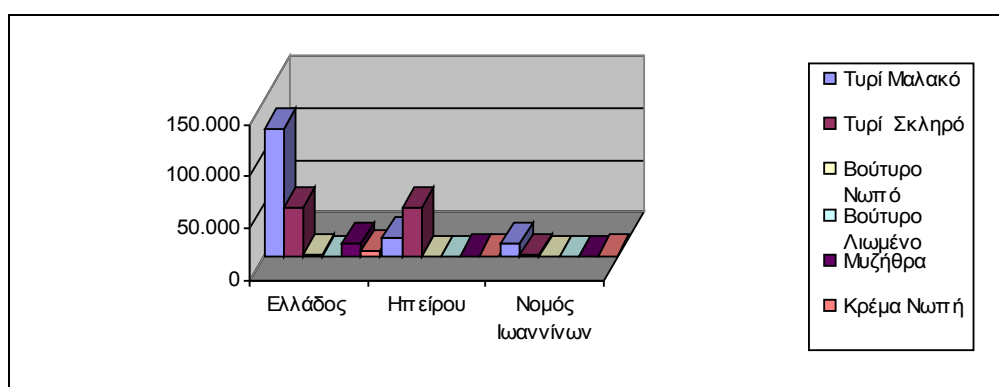
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	122.449	47.136	2.381	706	13.071	5.526
Ηπείρου	18.372	47.686	473	17	1.053	1.198
Νομός Ιωαννίνων	13.213	2.300	402	3	480	1.159

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

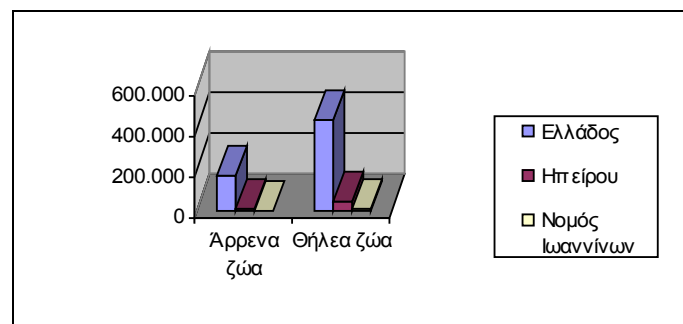

6.7 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2005 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	172.263	445.432
Ηπείρου	7.329	42.881
Νομός Ιωαννίνων	1.290	10.901

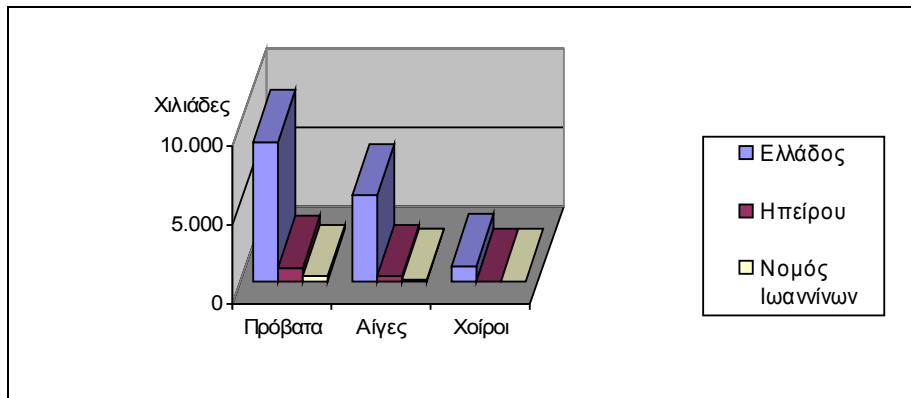
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2005 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.791.757	5.422.240	948.715
Ηπείρου	846.671	291.401	17.940
Νομός Ιωαννίνων	316.650	86.713	3.789

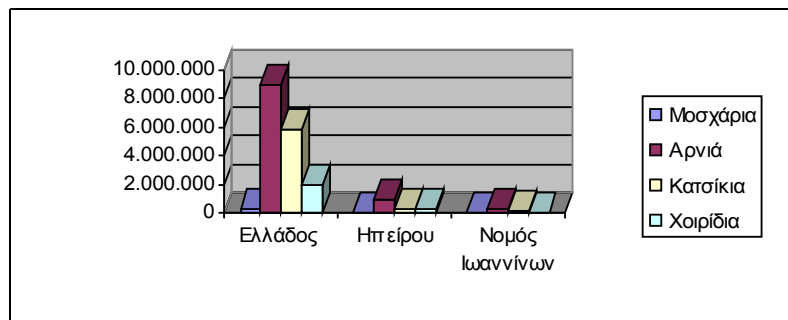
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2005 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2004 έως 30.9.2005) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	323.850	8.994.163	5.889.951	1.902.973
Ηπείρου	30.287	871.255	322.014	241.168
Νομός Ιωαννίνων	7.874	302.206	86.259	47.536

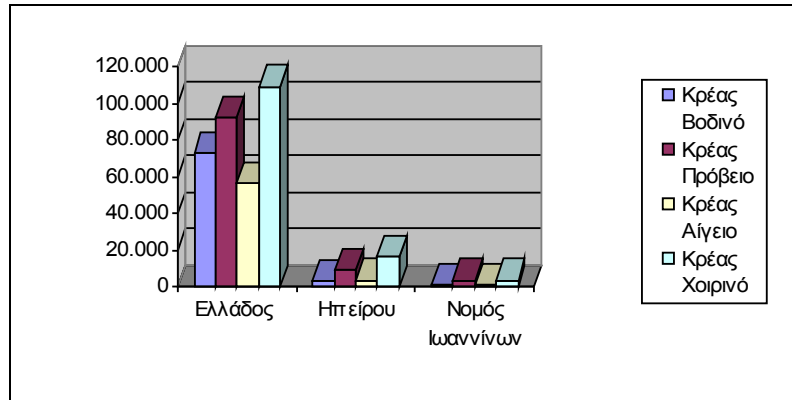
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγειο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	72.556	92.487	56.537	109.409
Ηπείρου	3.081	9.339	3.257	15.966
Νομός Ιωαννίνων	824	3.439	926	3.380

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	9.510.880	267.293	8.982	1.579	1.662
Ηπείρου	812.965	26.509	1.036	102	3
Νομός Ιωαννίνων	193.191	14.134	355	28	0

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

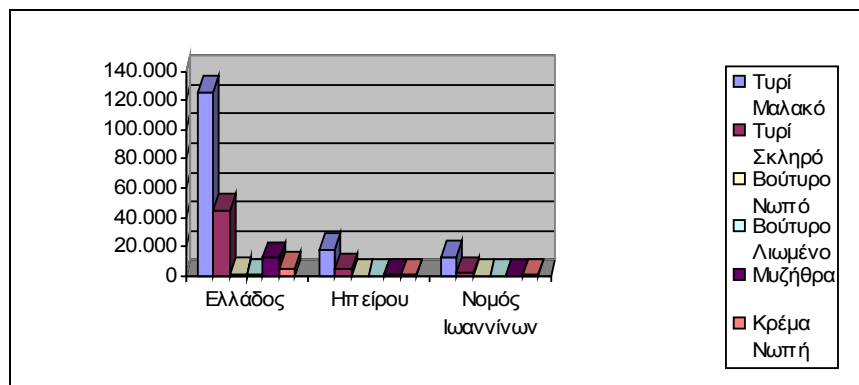

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
--------	-------------	-------------	--------------	-----------------	---------	------------

Ελλάδος	125.909	45.270	1.819	653	12.542	5.246
Ηπείρου	18.475	4.639	470	12	1.014	1.161
Νομός Ιωαννίνων	13.386	2.304	405	2	457	1.136

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

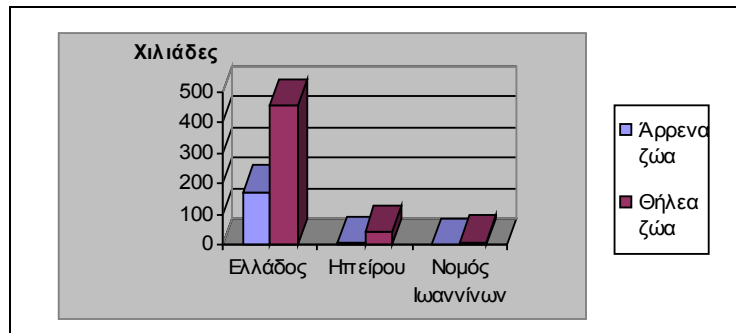

6.8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2006

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2006 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.365	454.520
Ηπείρου	7.392	43.985
Νομός Ιωαννίνων	1.360	11.912

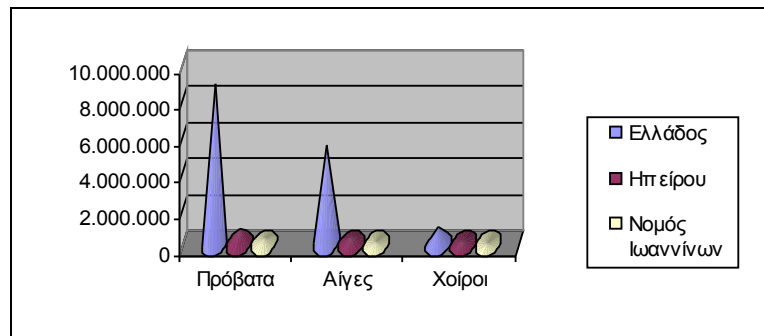
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2006 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.831.042	5.401.865	902.302
Ηπείρου	830.674	285.070	85.312
Νομός Ιωαννίνων	306.842	84.361	20.857

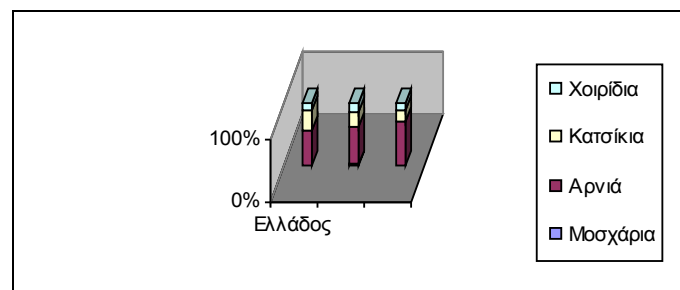
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2006 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2005 έως 30.9.2006) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	328.595	9.001.08	5.839.03	1.889.289
Ηπείρου	31.227	851.218	307.693	233.197
Νομός Ιωαννίνων	7.897	285.658	79.816	46.662

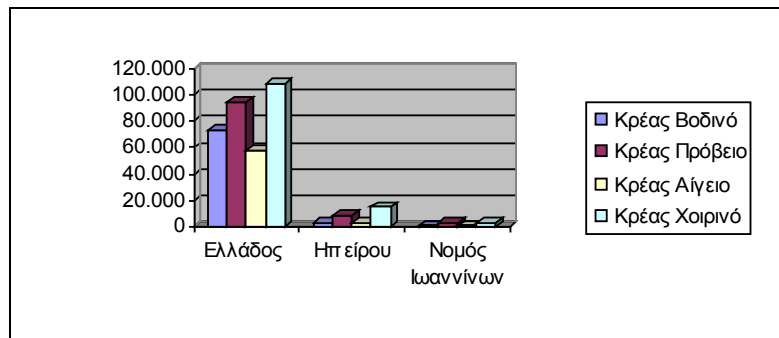
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας Βοδινό	Κρέας Πρόβειο	Κρέας Αίγειο	Κρέας Χοιρινό
Ελλάδος	72.988	94.340	57.762	108.470
Ηπείρου	3.407	8.921	3.194	15.104
Νομός Ιωαννίνων	817	3.153	860	3.137

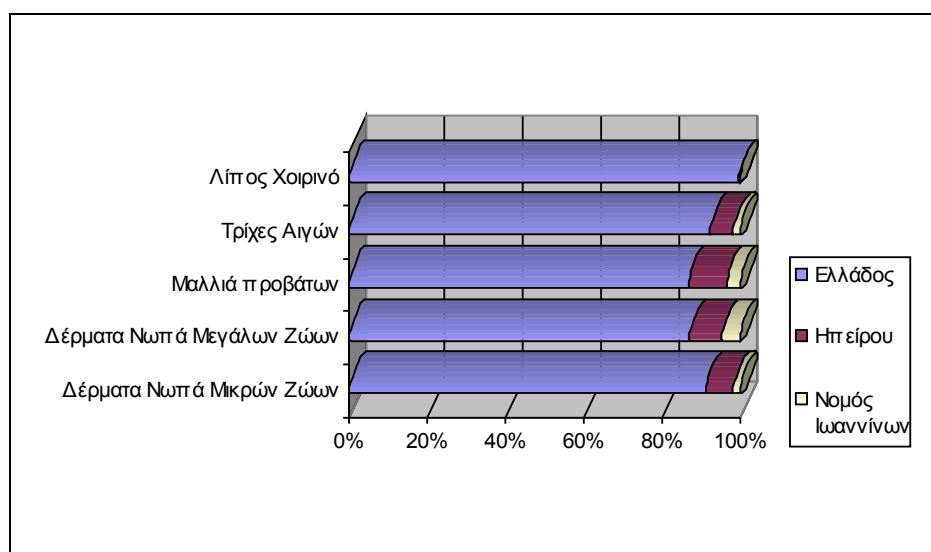
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά Μικρών Ζώων	Δέρματα Νωπά Μεγάλων Ζώων	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
Ελλάδος	9.681.132	279.845	8.868	1.536	1.546
Ηπείρου	746.447	26.796	1.005	100	3
Νομός Ιωαννίνων	187.854	14.688	343	28	0

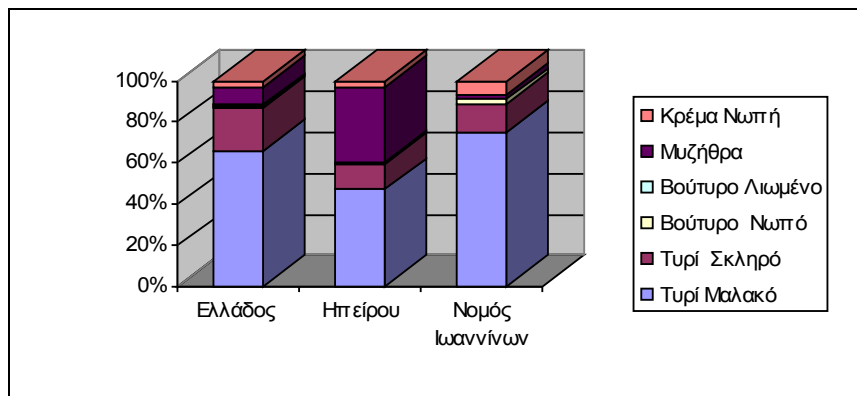
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	120.036	37.800	1.809	646	15.877	5.062
Ηπείρου	18.295	4.704	473	12	14.016	1.161
Νομός Ιωαννίνων	13.331	2.374	406	2	463	1.136

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

5. ΑΙΓΕΣ

5.1 Γενικά στοιχεία

Η αίγα εκτρέφεται για το γάλα, το κρέας και τις τρίχες, είναι δηλαδή ζώο πολλαπλών χρήσεων, όπως συμβαίνει και με το πρόβατο. Στις περισσότερες κεντροευρωπαϊκές και βόρειες χώρες, εκτρέφεται σε πολύ περιορισμένο αριθμό, κυρίως σε οικόσιτο σύστημα και η σημασία της είναι οριακή στη συνολική κτηνοτροφική παραγωγή. Η εκτροφή της σε διάφορες χώρες, στοχεύει στην παραγωγή γάλακτος που χρησιμοποιείται στην Παρασκευή τυριών, ενώ το κρέας της είναι χωρίς ιδιαίτερη οικονομική αξία υπολογίσιμο. Το λίπος του γάλακτος αντίθετα, χρησιμοποιείται αρκετά στις βιομηχανίες φαρμάκων και καλλυντικών.

5.2 Σκοπός εκτροφής αιγών

Στον τόπο μας η αίγα θεωρείται υπαίτια για κάθε κακό. Η θρησκευτική παράδοση ταυτίζει την μορφή του διαβόλου με εκείνη του τράγου, ενώ τον κακότυχο τον ονομάζουμε κατσκοπόδαρο. Όλα αυτά μπορεί να αμφισβητηθούν, εκείνο όμως που δεν χωρά αμφιβολία είναι ότι οι αίγες ανήκουν στην κατηγορία των αγροτικών ζώων που παράγουν άριστης ποιότητας ζωικά προϊόντα. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε και εκτρέφεται. Είναι ζώο πολλαπλής χρήσης (γάλα, τρίχες, δέρμα, κρέας), λιτοδίαιτο, προσαρμόζεται εύκολα σε όλες τις συνθήκες και αξιοποιεί τους βοσκοτόπους και ιδιαίτερα τους υποβαθμισμένους, όσο κανένα άλλο αγροτικό ζώο. Το γάλα της αίγας διαφέρει από το πρόβειο, κυρίως ως προς την χαμηλή περιεκτικότητά του σε λίπος και πρωτεΐνες, ενώ περιέχει περισσότερο ασβέστιο, φώσφορο, κοβάλτιο και άλλα ιχνοστοιχεία και βιταμίνες. Ως προς την σύνθεσή του πλησιάζει προς το γυναικείο γάλα, γι' αυτό και θεωρείται το καταλληλότερο υποκατάστατο του μητρικού γάλακτος.

Τα δέρματα των αιγών και των κατσοκίων είναι υψηλής ποιότητας και περιζήτητη πρώτη ύλη, για την υποδηματοποιία, την γουνοποιία, και τη βιομηχανία καλλυντικών. Η κατσοκίσια γούνα, ξεχωρίζει από αυτές των άλλων μη κλασσικών γουνοφόρων ζώων γιατί είναι ελαφρύτερη, ανθεκτικότερη και πιο ελαστική. Είναι το μόνο είδος που μπορεί να χρησιμοποιείται ακόμη και ως απομίμηση της γούνας της

πολικής αλεπούς και της φώκιας. Η τρίχα των γιδιών της φυλή; Άγκυρας, το γνωστό σε όλους "ανκορά", όσο και των υβριδίων τους, είναι ιδιαίτερα γνωστό για την εύκολη επεξεργασία του. Έχει αυξημένη αντοχή, δεν τρίβεται, δεν λεκιάζει και χρωματίζεται εύκολα. Είναι ακόμα ομοιόμορφο, άσπρου χρώματος αλλά όχι γυαλιστερό, μακρύ, εύκαμπτο και ελαστικό.

5.3 Η καταγωγή των αιγών

Η σημερινή κατοικίδια αίγα ανήκει στην οικογένεια Bovidae κα στο γένος Capra. Κατάγεται από την άγρια αίγα που συναντάμε στα ελληνικά νησιά γνωστή με το όνομα αίγαγρος καθώς και σε περιοχές της Κεντρικής και της Μικράς Ασίας και από άλλα είδη του γένους Capra, όπως η ορθοπλαγιόκερη στρεψίκερη αίγα.

Οι εγχώριες φυλές αιγών έχουν προσαρμοστεί στο περιβάλλον και στα συστήματα εκτροφής που εφαρμόζονται. Σήμερα στον ελλαδικό χώρο υπάρχουν πάρα πολλοί τύποι και πληθυσμοί αιγών που η ταξινόμησή τους σε φυλές είναι δύσκολη. Πρόκειται για μη σταθεροποιημένους γενετικά πληθυσμούς που παρουσιάζουν μεγάλη παραλλακτικότητα τόσο στα παραγωγικά όσο και στα μορφολογικά τους χαρακτηριστικά. Για το λόγο αυτό, στον ελλαδικό χώρο υπάρχουν δύο κύριες αυτόχθονες και αναγνωρισμένες φυλές:

- Η ελληνική αίγα.
- Η αίγα Σκοπέλου.

Φωτογραφία 1. *Ελληνική αίγα*

6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

6.1 Ορισμός Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης

Ο όρος Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης χρησιμοποιείται συνήθως για το διαχωρισμό της κρατικής πολιτικής που ασκείται στον αγροτικό τομέα από την γενικότερη θεσμική και οικονομική πολιτική του κράτους ή από την πολιτική που ασκείται σε άλλους τομείς της οικονομίας. Περιλαμβάνει ένα πλήθος μέτρων που καλύπτουν όλο το φάσμα της παραγωγής, αξιοποίησης, διακίνησης και εμπορίας και κατανάλωσης των αγροτικών προϊόντων. Η άσκηση της αγροτικής πολιτικής ανάπτυξης μπορεί να γίνει σε όλα τα επίπεδα της αγροτικής δραστηριότητας, όπως σε τοπικό, εθνικό, διεθνές ή παγκόσμιο επίπεδο. Κάθε τέτοια πολιτική περιλαμβάνει τους στρατηγικούς σκοπούς που ακολουθούν.

6.2 Σκοποί Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι κυριότεροι σκοποί που επιδιώκει η Πολιτική της Αγροτικής Ανάπτυξης είναι οι εξής:

- Η ορθή αξιοποίηση των συντελεστών της αγροτικής παραγωγής, ώστε να παραχθεί η μέγιστη δυνατή ποσότητα αγροτικών προϊόντων με το ελάχιστο κόστος παραγωγής.
- Η βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων.
- Η διαμόρφωση κατάλληλων τιμών πώλησης των αγροτικών προϊόντων που να αποδίδουν στους παραγωγούς ένα ικανοποιητικό εισόδημα και θα παρέχει σε αυτούς και στις οικογένειές τους το ανάλογο βιοτικό επίπεδο.
- Η διαμόρφωση συνθηκών απρόσκοπτης συμπεριφοράς των αγροτικών προϊόντων στην αγορά και η διάθεση των προϊόντων στους καταναλωτές σε προσιτές τιμές.

➤ Η θετική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων.

➤ Αύξηση της εγχώριας παραγόμενης προστιθέμενης αξίας για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας συγκριτικά με ομοειδή προϊόντα του εξωτερικού και αύξηση της απασχόλησης.

➤ Το είδος των προϊόντων και το μέγεθος της παραγωγής θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και την ζήτηση της εγχώριας και της διεθνής αγοράς.

➤ Η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία και οι τρόποι παραγωγής θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να προστατεύουν το περιβάλλον, κάτι που δεν ισχύει πάντα.

➤ Δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, οι οποίες να παρέχουν συνθήκες που θα ικανοποιούν τις ανάγκες και τις επιθυμίες των ανθρώπων της υπαίθρου, ενώ θα λειτουργούν και ως πόλος έλξης των ανθρώπων που κατοικούν σε αστικές περιοχές.

➤ Ίδρυση επιχειρήσεων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, οι οποίες θα αξιοποιούν την γεωργική παραγωγή ή γενικά τους υπάρχοντες φυσικούς πόρους της υπαίθρου και θα απασχολούν σε μόνιμη ή εποχιακή βάση εργατικό δυναμικό της περιφέρειας.

➤ Εξυγίανση και ενίσχυση των συνεταιρισμών ώστε η λειτουργία τους να είναι αποδοτική και κοινωνικά ωφέλιμη, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στην αποστολή τους.

➤ Θέσπιση νομικού πλαισίου, το οποίο θα προστατεύει το φυσικό περιβάλλον.

Γενικά οι στόχοι της Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης για να πραγματοποιηθούν θα πρέπει να σχετίζονται με την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη, καθώς και με την οικονομική και κοινωνική πολιτική του κάθε κράτους, που επηρεάζεται ωστόσο από τις παγκόσμιες πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, στρατιωτικές και θρησκευτικές συνθήκες.

7. ΜΕΛΕΤΗ

7.1 Διεργασίες μελέτης

Όπως προαναφέρθηκε, το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας της Ηπείρου, στηρίζεται στην κτηνοτροφία αφού αποτελεί κύρια πηγή εσόδων για πάνω από τις μισές οικογένειες. Δεν θα μπορούσε λοιπόν, παρά να ισχύει αυτό και στον μεγαλύτερο Νομό της Ηπείρου, το Νομό Ιωαννίνων. Η κτηνοτροφία εξασφαλίζει, βασικό ή συμπληρωματικό, εισόδημα σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού του Νομού και γι' αυτό το λόγο επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν τα οικονομικά στοιχεία της κτηνοτροφίας, της Ελλάδος, της Περιφέρειας Ηπείρου και του Νομού Ιωαννίνων για μια εξαετία (έτη 2001 – 2006). Τα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν, τα έχει παραχωρήσει η Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Οργάνωσης της Διεύθυνσης Στατιστικής Πληροφόρησης & Εκδόσεων, του Τμήματος παροχής Στατιστικής Πληροφόρησης, της Γενικής Γραμματείας Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος. Σε όλους τους πίνακες που ακολουθούν, κρίθηκε απαραίτητο να υπάρχει και το αντίστοιχο διάγραμμα, έτσι ώστε να αντιλαμβάνεται με την πρώτη ματιά ο αναγνώστης της εργασίας τα μεγέθη για τα οποία διαβάσει, χωρίς να κουράζεται το μάτι με τα συνεχή οικονομικά στοιχεία και τους αριθμούς.

Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν, είναι μια σειρά από δεδομένα που απεικονίζουν πλήρως τα οικονομικά στοιχεία της κτηνοτροφίας στο Νομό Ιωαννίνων. Όπως θα παρατηρήσει κάποιος που θα διαβάσει την εργασία, η παραγωγή του γάλακτος (βοδινού, αίγιου και πρόβειου) δεν αναφέρεται. Αυτό συμβαίνει διότι τα στοιχεία που προκύπτουν από την παραγωγή γάλακτος, απέχουν πολύ από τα πραγματικά, διότι στη Στατιστική Υπηρεσία υπάρχουν μόνο τα στοιχεία που μπορούν με ακρίβεια να καταγραφούν. Η παραγωγή γάλακτος είναι μη μετρήσιμο με ακρίβεια στοιχείο, διότι το 100% των κτηνοτρόφων κρατούν μέρος του γάλακτος που συλλέγουν για ίδια χρήση.

Τα στοιχεία που θα παραθέσουμε υπάρχουν στους πίνακες με την εξής ονομασία:

- Ζώα ανά τεμάχιο και με διάκριση άρρενα – θηλυκά για τα βόδια, τους ταύρους, τα δαμάλια και τις αγελάδες.

- Ζώα ανά τεμάχιο για τα πρόβατα, τις αίγες και τους χοίρους.
- Μικρά ζώα ανά τεμάχιο για τα μοσχάρια, τα αρνιά, τα κατσίκια και τα χοιρίδια.
- Παραγωγή κρέατος σε τόνους για το βοδινό, το πρόβειο, το αίγιο και το χοιρινό κρέας.
- Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων.
- Παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων.

7.2 Η οικονομική σημασία της κτηνοτροφίας στο Νομό Ιωαννίνων

Όπως παρατηρούμε σε όλα τα έτη (Πίνακας 1, Διάγραμμα 1) τα θηλυκά ζώα είναι σε ποσοστό διπλάσια από τα άρρενα για τα βόδια, τους ταύρους, τα δαμάλια και τις αγελάδες. Αυτό συμβαίνει, διότι, όλοι οι εκτροφείς επιθυμούν να εκτρέφουν τα ζώα που τους αποφέρουν περισσότερο κέρδος όπως είναι στην προκειμένη περίπτωση τα θηλυκά ζώα. Για όλους τους κτηνοτρόφους είναι πολύ σημαντική η παραγωγή γάλακτος αλλά και η δυνατότητα αναπαραγωγής.

Επίσης, σε όλα τα έτη (Πίνακας 2, Διάγραμμα 2), βλέπουμε πως ο αριθμός των προβάτων είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τις αίγες και τους χοίρους. Δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς πως τα πρόβατα είναι ζώα ήμερα, που δεν δυσκολεύουν ιδιαίτερα του παραγωγούς στη φύλαξή τους και που δεν χρειάζονται απαραίτητα τροφές του εμπορίου, που επιφέρουν σημαντικό κόστος, αλλά μπορούν με απλή βόσκηση να είναι το ίδιο παραγωγικά. Είναι αξιοσημείωτη και η αύξηση του αριθμού των χοίρων για το έτος 2006 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Αυτό συνέβηκε διότι στο Δ΄ ΚΠΣ (2007 – 2013) με βάση το Πρόγραμμα « Αλέξανδρος Μπαλτατζής» προβλεπόταν επιδότηση για κάθε χοιρομητέρα της τάξεως των 800 ευρώ. Καταλαβαίνουμε λοιπόν πως όλοι οι κτηνοτρόφοι που είχαν ενημερωθεί για το σχετικό ΦΕΚ και το ποσό αυτό, άμεσα ενίσχυσαν τις ήδη υπάρχουσες εκτροφές τους με χοιρίδια ή δημιούργησαν νέες από την αρχή, έτσι ώστε να επωφεληθούν.

Αξίζει να σημειώσουμε πως η προτίμηση των Ελλήνων κτηνοτρόφων στην αιγοπροβατοτροφία είναι ένα γεγονός που δίνει το στίγμα του σε όλες τις ελληνικές περιοχές. Αυτό φαίνεται από τα στοιχεία της εξαετίας για τις γεννήσεις ζώων (Πίνακας 3, Διάγραμμα 3), τόσο στην επικράτεια, όσο και στην Περιφέρεια Ηπείρου και κατά συνέπεια στο Νομό Ιωαννίνων όπου τα αιγοπρόβατα που γεννιούνται

ξεπερνούν κατά πολύ τα χοιρίδια ή τα μοσχάρια. Μη ξεχνάμε πως ένα πρόβατο ή μία αίγα γεννά το πολύ δύο μικρά κάθε έτος ενώ μια χοιρομητέρα με ένα τοκετό γεννά 8 ή ακόμη και 12 μικρά (ανάλογα με την ράτσα).

Στα επόμενα στοιχεία που παρουσιάζονται παρατηρούμε πως η παραγωγή κρέατος παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα για όλη την εξαετία (Πίνακας 4, Διάγραμμα 4). Αυτό μας δείχνει ότι οι Έλληνες καταναλωτές είναι πιστοί στις προτιμήσεις τους και παρ' όλες τις εισαγωγές η ζήτηση για τα ελληνικά προϊόντα του συγκεκριμένου κλάδου παραμένει σταθερή.

Επίσης, σε όλα τα έτη (Πίνακας 5, Διάγραμμα 5), βλέπουμε πως η παραγωγή των λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων έχει μια σταθερά ανοδική πορεία για τα δέρματα των ζώων, τις τρίχες και τα μαλλιά και στις τρεις εξεταζόμενες περιοχές. Αντίθετα όσον αφορά το χοιρινό λίπος παρατηρούμε πως ενώ η παραγωγή του στον Ελλαδικό χώρο είναι σταθερά αυξανόμενη, για το Νομό Ιωαννίνων τα έτη 2005 και 2006 παρατηρείται μία μείωση της παραγωγής. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπενθυμίσουμε πως τα ποσά της παραγωγής είναι εκφρασμένα σε τόνους και όταν στους πίνακες βλέπουμε τον αριθμό μηδέν (0) δεν σημαίνει πως είχαμε μηδενική παραγωγή λίπους, αλλά κάποιες χιλιάδες κιλών. Επιπλέον, παρατηρούμε πως η παραγωγή χοιρινού λίπους από το 2004 και μεταγενέστερα παραμένει σταθερή σε τόνους στην Περιφέρεια Ηπείρου.

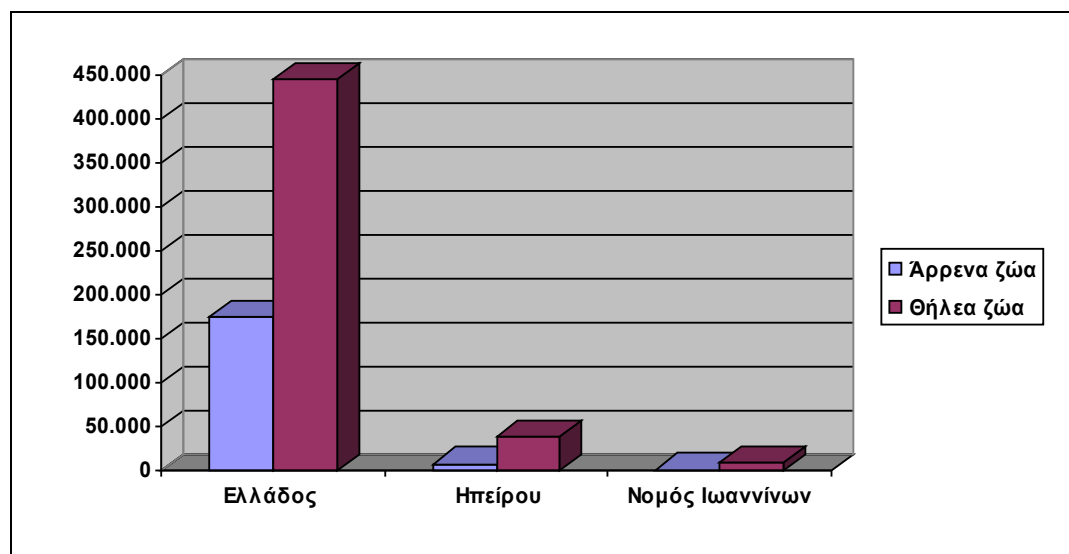
Τέλος, εξετάζοντας την παραγωγή των δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων για τα έτη 2001 – 2006 βλέπουμε πως τα ποσά παρουσιάζουν μια ανοδική πορεία (Πίνακας 6, Διάγραμμα 6) και πως όσον αφορά το νωπό βούτυρο και την νωπή κρέμα, η παραγωγή τους στο Νομό Ιωαννίνων, καλύπτει σχεδόν εξ' ολοκλήρου την παραγωγή της Περιφέρειας Ηπείρου σε όλη την εξαετία. Αυτό συμβαίνει διότι ο Νομός Ιωαννίνων, όντας ο μεγαλύτερος της Περιφέρειας Ηπείρου, κέντρισε το ενδιαφέρον των γαλακτοβιομηχανιών που εδρεύουν οι περισσότερες σε αυτόν, άρα συγκεντρώνουν την μεγαλύτερη παραγωγή της νωπής κρέμας που χρησιμοποιείτε σε πολλές περιπτώσεις ως πρώτη ύλη (παρασκευή γάλακτος, γιαουρτιού). Ας μην ξεχνάμε ακόμη πως το περίφημο «Βούτυρο Δωδώνης» είναι ένα προϊόν ζήτησης από την πλειοψηφία των ελλήνων καταναλωτών του κλάδου.

7.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2001 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.918	446.359
Ηπείρου	7.711	39.207
Νομός Ιωαννίνων	1.091	9.560

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

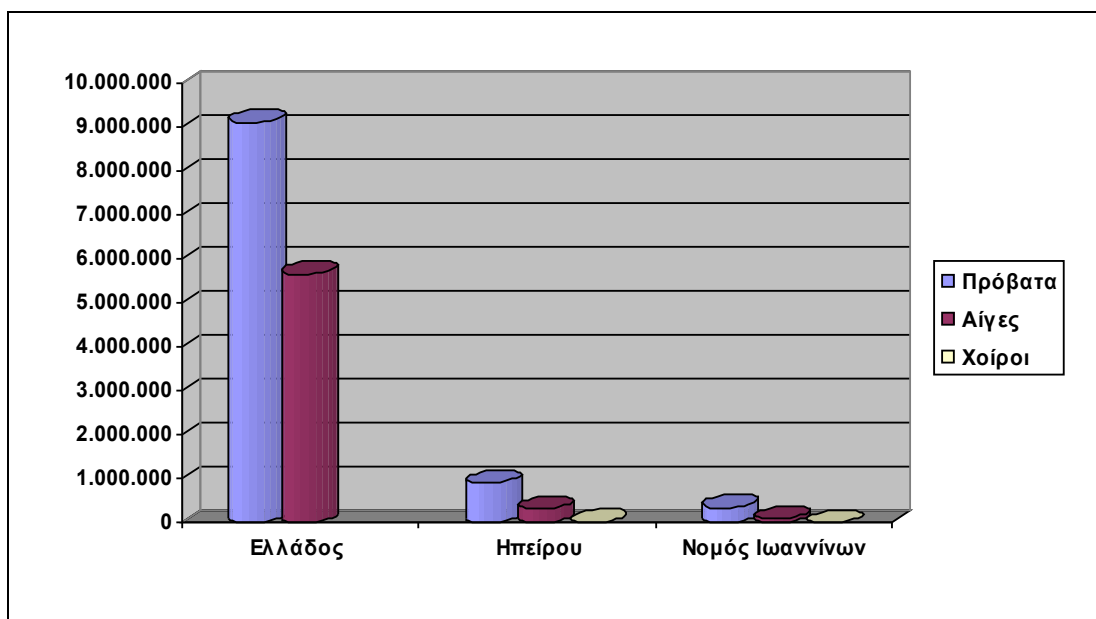

Όπως παρατηρούμε στον Π1 – Δ1 για το έτος 2001, τα θηλυκά ζώα είναι κατά διπλάσια παραπάνω από τα αρσενικά στο σύνολο του Ελλαδικού χώρου. Όσον αφορά τα στοιχεία για την Ήπειρο και συγκεκριμένα για το Νομό των Ιωαννίνων παρατηρούμε πως η εκτροφή των θηλυκών ζώων και στις δύο περιπτώσεις υπερβαίνει σε πενταπλάσιο βαθμό την εκτροφή των αρσενικών ζώων.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2001 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.124.437	5.661.624	933.784
Ηπείρου	914.655	322.870	19.065
Νομός Ιωαννίνων	346.025	93.908	3.748

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

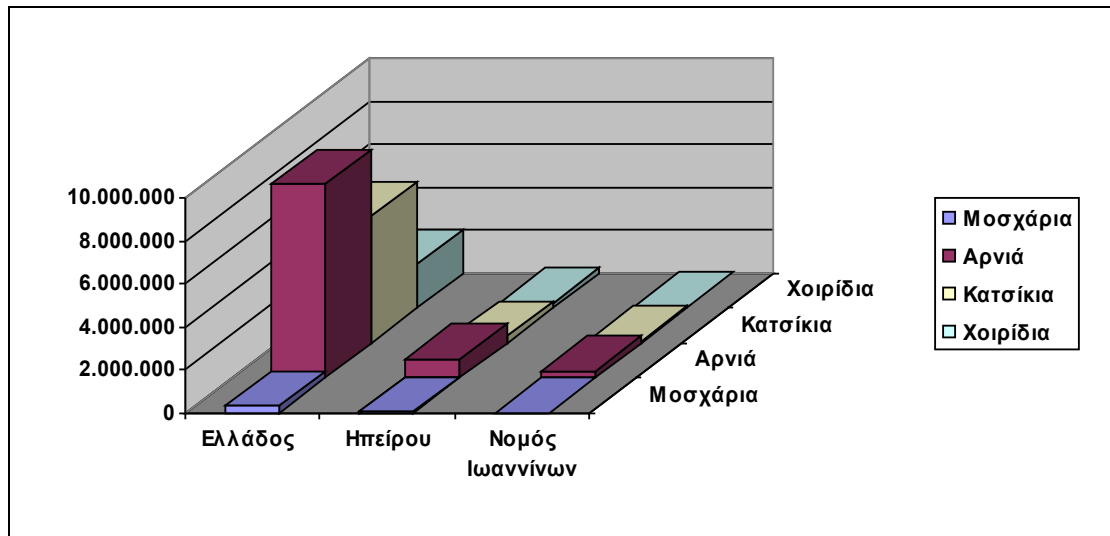
Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π2 – Δ2 η εκτροφή των προβάτων στο Νομό Ιωαννίνων καλύπτει το 1/3 της συνολικής εκτροφής της Ηπείρου, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι τα Ιωάννινα είναι καθαρά κτηνοτροφική περιοχή.

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2001 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2000 έως 30.9.2001) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
--------	----------	-------	----------	----------

Ελλάδος	312.514	9.032.616	5.909.587	2.036.330
Ηπείρου	26.447	878.320	323.168	250.666
Νομός Ιωαννίνων	6.166	316.778	90.556	53.098

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

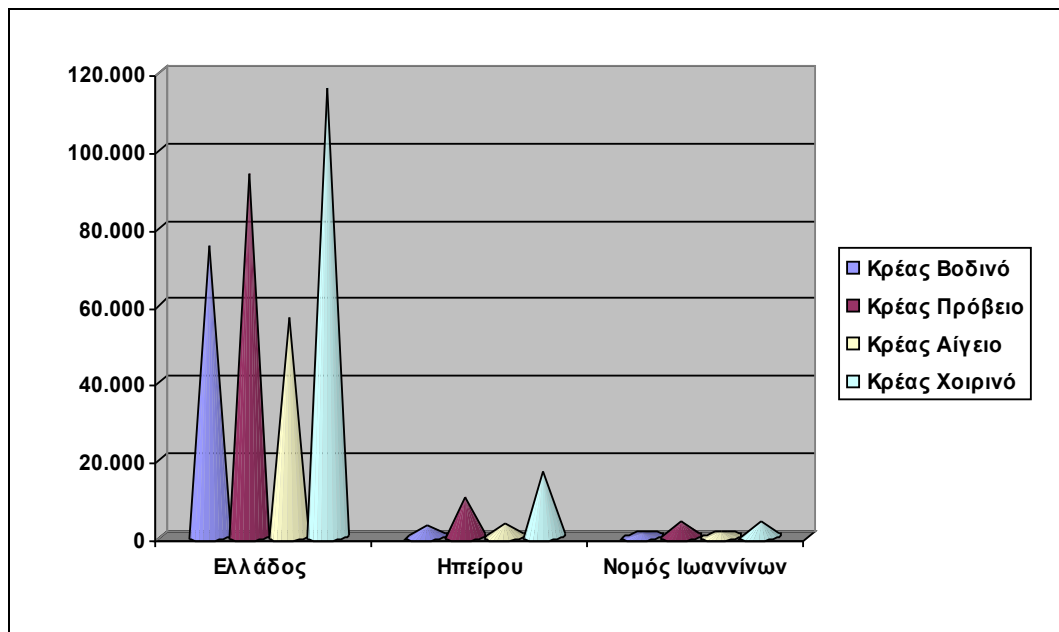

Αξιοσημείωτο είναι και στον Π3 – Δ3, ότι τα αρνιά που γεννήθηκαν στο Νομό Ιωαννίνων το έτος 2001 καταλαμβάνουν το 1/3 των γεννήσεων των αρνιών της Ηπείρου, ενώ μόλις το 1/5 των γεννήσεων των μοσχαριών για την ίδια Περιφέρεια.

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας	Κρέας	Κρέας	Κρέας
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγιο	Χοιρινό
Ελλάδος	74.950	93.451	56.496	115.268
Ηπείρου	2.728	9.923	3.619	16.812
Νομός Ιωαννίνων	703	3.910	1.217	3.800

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

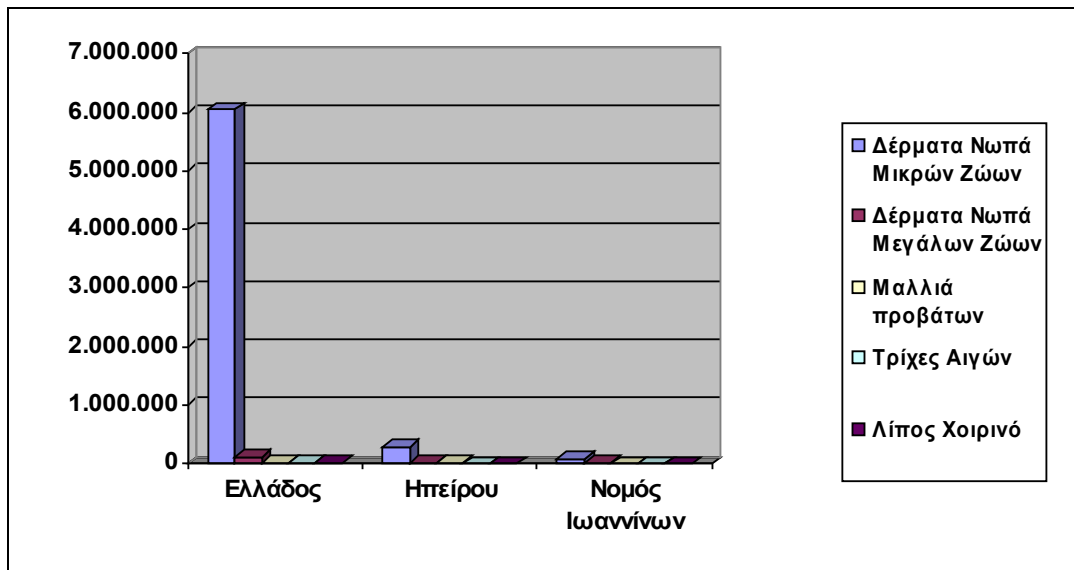

Στον Π4 – Δ4 είναι σημαντικό να δούμε την παραγωγή του χοιρινού κρέατος στο σύνολο του Ελλαδικού χώρου. Για το έτος 2001 η παραγωγή χοιρινού κρέατος ξεπερνά όλα τα υπόλοιπα, δείχνοντας έτσι την προτίμηση των Ελλήνων καταναλωτών στο χοιρινό κρέας. Σημειώνουμε πως η προτίμηση αυτή εξηγείται λόγω τις τιμής των χοιρινών και όχι της θρεπτικής τους αξίας.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά	Τρίχες	Λίπος
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων	προβάτων	Αιγών	Χοιρινό
Ελλάδος	6.047.102	106.582	9.528	1.672	1.387
Ηπείρου	289.143	7.573	1.162	108	17
Νομός Ιωαννίνων	85.680	1.993	398	30	1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

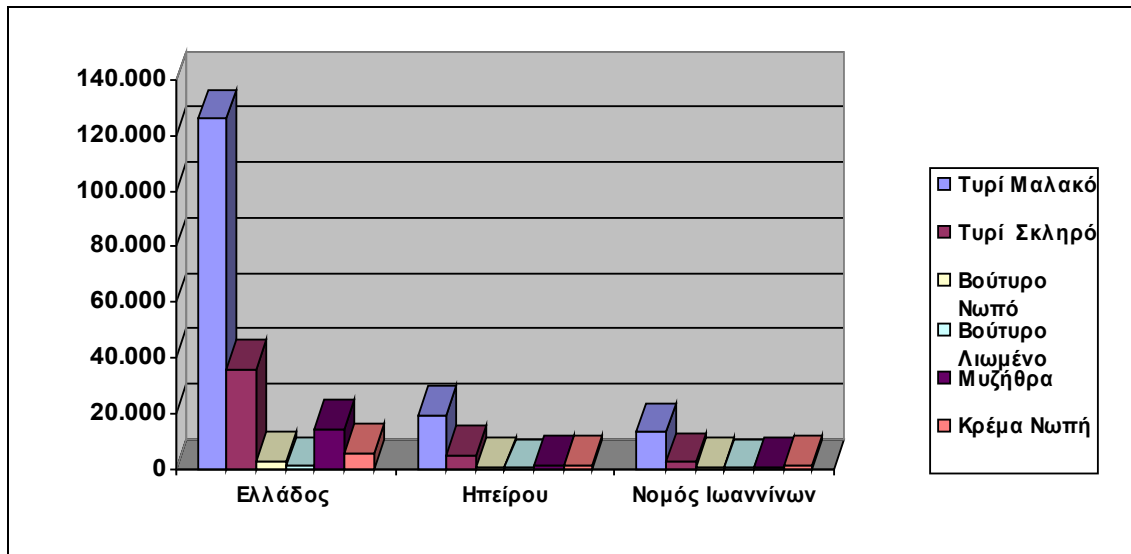
Όπως βλέπουμε στον Π5 – Δ5 η παραγωγή των νωπών δερμάτων από μικρά ζώα στο Νομό Ιωαννίνων καλύπτει περίπου το $\frac{1}{4}$ της παραγωγής της Περιφέρειας Ηπείρου. Το ίδιο συμβαίνει και με την παραγωγή δερμάτων από τα μεγάλα ζώα, των μαλλιών και των τριχών των αιγοπροβάτων.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	126.203	35.828	2.610	799	14.098	5.487
Ηπείρου	19.115	4.792	486	20	1.154	1.210
Νομός Ιωαννίνων	13.123	2.206	405	4	521	1.157

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

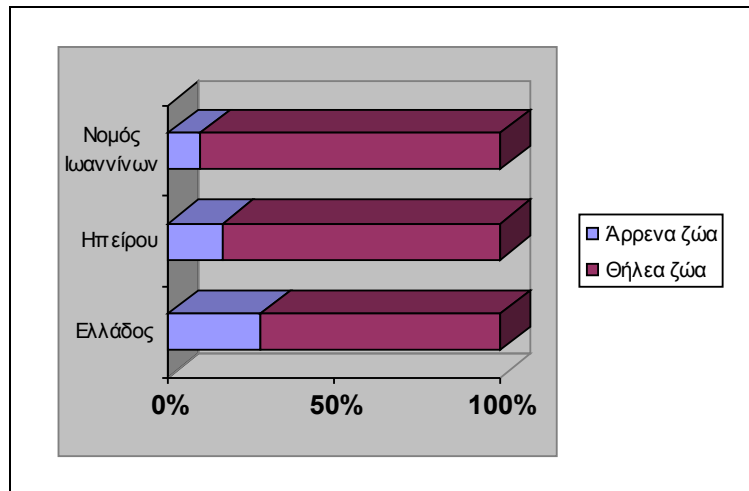
Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π6 – Δ6 ο Νομός Ιωαννίνων καλύπτει περίπου το 75% Της παραγωγής του μαλακού τυριού και του νωπού βουτύρου της Ηπείρου και το 90% περίπου της παραγωγής της νωπής κρέμας.

7.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2002

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2002 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.929	450.925
Ηπείρου	7.784	39.921
Νομός Ιωαννίνων	1.098	10.268

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

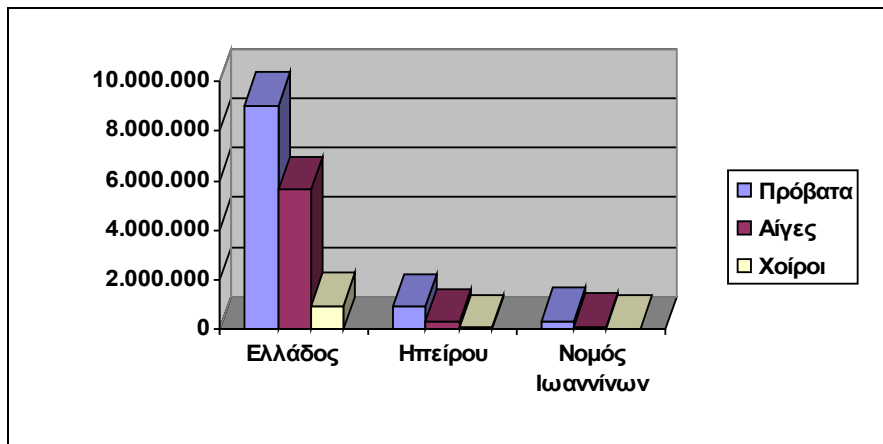

Στον Π1 – Δ1 του έτους 2002 παρατηρούμε ότι στην Ήπειρο τα θηλυκά ζώα είναι πενταπλάσια των αρσενικών, ενώ στο Νομό Ιωννίνων είναι εννέα φορές περισσότερα.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2002 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.057.877	5.666.088	940.145
Ηπειρου	909.573	319.632	92.746
Νομός Ιωννίνων	344.224	93.025	22.022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

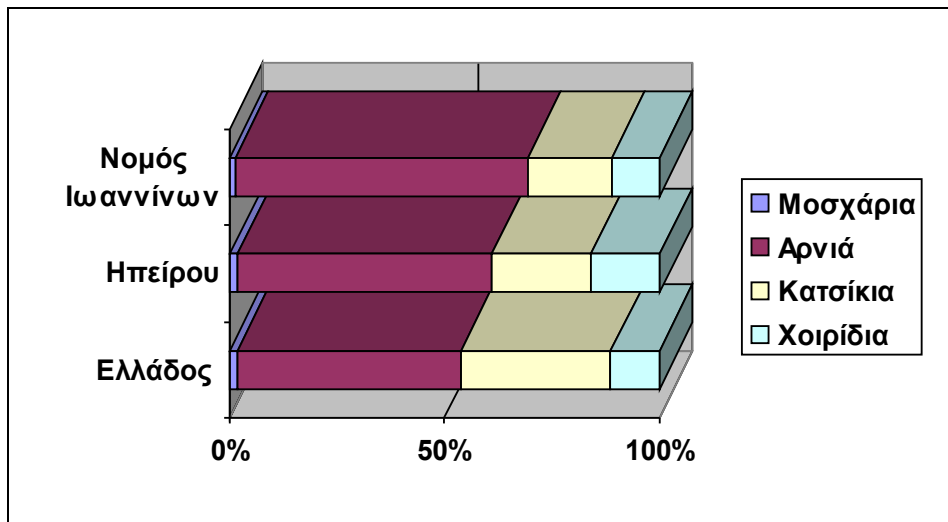

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π2 – Δ2 τα πρόβατα και οι αίγες καλύπτουν περίπου το 1/3 της συνολικής εκτροφής της Ηπείρου, ενώ οι χοίροι περίπου το 1/5 για τις όλες τις εξεταζόμενες περιοχές.

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2002 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2001 έως 30.9.2002) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	324.905	9.034.187	6.032.092	1.992.997
Ηπείρου	28.486	880.224	340.490	242.280
Νομός Ιωαννίνων	6.690	317.807	90.302	53.019

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

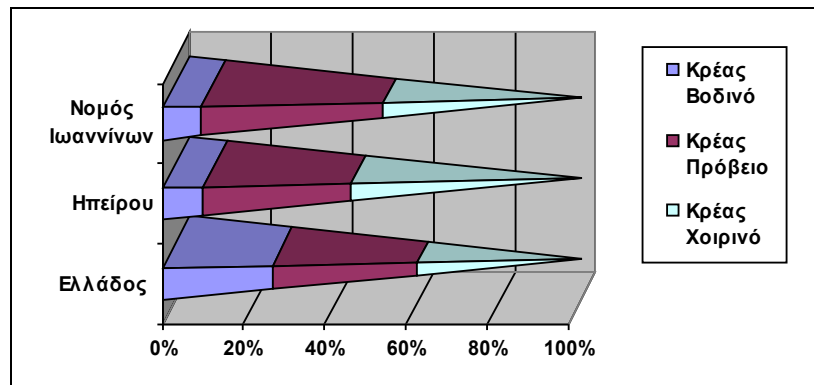

Αξιοσημείωτο είναι και στον Π3 – Δ3 ότι οι γεννήσεις των αρνιών και των κατσικιών στην Ελλάδα ξεπερνούν κατά πολύ τις γεννήσεις των χοιριδίων και των μοσχαριών. Το ίδιο βέβαια συμβαίνει και στην Ήπειρο και στο Νομό Ιωννίνων, δείχνοντας ότι η αιγοπροβατοτροφία είναι κατ' εξοχήν επιλογή της κτηνοτροφικής οικογένειας.

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας	Κρέας	Κρέας	Κρέας
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγιο	Χοιρινό
Ελλάδος	73.176	96.183	59.199	109.605
Ηπείρου	2.796	10.388	3.356	16.219
Νομός Ιωννίνων	761	3.553	1.018	3.925

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

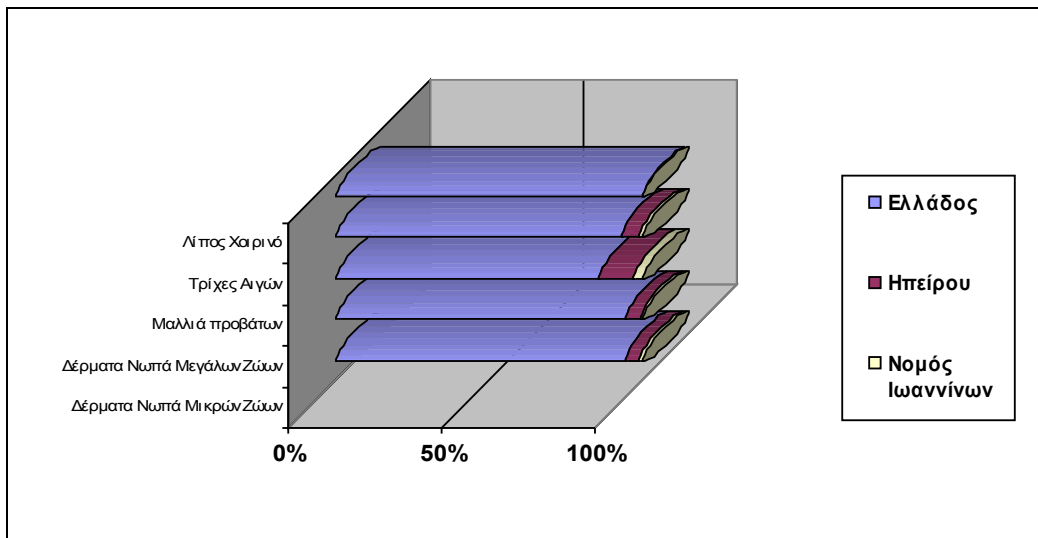

Όπως βλέπουμε στον Π4 – Δ4 πρώτο σε παραγωγή προϊόν είναι το χοιρινό κρέας, έπειτα ακολουθεί το πρόβειο και το αίγιο και τελευταίο έρχεται στην κατάταξη το βοδινό.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά	Τρίχες	Λίπος
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων	προβάτων	Αιγών	Χοιρινό
Ελλάδος	6.480.250	132.259	9.572	1.827	1.450
Ηπείρου	334.319	6.694	1.245	119	5
Νομός Ιωαννίνων	87.751	1.716	386	28	1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

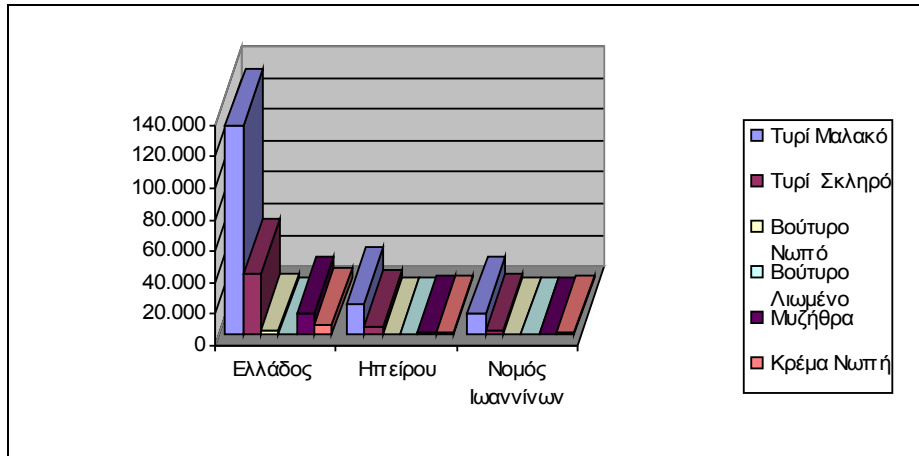

Στον Π5 – Δ5 παρατηρούμε πως η παραγωγή των νωπών δερμάτων των μικρών ζώων ξεπερνά κατά πολύ τα άλλα κτηνοτροφικά προϊόντα. Αυτό είναι λογικό, αφού η εκτροφή των αιγοπροβάτων, όπως προαναφέραμε, είναι η πρώτη επιλογή των Ελλήνων κτηνοτρόφων.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	132.33 5	38.083	2.636	75	12.864	6.323
Ηπείρου	18.988	4.820	480	18	1.064	1.200
Νομός Ιωαννίνων	13.224	2.285	404	4	487	1.158

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

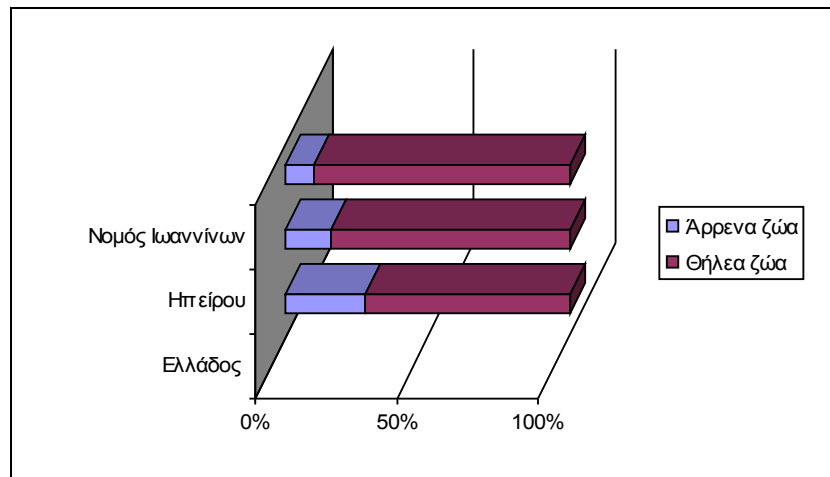
Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π6 – Δ6 η παραγωγή τυριού (μαλακού κα σκληρού) ξεπερνά κατά πολύ την υπόλοιπη παραγωγή. Ειδικά για το μαλακό τυρί δεν θα μπορούσε να μην συνέβαινε αυτό, αφού μη ξεχνάμε πως η Ελλάδα είναι η χώρα της φέτας

7.5 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2003

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2003 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	172.218	448.417
Ηπειρου	7.708	40.467
Νομός Ιωαννίνων	1.113	10.050

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

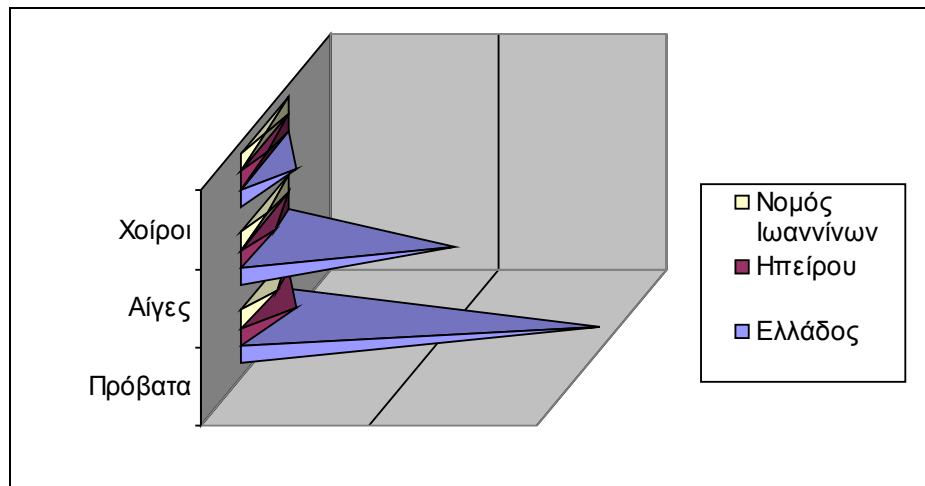
Στον Π1 – Δ1 βλέπουμε πως τα θηλυκά ζώα είναι διπλάσια από τα αρσενικά στην Ελλάδα, πενταπλάσια στην Περιφέρεια Ηπείρου και εννέα φορές πιο πολλά στο Νομό Ιωαννίνων.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2003 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	9.899.805	5.619.13	934.424
Ηπείρου	899.994	314.654	91.082
Νομός Ιωαννίνων	337.146	91.376	21.632

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

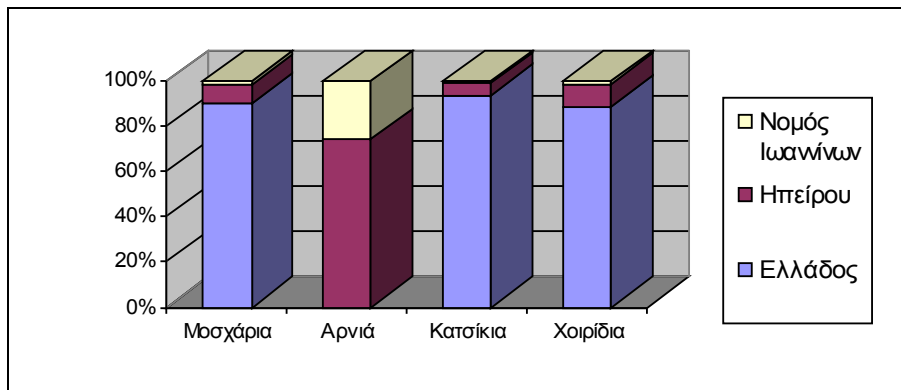

Στον Π2 – Δ2 παρατηρούμε πως η εκτροφή των προβάτων για την Ελλάδα και την Περιφέρεια Ηπείρου είναι εννέα φορές μεγαλύτερη από την εκτροφή των χοιριδίων

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2003 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2002 έως 30.9.2003) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	324.105	9.0465.98	6.001.631	1.997.128
Ηπείρου	28.773	881.631	329.802	224.226
Νομός Ιωαννίνων	7.080	313.278	89.507	33.214

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

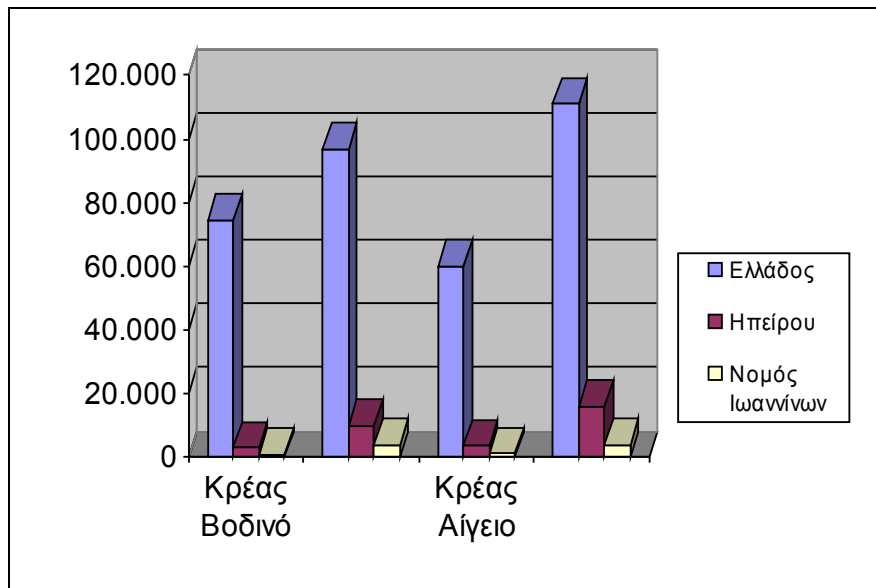

Σύμφωνα με τον Π3 – Δ3 οι γεννήσεις των αρνιών και των κατσικιών είναι περισσότερες από αυτές των χοιριδίων πράγμα αξιοσημείωτο αν σκεφτεί κανείς ότι μια χοιρομητέρα γεννά 8 – 12 μικρά, ενώ μια προβατίνα ή μια κατσίκα γεννούν 1 – 2 μικρά κάθε έτος.

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας	Κρέας	Κρέας	Κρέας
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγιο	Χοιρινό
Ελλάδος	74.428	96.985	59.881	111.087
Ηπείρου	2.922	9.703	3.379	15.956
Νομός Ιωαννίνων	816	3.739	994	3.767

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

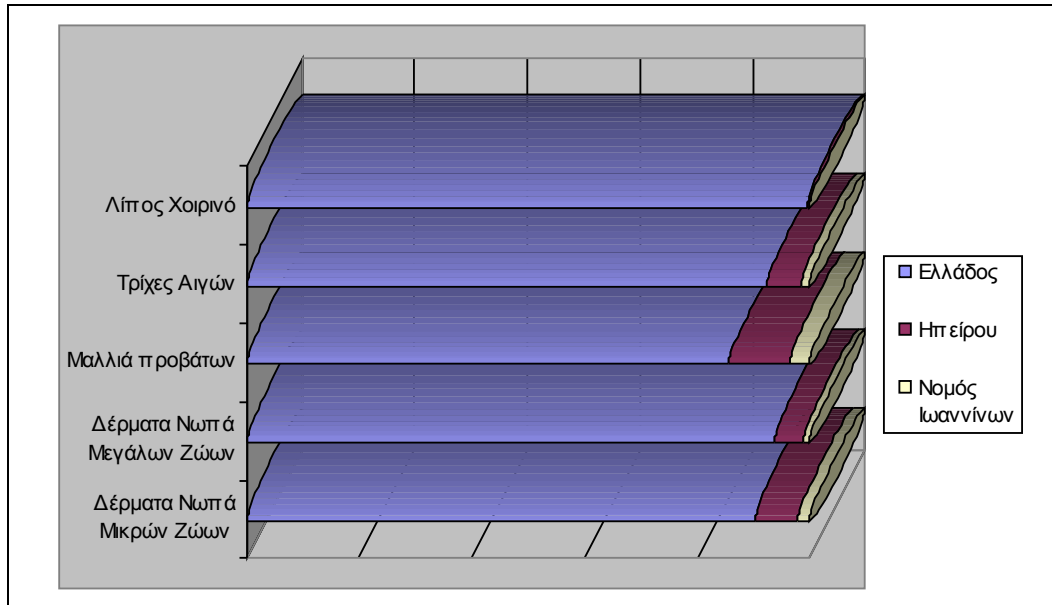

Αν ανατρέξουμε στον Π4 – Δ4 του έτους 2002 και δούμε τα αντίστοιχα στοιχεία με αυτά του έτους 2003, βλέπουμε πως η παραγωγή κρέατος κυμαίνεται στα ίδια περίπου επίπεδα για τα δύο αυτά έτη.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά προβάτων	Τρίχες Αιγών	Λίπος Χοιρινό
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων			
Ελλάδος	9.789.299	242.259	9.224	1.729	1.637
Ηπείρου	813.454	13.250	1.148	110	7
Νομός Ιωαννίνων	233.600	2.990	385	30	1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

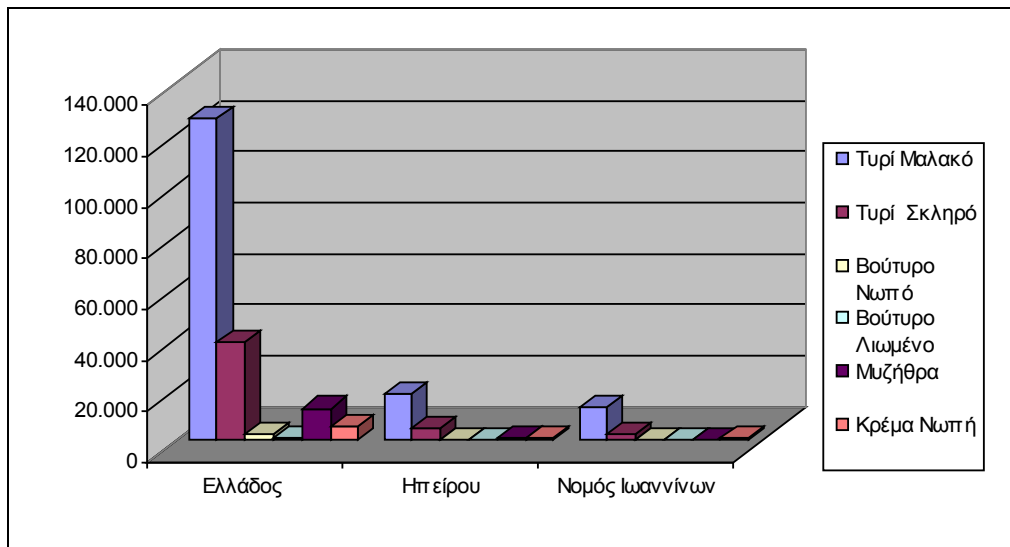

Αν συγκρίνουμε τα στοιχεία του Π5 – Δ5 των ετών 2002 και 2003, παρατηρούμε ότι το 2003 αυξάνεται η παραγωγή των δερμάτων τόσο των μικρών και όσο και των μεγάλων ζώων.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί		Βούτυρο		Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
	Μαλακό	Σκληρό	Νωπό	Λιωμένο		
Ελλάδος	126.426	38.552	2.596	794	12.593	5.656
Ηπείρου	18.265	4.685	477	16	1.071	1.199
Νομός Ιωαννίνων	13.204	2.289	403	2	486	1.158

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

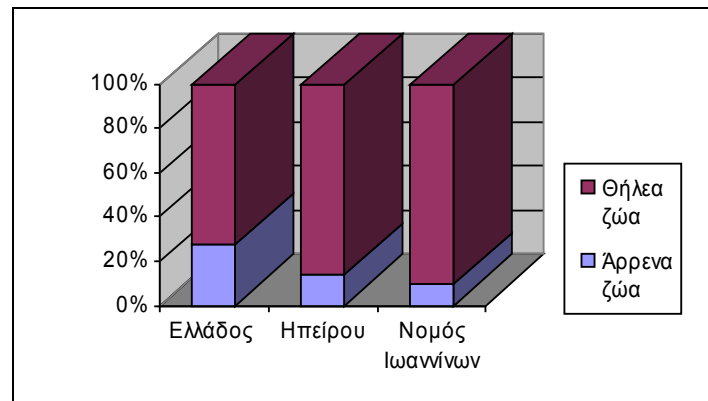
Σύμφωνα με τον Π6 – Δ6 του προηγούμενου έτους, βλέπουμε πως αύξηση υπήρξε μόνο στην παραγωγή του τυριού (μαλακού κα σκληρού), ενώ τα υπόλοιπα δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες μεταβολές στην παραγωγή τους.

7.6 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2004 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	167.730	436.263
Ηπείρου	6.860	41.461
Νομός Ιωαννίνων	1.103	10.498

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

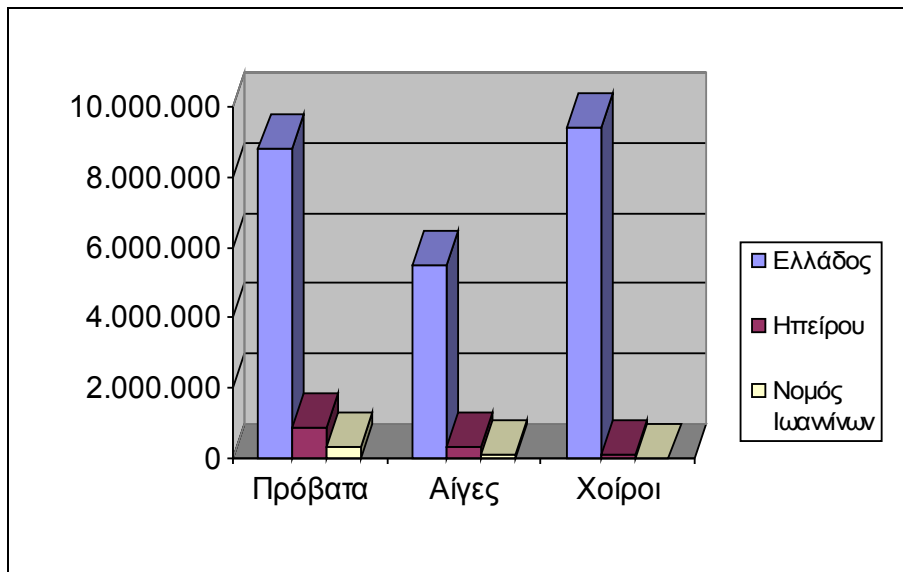

Όπως βλέπουμε στα στοιχεία του Π1 – Δ1 η εκτροφή των θηλυκών ζώων είναι διπλάσια μεγαλύτερη από την εκτροφή των αρσενικών ζώων. Αυτό βέβαια είναι χαρακτηριστικό και όλων των προηγούμενων ετών.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2004 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.827.078	5.509.233	940.3609
Ηπείρου	872.437	302.077	87.265
Νομός Ιωαννίνων	327.508	86.915	18.528

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

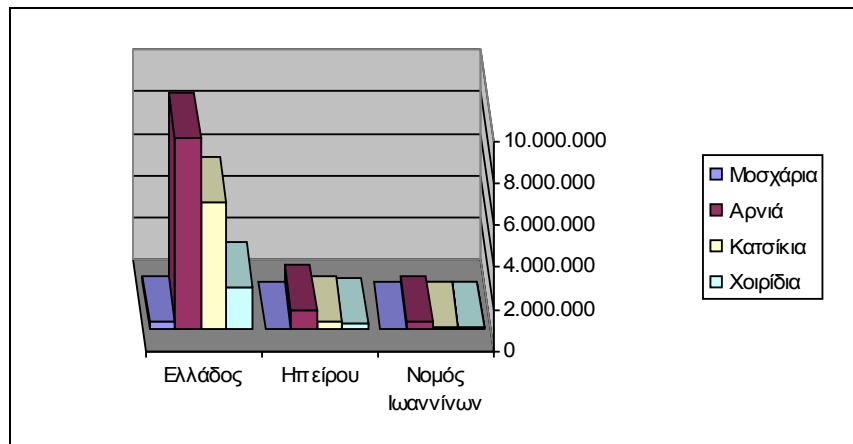

Αν ανατρέξουμε στον Π2 – Δ2 των προηγούμενων ετών έως και το 204 βλέπουμε πως οι Έλληνες προτιμούν να εκτρέφουν αιγοπρόβατα σε σχέση με τα χοιρίδια, μένοντας σταθεροί στην προτίμησή τους για τα τέσσερα αυτά έτη.

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2004 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2003 έως 30.9.2004) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	323.257	9.029.223	5.971.085	1.920.638
Ηπείρου	29.595	889.827	328.312	234.216
Νομός Ιωαννίνων	7.355	309.949	89.435	45.893

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

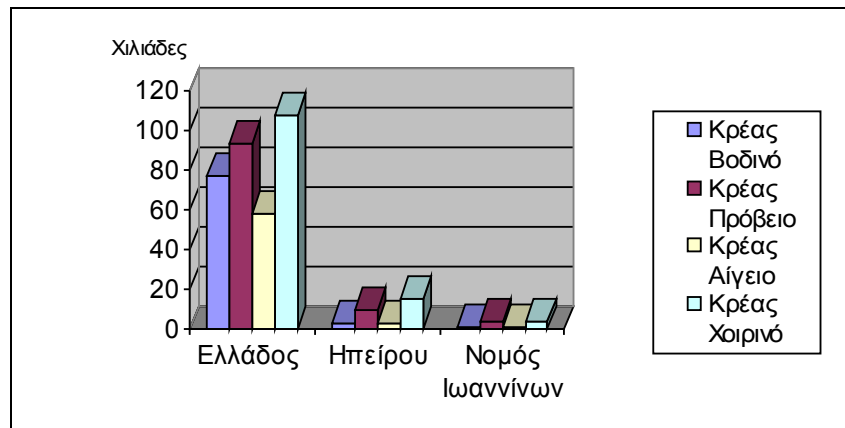
Αξιοσημείωτο στον Π3 – Δ3 είναι να δούμε την αύξηση των γεννήσεων των χοιριδίων στο Νομό Ιωαννίνων σε σχέση με το έτος 2003 (από 33.214 σε 45.983).

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας			
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγιο	Χοιρινό
Ελλάδος	77.128	93.538	57.759	107.521
Ηπείρου	3.176	9.296	3.294	15.122
Νομός Ιωαννίνων	848	3.420	970	3.442

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

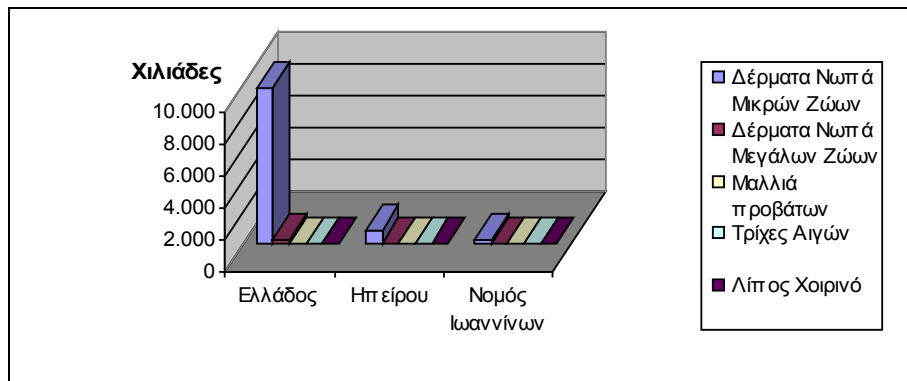

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π4 – Δ4 βλέπουμε πως η παραγωγή του κρέατος αυξάνεται σταθερά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά	Τρίχες	Λίπος
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων	προβάτων	Αιγών	Χοιρινό
Ελλάδος	9.874.989	268.973	9.076	1.762	1.916
Ηπείρου	788.750	15.156	1.098	110	3
Νομός Ιωαννίνων	198.960	3.893	436	30	1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

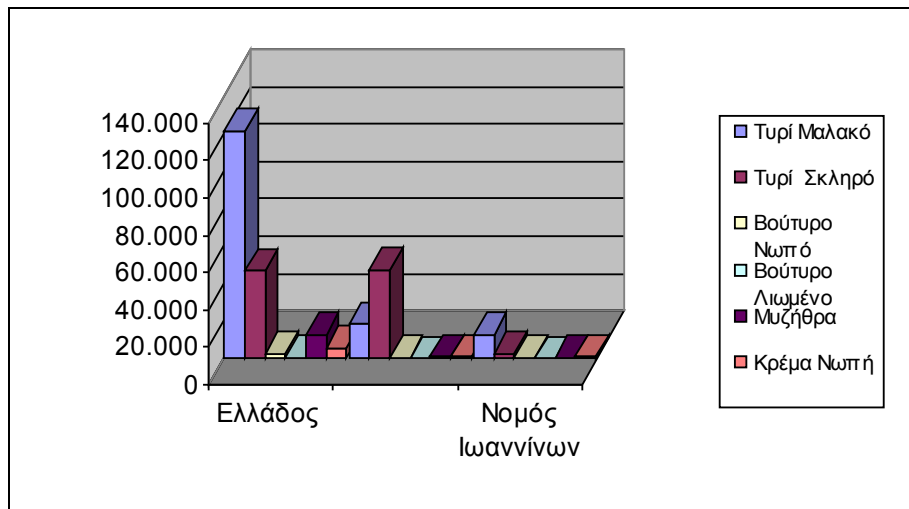

Στον Π5 – Δ5 είναι σημαντικό να δούμε πως η παραγωγή των τριχών των αιγών και του χοιρινού λίπους για τα Νομό Ιωαννίνων παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με την παραγωγή του έτους 2003.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί		Βούτυρο		Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
	Μαλακό	Σκληρό	Νωπό	Λιωμένο		
Ελλάδος	122.449	47.136	2.381	706	13.071	5.526
Ηπείρου	18.372	4.686	473	17	1.053	1.198
Νομός Ιωαννίνων	13.213	2.300	402	3	480	1.159

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

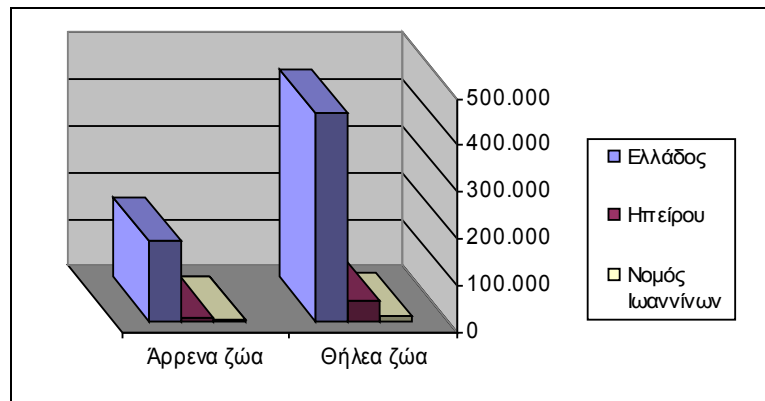
Όπως βλέπουμε στον Π6 – Δ6 η παραγωγή του συνόλου των δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων για το Νομό Ιωαννίνων, παρουσιάζει πολύ μικρή αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

7.7 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2005 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	172.263	445.432
Ηπείρου	7.329	42.881
Νομός Ιωαννίνων	1.290	10.901

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

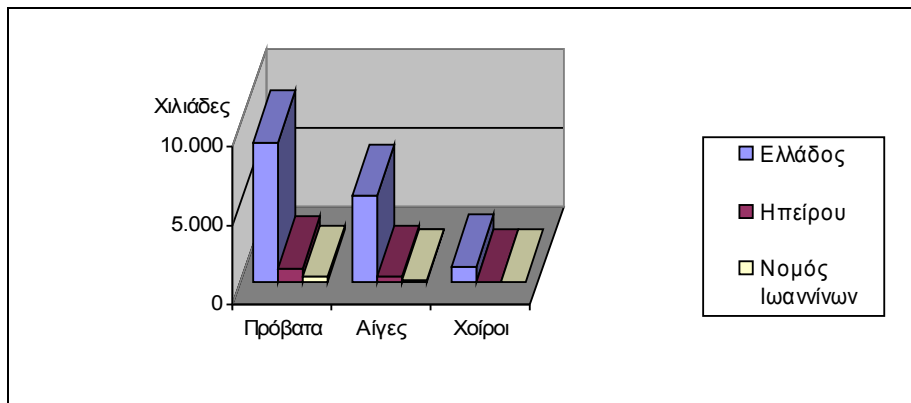

Στον Π1 – Δ1 παρατηρούμε πως η εκτροφή των αρσενικών και των θηλυκών ζώων παραμένει σταθερά αυξανόμενη και γι' αυτό το έτος, με τα θηλυκά να υπερβαίνουν τα αρσενικά στον αριθμό.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2005 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.791.757	5.422.240	948.715
Ηπείρου	846.671	291.401	17.940
Νομός Ιωαννίνων	316.650	86.713	3.789

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

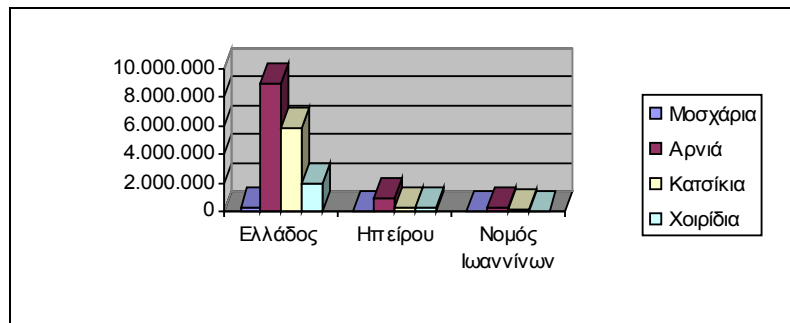

Σύμφωνα με τον Π2 – Δ2 η εκτροφή των αιγοπροβάτων και των χοίρων σε αυτό το έτος κυμαίνεται στα ίδια περίπου επίπεδα με τα προηγούμενα, εξακολουθώντας τα πρόβατα στο Νομό Ιωαννίνων να καταλαμβάνουν το 1/3 των εκτροφών της Περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2005 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2004 έως 30.9.2005) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	323.850	8.994.163	5.889.951	1.902.973
Ηπείρου	30.287	871.255	322.014	241.168
Νομός Ιωαννίνων	7.874	302.206	86.259	47.536

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

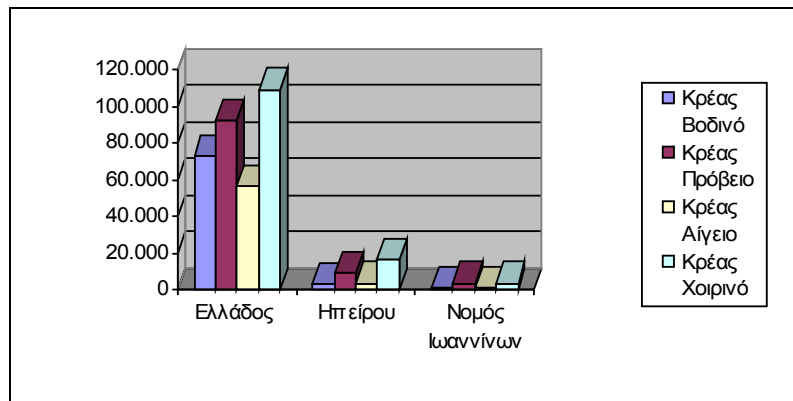

Στον Π3 – Δ3 του έτους 2005 παρατηρούμε μια μείωση των χοιριδίων στο σύνολο της Ελλάδας και στην Ήπειρο, αλλά μια μικρή αύξηση στο Νομό Ιωαννίνων σε σχέση με το έτος 2004.

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας			
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγαιο	Χοιρινό
Ελλάδος	72.556	92.487	56.537	109.409
Ηπείρου	3.081	9.339	3.257	15.966
Νομός Ιωαννίνων	824	3.439	926	3.380

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

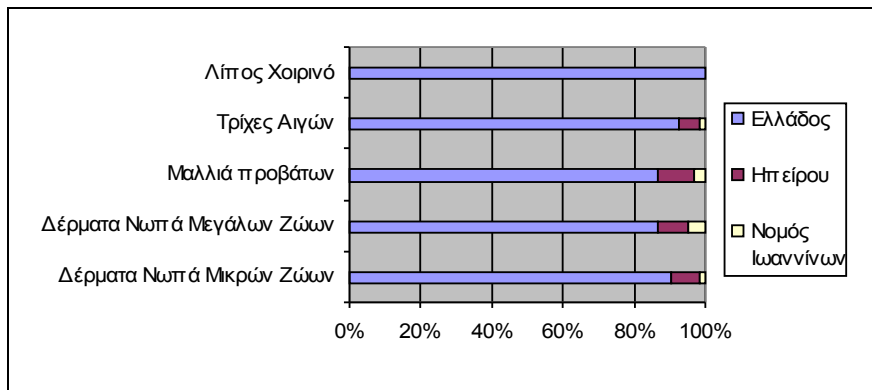

Όπως βλέπουμε στο Π4 – Δ4 η παραγωγή του χοιρινού κρέατος και στις τρεις εξεταζόμενες περιοχές παρουσιάζει μείωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά	Τρίχες	Λίπος
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων	προβάτων	Αιγών	Χοιρινό
Ελλάδος	9.510.880	267.293	8.982	1.579	1.662
Ηπείρου	812.965	26.509	1.036	102	3
Νομός Ιωαννίνων	193.191	14.134	355	28	0

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

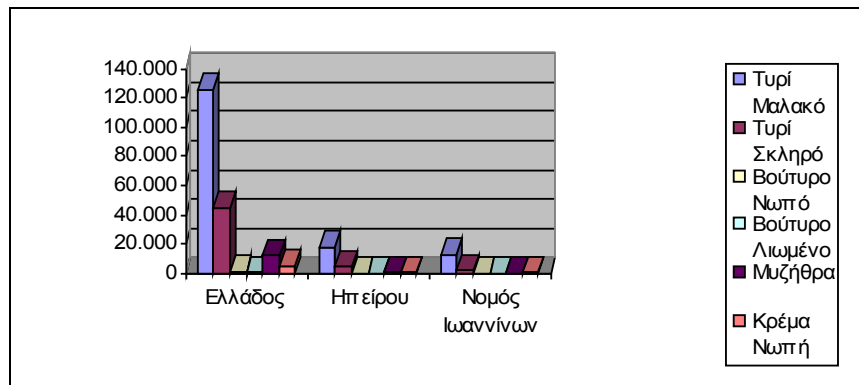
Στον Π5 – Δ5 εξακολουθούμε να παρατηρούμε την αύξηση στην παραγωγή των δερμάτων, ενώ η παραγωγή του χοιρινού λίπους παραμένει σταθερή με το έτος 2004.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί Μαλακό	Τυρί Σκληρό	Βούτυρο Νωπό	Βούτυρο Λιωμένο	Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
Ελλάδος	125.909	45.270	1.819	653	12.542	5.246
Ηπειρού	18.475	4.639	470	12	1.014	1.161
Νομός Ιωαννίνων	13.386	2.304	405	2	457	1.136

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

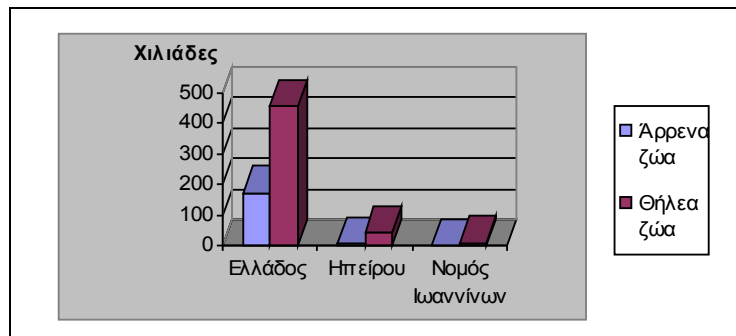
Αξιοσημείωτο στον Π6 – Δ6 είναι πως το τυρί (μαλακό και σκληρό) αυξάνεται σταθερά και σε αυτό το έτος. Τα υπόλοιπα προϊόντα δεν παρουσιάζουν σοβαρές μεταβολές.

7.8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2006

Πίνακας 1: Βόδια, ταύροι, δαμάλια, και αγελάδες (όλων των ηλικιών) στις 31/12/2006 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Άρρενα ζώα	Θήλεα ζώα
Ελλάδος	174.365	454.520
Ηπείρου	7.392	43.985
Νομός Ιωαννίνων	1.360	11.912

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

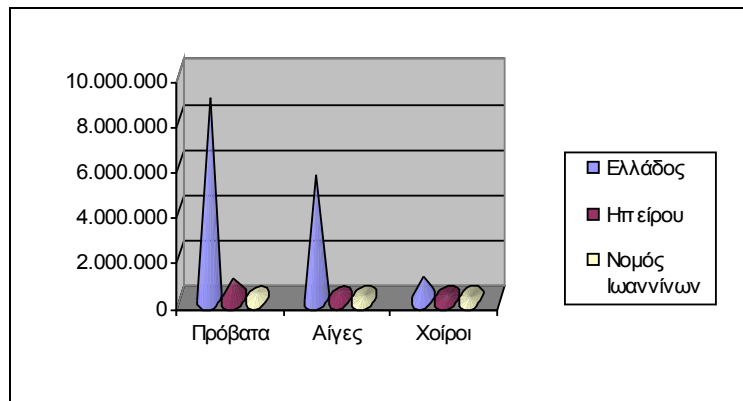

Σύμφωνα με τον Π1 – Δ1 τα θηλυκά ζώα είναι διπλάσια από τα αρσενικά στο σύνολο της Ελλάδος. Για την Ήπειρο και το Νομό Ιωαννίνων παρατηρούμε ότι τα θηλυκά ζώα υπερβαίνουν κατά έξι φορές τα αρσενικά ζώα.

Πίνακας 2: Πρόβατα, αίγες και χοίροι (όλων των ηλικιών) στις 31.12.2006 (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Πρόβατα	Αίγες	Χοίροι
Ελλάδος	8.831.042	5.401.865	902.302
Ηπείρου	830.674	285.070	85.312
Νομός Ιωαννίνων	306.842	84.361	20.857

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

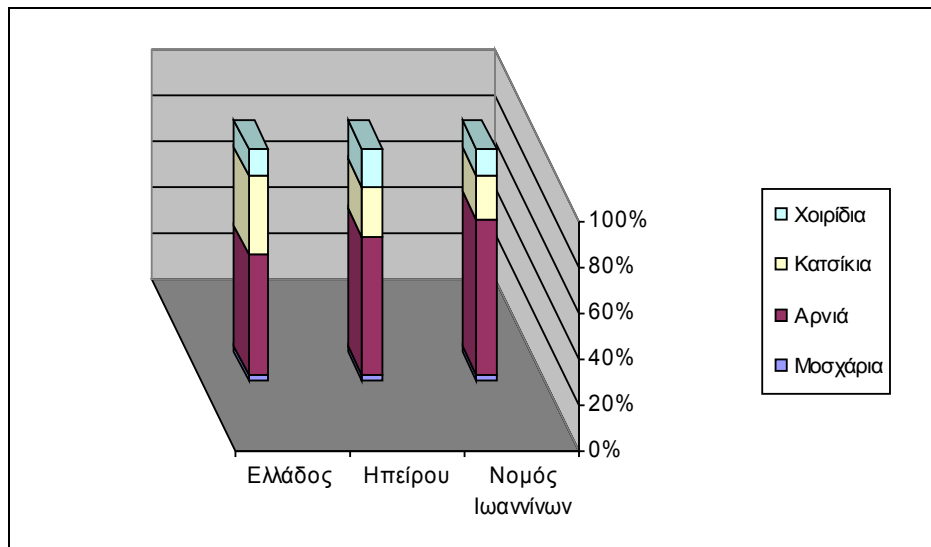

Στον Π2 – Δ2 βλέπουμε πως η εκτροφή των προβάτων στο Νομό Ιωαννίνων καλύπτει πιο πάνω από το 1/3 της εκτροφής της Ηπείρου. Για τις αίγες και τους χοίρους ο Νομός έχει καλύψει το ¼ της εκτροφής της περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 3: Ζώα που γεννήθηκαν κατά το έτος 2006 (αρνιά και κατσίκια, από 1.10.2005 έως 30.9.2006) (ποσά σε χιλιάδες)

Σύνολα	Μοσχάρια	Αρνιά	Κατσίκια	Χοιρίδια
Ελλάδος	328.595	9.001.08	5.839.03	1.889.289
		8	6	
Ηπείρου	31.227	851.218	307.693	233.197
Νομός Ιωαννίνων	7.897	285.658	79.816	46.662

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

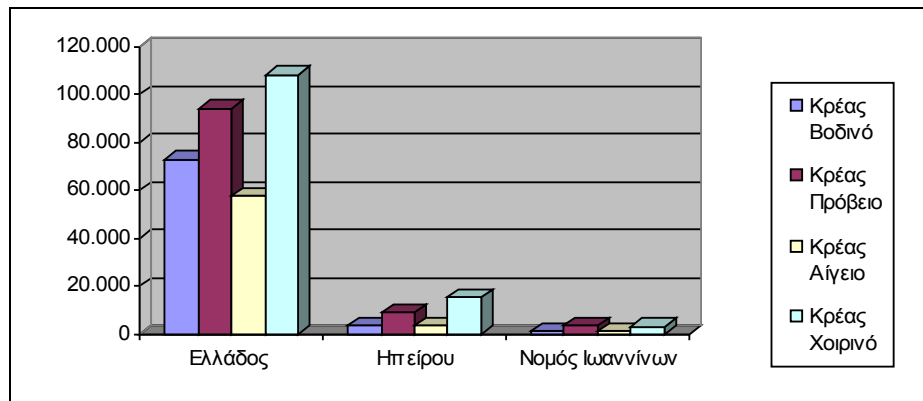

Όπως παρατηρούμε στον Π3 – Δ3 οι γεννήσεις στις τρεις εξεταζόμενες περιοχές παρουσιάζουν τα ίδια αναλογικά ποσά με το έτος 2005. Πρώτα οι γεννήσεις των αρνιών και των κατσικιών και έπειτα των χοιριδίων και των μοσχαριών.

Πίνακας 4: Παραγωγή κρέατος (αθροιστικά) κατά είδος σφαγίου (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Κρέας	Κρέας	Κρέας	Κρέας
	Βοδινό	Πρόβειο	Αίγιο	Χοιρινό
Ελλάδος	72.988	94.340	57.762	108.470
Ηπείρου	3.407	8.921	3.194	15.104
Νομός Ιωαννίνων	817	3.153	860	3.137

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

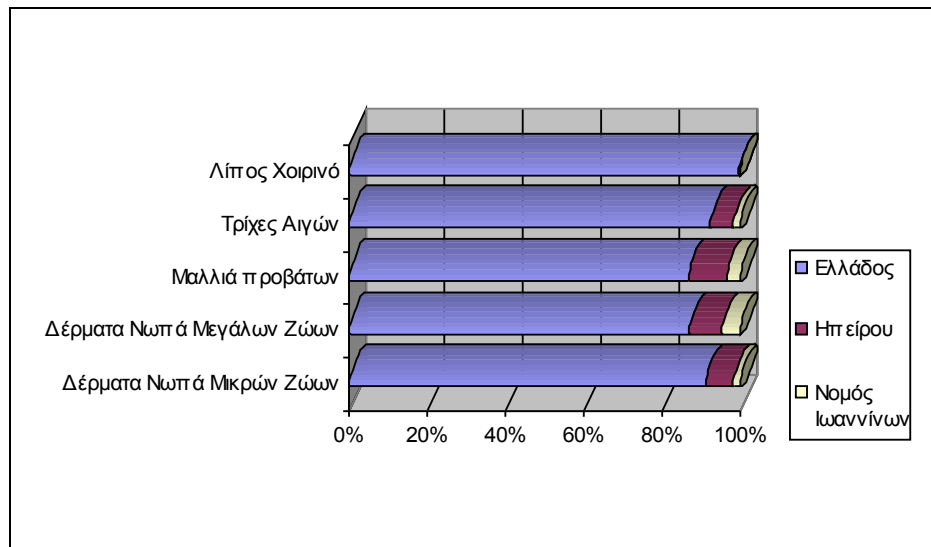

Στον Π4 – Δ4 βλέπουμε πως συνεχίζεται να μειώνεται η παραγωγή του χοιρινού κρέατος. Αυτό οφείλεται διότι το 2005 εμφανίζεται στην Ελλάδα η γρίπη των χοίρων, συνεπώς το 2006 αρχίζουν να γίνονται ορατές οι συνέπειες.

Πίνακας 5: Παραγωγή λοιπών πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων (ποσά ανά τεμάχιο ζώου)

Σύνολα	Δέρματα Νωπά	Δέρματα Νωπά	Μαλλιά	Τρίχες	Λίπος
	Μικρών Ζώων	Μεγάλων Ζώων			
Ελλάδος	9.681.132	279.845	8.868	1.536	1.546
Ηπείρου	746.447	26.796	1.005	100	3
Νομός Ιωαννίνων	187.854	14.688	343	28	0

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

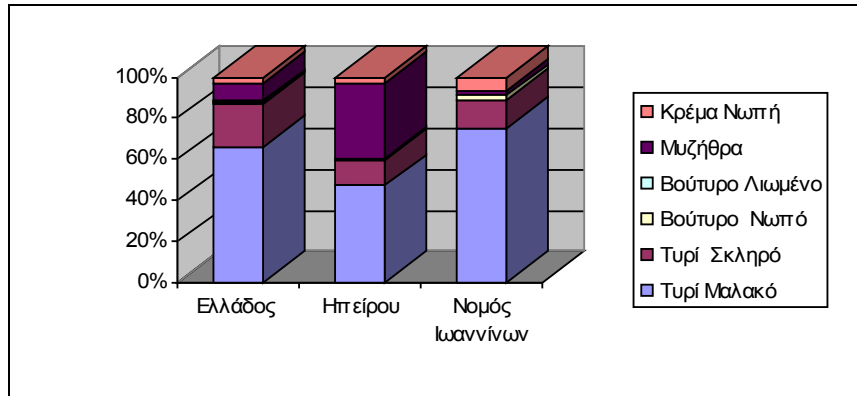

Αξιοσημείωτο στον Π5 – Δ5 είναι πως στο Νομό Ιωαννίνων βλέπουμε για πρώτη φορά μείωση της παραγωγής των νωπών δερμάτων των μικρών ζώων σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη.

Πίνακας 6: Δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (ποσά σε τόνους)

Σύνολα	Τυρί		Βούτυρο		Μυζήθρα	Κρέμα Νωπή
	Μαλακό	Σκληρό	Νωπό	Λιωμένο		
Ελλάδος	120.036	37.800	1.809	646	15.877	5.062
Ηπείρου	18.295	4.704	473	12	14.016	1.161
Νομός Ιωαννίνων	13.331	2.374	406	2	463	1.136

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Π6 – Δ6 και για το έτος 2006 παρατηρούμε μείωση στην παραγωγή του σκληρού τυριού στην Ήπειρο και στο Νομό Ιωνανίνων, ενώ την ίδια μείωση παρατηρούμε και στο μαλακό τυρί σε σχέση με την παραγωγή του έτους 2005 στο Νομό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται σημαντική αύξηση της κτηνοτροφίας σε παγκόσμια κλίμακα. Το γεγονός αυτό επαληθεύεται αν λάβουμε υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση από ελλειμματική σε βόειο κρέας είναι σήμερα ένας από τους σημαντικότερους εξαγωγείς αυτού. Το ίδιο ισχύει και για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Ακόμα και η Ιαπωνία, μια καθαρά εισαγωγική χώρα έχει βελτιώσει σημαντικά την παραγωγή ζωικών προϊόντων. Όσον αφορά τη χώρα μας, η κτηνοτροφία παρουσιάζει, παρά τις επιμέρους ελλείψεις, σημαντική βελτίωση ποσοτικά και ποιοτικά. Η παραπάνω εξέλιξη θα πρέπει να αποδοθεί στην εφαρμοζόμενη σήμερα τεχνολογία και όχι στα δελεαστικά κίνητρα, που για τους Έλληνες κτηνοτρόφους είναι ελλιπή.

Η οικονομική σημασία της κτηνοτροφίας καλείται να διαδραματίσει σπουδαιότατο ρόλο όσον αφορά το μέλλον της ζωικής παραγωγής στη χώρα μας. Πράγματι, δια μέσου της οικονομικής της ζωικής παραγωγής μπορούν να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις και οι δυνατότητες δημιουργίας ανταγωνιστικών κτηνοτροφικών μονάδων παραγωγής, με βάση τα υπάρχοντα και συνεχώς δημιουργούμενα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για κάθε κατηγορία ζώων.

Όπως είδαμε στην εκπόνηση της μελέτης, τα μεγέθη του κτηνοτροφικού κλάδου που εξετάσαμε είναι συνεχώς αυξανόμενα κατά την εξαετία, με πολύ μικρές εξαιρέσεις. Η κτηνοτροφία στη Ήπειρο και το Νομό Ιωαννίνων ειδικότερα καθιστά αισθητή την παρουσία της και καταλαμβάνει μεγάλο μερίδιο της συνολικής εγχώριας. Οι Έλληνες καταναλωτές αγοράζουν όλο και πιο πολύ αυτά τα προϊόντα και έτσι η

ανάγκη για προφορά είναι μεγαλύτερη. Η παραγωγή όμως όλων αυτών των προϊόντων, δεν είναι εύκολη. Απαιτεί ιδιαίτερα κουραστική και όχι καλά αμειβόμενη εργασία, συνεπώς θα πρέπει να υπάρξουν και ανάλογα ιδιαίτερα κίνητρα και προνόμια για τους κτηνοτρόφους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Αργυράκης Γ. – Ματσούκας Ε.** Χοιροτροφία – Γουνοφόρα ζώα – Κονικλοτροφία, Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα
2. **Γελέκη Β.** Εισαγωγή στη Ζωοτεχνολογία, Αθήνα 1980
3. **Γεωργούδης Α.** Γενετική και Βελτίωση Αγροτικών Ζώων, Θεσσαλονίκη 1999
4. **Γεωργούδης Α.** Εισαγωγή στη Βοοτροφία, Θεσσαλονίκη 1999
5. **Δεληγεώργης Σ.** Χοιροτροφία - Η εκτροφή του παχυνόμενου χοιριδίου, Αθήνα 1995
6. **Κιτσοπανίδης Ι. Γεώργιος** Οικονομική Ζωικής Παραγωγής (Αρχές, Εφαρμογές, Τεχνικοοικονομική Ανάλυση), Θεσσαλονίκη 2006
7. **Μανωλόπουλος Β. Ιωάννης** Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης, Θεσσαλονίκη 2004
8. **Σέμος Β. Αναστάσιος** Αγροτική Πολιτική – Πολιτική Αγροτικών Προϊόντων, Θεσσαλονίκη 2004
9. **Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,** Ζωική παραγωγή, Αθήνα 2002

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. www.prenhall.com
2. www.in.gr
3. www.google.gr